

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ

Ю. В. Узун

ГЕОПОЛІТИКА

Методичні вказівки та завдання до навчального курсу

*для здобувачів IV курсу
спеціальності 052 – «Політологія»
факультету міжнародних відносин,
політології та соціології
ОНУ імені І. І. Мечникова*

ОДЕСА
ОНУ
2019

УДК 327.2(075.8)

У 349

Рекомендовано до друку Вченою Радою
факультету міжнародних відносин, політології
та соціології ОНУ імені І. І. Мечникова.
Протокол № 3 від 28 листопада 2018 року.

Рецензенти:

С. В. Коч – кандидат політичних наук, доцент кафедри історії та світової політики ФМВПС ОНУ імені І. І. Мечникова;

М. С. Покась – кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин ФМВПС ОНУ імені І. І. Мечникова.

Узун Ю. В.

Геополітика : метод. вказівки та завдання до навчального
УЗ49 курсу / Ю. В. Узун. – *Одеса : Одес. нац. ун-т ім.
І. І. Мечникова*, 2019 – 154 с.

Методичні вказівки містять інформацію щодо змісту та структури навчальної програми курсу «Геополітика», завдання для підготовки до семінарських занять та для самостійної роботи.

Для студентів вищих навчальних закладів.

УДК 327.2(075.8)

© Узун Ю. В., 2019

© Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2019

ЗМІСТ

1.	Загальні відомості	4
2.	Зміст навчальної дисципліни	7
3.	Структура навчальної дисципліни.....	26
4.	Теми семінарських занять	29
5.	Питання та навчальна література до семінарських занять	30
6.	Самостійна робота.....	97
7.	Індивідуальна робота	98
	7.1. Індивідуальні завдання	
	7.2. Теми рефератів	99
8.	Методи навчання.....	107
9.	Методи контролю.....	108
10.	Питання для підсумкового контролю.....	109
	10.1. Теми контрольних робіт для студентів заочної форми навчання.....	115
11.	Розподіл балів.....	123
12.	Методичне забезпечення.....	124
13.	Рекомендована література	125
14.	Рекомендовані електронні ресурси.....	152

1. Загальні відомості

МЕТА дисципліни полягає в ознайомленні та вивченні основ геополітики як одного з напрямів соціально-політичної галузі досліджень, *предметом* якого є чинники формування та розвитку геополітичного потенціалу держави.

Завданнями курсу є:

- вивчення історії розвитку геополітики та геополітичних досліджень;
- аналіз напрямів джерельної основи розвитку теорії геостратегії та геополітики;
- вивчення методології геополітичних досліджень;
- аналіз законів та категорій, задіяних у геополітичних дослідженнях;
- вивчення версій геополітичної хронології. Аналіз геополітичних епох;
- аналіз чинників формування систем міжнародних відносин та систем «балансу та рівноваги»; аналіз історії формування геополітичної суб'єктності держав-світових гравців;
- дослідження розвитку геостратегій і тактик реалізації національних інтересів;
- реконструкція історико-теоретичного підґрунтя формування національних геополітичних шкіл;
- аналіз чинників геополітичної суб'єктності сучасних світових та регіональних гравців;
- визначення стану розвитку світового та регіональних геополітичних процесів.

Вивчення дисципліни спрямоване на формування наступних **компетентностей:**

а) загальних (ЗК): здатність розв'язувати спеціалізовані завдання в предметній сфері політології та застосовувати ключові теорії і методи політичних досліджень та аналізу геополітики в експертно-аналітичній, політико-організаційній, консультаційній,

викладацькій і громадській сфері практичної професійної діяльності.

б) фахових загальних (КФЗ): здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; знання теорії, історії та сучасного геополітичного процесу та розуміння професійної діяльності; навички використання методології геополітичних досліджень; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність працювати в команді; здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня, з експертами з інших галузей знань; здатність забезпечувати якість виконуваних досліджень.

в) спеціальних фахових (КФС): розуміння загальної природи та значення геополітики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи основні віхи розвитку уявлень про геополітику та її сучасні інтерпретації; основ геополітичної теорії, геополітичного аналізу, порівняльної та прикладної геополітики; володіння базовим категорійно-поняттєвим та аналітично-дослідницьким апаратом світової геополітики; розуміння принципів функціонування та закономірностей розвитку геополітичних гравців, геополітичних процесів, геополітичних систем різного рівня; застосування ключових геополітичних понять, теорій і методів до аналізу відносин відповідно до певного історичного або сучасного контексту; розуміння особливостей реалізації геостратегій та тактик, розуміння системи чинників, що сприяють розвитку національної геостратегії; здатність використовувати сучасні геополітичні теорії, концепти та методи для аналізу геополітики гравця; здатність розробляти програму та виконувати геополітичні дослідження з використанням якісних і кількісних методів та інструментарію прикладного аналізу; спроможність професійно виконувати політико-організаційні, експертні, дорадчі та консультаційні функції на національному та міжнародному ринку праці.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: історію розвитку геополітики та геополітичних досліджень; історію джерельної основи розвитку теорії геостратегії та геополітики; методологію геополітичних досліджень; закони та категорії, задіяні у геополітичних дослідженнях; версії геополітичної хронології; особливості балансу відносин в історії геополітичних епох; чинники формування геополітичної суб'єктності держав-світових гравців; особливості геостратегій і тактик реалізації національних інтересів; історико-теоретичне підґрунтя формування національних геополітичних шкіл; особливості теорій геополітичних шкіл; чинники геополітичної суб'єктності сучасних світових та регіональних гравців; стан розвитку світового та регіональних геополітичних процесів.

вміти: розв'язувати спеціалізовані завдання в предметній сфері політології та застосовувати ключові теорії і методи політичних досліджень та аналізу геополітики в експертно-аналітичній, політико-організаційній, консультаційній, викладацькій і громадській сфері практичної професійної діяльності; обирати та визначати методологію геополітичних досліджень; знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел; працювати в команді; спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня, з експертами з інших галузей знань; забезпечувати якість виконуваних досліджень; застосовувати основи геополітичної теорії, геополітичного аналізу, порівняльної та прикладної геополітики; застосовувати ключові геополітичні поняття, теорії і методи до аналізу відносин відповідно до певного історичного або сучасного контексту; визначати особливості реалізації геостратегій та тактик, системи чинників, що сприяють розвитку національної геостратегії; використовувати сучасні геополітологічні теорії, концепти та методи для аналізу геополітики гравця; розробляти програму та виконувати геополітологічні дослідження з використанням якісних і кількісних методів та інструментарію прикладного аналізу; професійно виконувати політико-організаційні, експертні, дорадчі та консультаційні функції на національному та міжнародному ринку праці.

Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1

Теоретико-методологічні основи геополітики як одного з напрямів соціально-політичної галузі досліджень.

Хронологія геополітичних процесів

ТЕМА 1. Геополітика як напрям соціально-політичної галузі досліджень

Теоретико-методологічні дискусії XX – XXI століття щодо наукового статусу геополітики. Сучасний стан концептуалізації геополітики як методу політичного дослідження, як ідеології, як наукової концепції, як наукової дисципліни, як науки. Геополітика - і концепція, і образ дії, і методологія дослідження культурного простору в межах політико-географічного ландшафту, логіка визначення та прогнозування геополітичного розкладу сил.

Закони та категорії геополітики. Геополітика як наука, що вивчає чинники, що впливають на стратегічний потенціал держави.

Поняття «суб'єкт» та «об'єкт» в геополітиці, поняття «картоїд», «простір», «політичний ландшафт», «кордон» («лімітроф»), «центр-периферійні відносини», «імперія», «тотальний простір», «опорна точка» та ін. та їх інтерпретації.

ТЕМА 2. Теоретичні джерела та напрями геополітичних досліджень. Методологія дослідження геополітичних систем та процесів

Витоки осягнення географічного чинника в історії. Його трансформація у географічний детермінізм. Концепції географічного детермінізму як відлуння стародавніх міфологічних та натурфілософських уявлень про тотожність природи і суспільства, гармонію космосу та суспільства. Філософи та історики Стародавньої Греції щодо обумовленості життя людей та суспільств

географічним середовищем, про важливість чинника Суші і Моря в історії держав. Середньовічні автори про вплив природних чинників (кліматичних, орографічних, ландшафтних, атмосферних, гідрографічних) на історію та політичні процеси.

Епоха «Великих географічних відкриттів» та розвиток ідей географічного детермінізму. Криза суспільствознавства та філософія «позитивізму». Натуралістичний напрям в суспільствознавстві: органістична школа (Г. Спенсер, П. Ф. Лілієнфельд, О. І. Стронін, Р. Вормс); соціальний дарвінізм У. Беджгота, Л. Гумпловича, У. Самнера. А. Смола; расово-антропологічна школа (Ж. А. Гобіно, О. Аммон, Ж. Ляпуж, ХС. Чемберлен) Загальна характеристика географічної школи (Г. Т. Бокль, Л. І. Мечников, С. М. Соловійов, В. О. Ключевський, Б. М. Чичерін). Абсолютизація природного середовища в історичному процесі. Редукціонізм та виникнення «геополітичного» мислення.

Військово-стратегічні концепції та геостратегічні доктрини як джерело геополітики. Військова соціологія та військова політологія. Виокремлення геополітики як науки на початку ХХ століття. Аналітична та гіпермодерністська геостратегії. Геостратегія «непрямих дій». Геостратегія «превентивного стримування». «Полемологія» та «Іренологія» в геостратегічних дослідженнях. «Мережецентрична геостратегія війни». Концепції «стратегічного паралічу».

Методологічні основи геополітичного дослідження. Хорологічний метод в геополітиці. Математичні методи дослідження. Метод визначення «балансу сил та рівноваги». Соціокультурні методи та інші методи аналізу геополітичних систем та процесів.

ТЕМА 3. Хронологія геополітичних процесів. Особливості до-Вестфальської геополітичної епохи

Сприйняття часу: «Хронос» і «Кайрос» в дослідженні історичних процесів. Авторські версії хронології геополітичних процесів (Дж. Модельський, В. Томпсон, П. Тейлор, М. Кондратьєв,

М. Гумільов, Дж. Голдстайн, І. Валлерстайн, В. Цимбурський та ін.). Великі природні (космічні, геліотропні, ін.), геоекономічні та геополітичні цикли. Історія людства як послідовна зміна геополітичних домінант. Поняття «світосистема», «світоєкономіка».

Чотири періоди (ери) колонізації за визначенням П. Тейлора. Геополітичні епохи за вітчизняною теорією міжнародних відносин. Ери атлантичного домінування за І. Уолерстайном. Ознаки та структурні елементи геополітичних епох: баланс сил, зони та форми впливу, кордони, форми контролю над геопростором, просторові політико-стратегічні визначення національних, державних та коаліційних інтересів.

Історія та географія експансії держав як історія геополітичних відносин «метрополія - колонія» у до-Вестфальську епоху. Геополітичні «картоїди» до-Вестфальської епохи.

Епоха «Великих географічних відкриттів». Динаміка процесу колонізації –деколонізації в світовій історії. Перша неконкурентна ера колонізації. Колоніальне минуле Іспанії, Португалії, Нідерландів. Витоки та джерела британського атлантизму.

ТЕМА 4. Хронологія геополітичних процесів. Особливості Вестфальської та Віденської геополітичних епох

Зміна геополітичного вектору та гегемонії. Вісімка європейських держав у боротьбі за гегемонію. Реформація та Тридцятирічна війна. Національно-визвольна війна українського народу. Розпад континентальної імперської єдності. Нова логіка розбудови політичного простору та побудови регіонального і світового лідерства. Поняття «нації» та «національної стратегії». Принцип «фактичної окупації». Меркантилізм та націонал-протекціонізм в політиці побудови регіонального та світового домінування.

Вестфальська система міжнародних відносин. Перша конкурентна ера колонізації. Колоніальна активність Великобританії, Франції, Швеції, Росії, Пруссії, Австрії, Османської

імперії. Виникнення «імперіалізму» та його обґрунтування (розвиток атлантизму, османізму, ін.). Геополітичні протиріччя, військові процеси та коаліції рубежу XVIII-XIX століть.

Віденська епоха міжнародних відносин. Друга неконкурентна ера колонізації. Концепція «балансу та рівноваги» в європейській системі геополітичних відносин. Перші міжнародні конференції. Кодифікація дипломатичного процесу. Віденська та Аахенська угоди. Виникнення нових гравців та учасників світового перерозподілу геополітичного впливу. Формування геополітичних завдань США. Формування геополітичних завдань Японії. Виникнення паназіатизму, пантюркізму, османізму, панамериканізму, німецького реваншизму та німецької геополітичної школи. Розпад європоцентричної системи геополітичних відносин. Національно-визвольні рухи у Східній Європі. Розвиток панславізму. Виникнення нових об'єктів геополітичної боротьби. Формування нових коаліцій та початок Першої світової війни.

ТЕМА 5. Хронологія геополітичних процесів. Особливості Версальської, Потсдамської та Біловезької геополітичних епох

Результати Першої світової війни, територіальний перерозподіл та система угод нової Версальської епохи (другої конкурентної ери). Ліга націй. Нові геополітичні гравці як нові центри сили. Нові геополітичні стратегії та тактики. Розвиток паназіатизму, пантюркізму, панамериканізму, німецького реваншизму, євразійства, української геополітичної школи. Двоїстість системи міжнародного права. Типи колоніальної залежності та типи країн-метрополій. Характер колонізації окремими метрополіями. Імперіалізм як вища стадія капіталізму. Розвиток теорій реваншизму та імперіалізму. Система коаліцій. Друга світова війна. Новий територіальний перерозподіл.

Потсдамська геополітична епоха та система угод. Перехід від багатополярності до двохполярності. Коаліційні угоди. Політика балансу та рівноваги. ООН та наміри формування глобальної системи контролю та безпеки. Бреттон-Вудська система

геоекономіки. Холодна війна та політика стримування. Регіональні геополітичні гравці як нові центри сили. Нові геополітичні стратегії та тактики. Використання тактики «непрямих дій». Деколонізація: реальна чи удавана. Типи геополітичної залежності. Країни «третього світу». Виникнення панарабізму, панісламізму.

Біловезька епоха міжнародних відносин. Вплив теорії та філософії постмодерну на розпад двохполярної системності. Постмодернізм та релятивізм. Диверсифікація суб'єктів геополітичних відносин: від етносів до суперетнічних систем; від національних об'єднань до транснаціональних утворень. Теорія «четвертого світу»: типологія націй за теорією «четвертого» світу. Теорія «п'ятого світу» (*orbis tertius*): за геополітичною класифікацією. Перехід до багатополярності. Процеси війн пам'яті та комеморації. Конфлікт філософії модерну та постмодерну в новоутворених країнах центрально-східної Європи. Між національним модернізмом (націонал-протекціонізмом) та антисистемним постмодернізмом (альтерглобалізм). Конфлікт філософії альтерглобалізму, глобалізму та антиглобалізму. Сучасні форми «центр-периферійних» відносин та їх теоретичне обґрунтування. Сучасний реваншизм в геополітичних процесах. Нові геополітичні виклики, коаліції, загрози.

Змістовний модуль 2

Геополітичні школи та їх вплив на сучасні геополітичні процеси

ТЕМА 6. Геополітика Німеччини: історія, сучасність, теоретичне обґрунтування

Хронологія та особливості територіально-політичного розвитку трьох німецьких рейхів. Імператорські династії I та II Рейхів. Веймарська Республіка. III Рейх. Історичні наслідки реваншизму.

Формування геополітики як науки та окремої наукової дисципліни у Німеччині. Німецький промисловий капітал у пошуках виходу на нові колоніальні ринки. Стратегії укріплення позицій на

Ближньому Сході, в Азії та в Африці. Ідеї вісі «Берлін – Константинопіль-Багдад» як тактики прорубання вікна до Індії. Теорії «життєвого простору» та політизація географічного детермінізму. Принцип непорушності кордонів у тлумаченні класиків німецької геополітики. Закони територіально-політичної експансії. Концепції «Серединної», «Проміжної», «Пан-Європи». Панрегіоналізм та картоїди німецьких політиків. Ідеї вісі «Берлін-Москва-Токіо» та її трансформації у вісь «Берлін – Рим-Токіо». Геополітика на службі імперіалістичних інтересів та фашистського режиму.

Фрідріх Ратцель (1844-1904) – як партріах геополітики. Німецька «органістична школа». Держава як живий організм. Закони державної експансії. Засади геополітичної концепції «континентальної» і «світової держави».

Рудольф Челлен (1864-1947) – автор неологізму «геополітика», послідовник Ратцеля. Вивершення ідеї «континентальної держави». Концепція «Серединної Європи» та її інтегративної політико-економічної вісі.

Особливості «пангерманізму» як ідеї етнічної та національної єдності. А. Ласеон, К. Лампрехт, Л. фон Ранке, Фридрих Науманн та втілення ідеї єдності «географічної долі» в концепціях «Серединної Європи» (Mitteleurope)

Карл Хаусхофер (1869-1946) – німецький дипломат, військовий, геополітик. Співпраця із фашистськими структурами та дискредитація геополітики. Прихильник національної ідеї: майбутнє Великої Німеччини в об'єктивному геополітичному протистоянні з Заходом, англосаксонським світом. Теорія «континентального блоку» та обґрунтування орієнтації на Схід, як самоідентифікації Німеччини. Ідеї «Нового Евразійського Порядку». Концепції Панрегіоналізму.

Карл Шміт (1888-1985) - німецький юрист, політолог, історик. Фундаментальна Ідея «прав народів» як альтернатива ліберальної теорії прав людини. Зв'язок політичної культури з просторовим чинником. Концепція «номосу» та концепція історичного

протистояння Суші та Моря. «Бегемот» та «Левіафан»; «Корабель» та «Дім». Геополітична теорія «Великого Простору». Визначення зв'язку трьох концепцій – «тотальний ворог», «тотальна війна», «тотальна держава». Ідея «партизану».

Вальтер Шубарт (1897–194?) – німецький філософ із проруськими поглядами про унікальну всесвітню місію руської цивілізації. Ритми світової історії та вчення про “еони”. Системні відносини між Заходом та Сходом: протистояння як політична проблема, що детермінована протистоянням культур. Руська національна ідея. Німецька національна ідея. Французська національна ідея. Сутність та смисл історії.

Післявоєнна історія Німеччини. Розвиток ідей Панєвропейського Союзу.

Династії Габсбургів та Гогенцоллернів в сучасній Німеччині.

Об'єднання та відновлення Німеччини в якості європейського континентального гравця. Завдання в національній стратегії Німеччини. Стратегії урядів Г. Шрьодера, А. Меркель. Позиції М. Шульца, Й. Фішера, К. Кінкеля, В. Шойбле, Ф.-В. Штайнмайєра. Стан геоекономічного та геополітичного розвитку. Сучасні форми «центр-периферійних» відносин та їх обґрунтування. Сучасний реваншизм в геополітичних процесах країни. Нові геополітичні виклики, коаліції, загрози.

ТЕМА 7. Паназіазім: теоретичні основи, історичні та сучасні версії реалізації

8.1. Японія в системі геополітичних відносин. Епоха «сакоку» та її крах в середині XIX століття. Реформи та розвиток японського імперіалізму.

Особливості Кіотської геополітичної школи традиціоналістів. Японські прихильники геополітики німецької школи. Японський націонал-соціалізм Іккі Кіта та його план реконструкції Японії. Експансіоністські ідеї генералів Танака Гіті, Тодзё Хідехі.

Концепції єдиної Азії (Окакура Какудзо (Тенсін); Токутомі Ітіро (Сохо); Арао Сей, Кіне Ацумарі; Сюмей Окава). Концепції

«Східноазійської федерації» -«Тоа Роммей» (Кандзі Ісівара та «Товариство Східноазійської федерації»; Масайосі Міядзкі). Концепція «Східноєвропейської кооперативної організації» - «Тоа Кьодотай» (Мікі Кійосі, Одзакі Хоцумі, Рояма Масаміті, Сіммей Масаміті, д-р Токада). Концепція «Великої Азійської сфери співпроцвітання» (Ябе Тейд-зі)

Японське євразійство (прогерманізм - Танака Гіти, Коноє Фумімаро, Тодзё Хідехі; група Коду-Ха; за союз з СРСР - Єнаї Міцумаса, Сігенорі Того, Коретіка Анамі)

Японські атлантизм (Сігеміцу Мамору).

Сучасний «Рах Јароніса» (Хасімото Рютаро, АТЕС (стратегія 2020), Японська версії «Шовкового шляху», загроза Китаю, доктрина Коїдзумі, Доктрина Сіндзо Абе- «Абеноміка»; доктрина Таро Асо «Ара свободи та співпроцвітання»).

8.2. Китай в системі геополітичних відносин – історія розвитку.

Китайський_паназіазізм (Доктрина Великого Шовкового шляху 2010 – Відкрита Валютна війна, Конкуренція АТЕС і ШОС, конкуренція Японії, Китаю)

Ініціатива Глави КНР Сі Цзіньпіна - «Один пояс і один шлях» 2013 р. Проекти «Економічного пояса Шовкового шляху», «Морського шовкового шляху». Проект транспортної магістралі «Західна Європа-Західний Китай». «Азійський банк інфраструктурних інвестицій». Країни Азії, Євразії та Африки в сфері геоекономічних інтересів Китаю.

Система регіональної геополітичної та геоекономічної конкуренції в Східній та Центральній Азії. Геополітичні завдання гравців. Їх участь у формуванні нового світового порядку.

ТЕМА 8. Політика «Атлантизму» та його обґрунтування в теоріях англо-американської геополітичної школи

«Атлантизм» як принцип та основа розвитку британського та американського імперіалізму.

Формування, розвиток, особливості Британської імперії. Історія формування «атлантизму» як принципу геополітики. Історія формування націонал-протекціонізму.

Формування, розвиток, особливості США як світового центра в системі центр-периферійних відносин. Історія формування та розвитку панамериканізму.

Х. Макіндер (1861-1947) – англійський вчений та політик. Оригінальна інтерпретація політичної історії світу: політична вісь історії, внутрішній полумісяць, Світовий Острів. Ключева позиція Росії. Засновник теорії англосаксонської геополітики. Ідеї Макіндера як джерело геополітичної русофобії Заходу у XX столітті. Ототожнення його геополітичних термінів із сучасними ідеологічними поняттями: географічна вісь історії – недемократичний авторитаризм; зовнішній полумісяць – ліберальна демократія; внутрішній полумісяць – проміжна модель.

А Мехен (1840- 1914) – теоретик морської стратегії США, «батько» сучасного атлантизму. Головний важель політики – торгівля. «Морська Сила» - найліпший тип цивілізації. «Морська Судьба» США. Задачі США – реалізація «доктрини Монро» та широка «широтна» експансія у Євразії зі Сходу. Засіб – стратегія «Анаконди».

Ніколас Спикмен (1893 - 1943) – послідовник та інтерпретатор теорії Мехена, ідеолог НАТО. Геополітика – важель конкретної міжнародної політики, аналітичний метод та система формул. Корекція Макіндера. Критерії геополітичної могутності держави. Термін «Серединний океан». Розвиток «тактики Анаконди».

Концепція глобальної системи безпеки США : «Інтегрований контроль над територією», материкова кайма». Геополітична стратегія і військово-політичні тактики. Гарвардський та Х'юстонський проекти (І. Боумен, Р. Страус- Хюпе, О. Латимор).

«Новий світ» в теорії Ісайї Боумена та «новий курс» США. Геополітичні доктрини США в період Холодної війни. Витоки «американської політики стримування СРСР» та концепція Джорджа Кеннана. «Теорія доміно» – як модель стримування (У. Ростоу, М. Тейлора, Р. Макнамара). Теорія фінляндизації Р. Льовенталя у 1966 р. Концепція «динамічного стримування» Коліна Грея. Теорія «Третього світу» як альтернатива «Півночі» та її витоки на Бандунгській конференції 1955 р.. Теорія Р. Уолтерса щодо розподілу світу на «Північ» та «Південь» всупереч концепції «Схід- Захід». «Атомна дипломатія» США та «нова стратегія» СРСР (доктрина Соколовського). Ідеї «контрфактуальної історії» Гара Алперовіца. «Теорія бікультури» Д. Майнінга та розвиток культурологічного аспекту геополітики

Ядерна зброя та геополітичні наміри. Г. Кісіннджер та його доктрина «linkage» - вінець стратегії «анаконди», вивершення контролю над Євразією. К. Грей та місцезонаштування ядерних об'єктів. Боротьба за «глобальні цінності». Аерократія та ефірократія – розвиток «номосу» Моря. Поліцентричність та ієрархічність глобального устрою світу в сучасних геополітичних теоріях (С. Коен, А. Страус, Й. Галтунг). Багаторівнева ієрархічна модель Саул Коена. Концепції уніполярного світу А. Страуса.

Головні театри дій та типи залежних територій обох імперій: еволюція форм та завдань експансії. Від колоніалізму до політичної опіки. Типи сучасної територіально-політичної залежності, геополітичної присутності, впливу та стримування. Боротьба за «глобальні» цінності як тактика геокультурного та гео економічного втручання. Підходи до геостратегії США. Пропозиції Г. Кісінджера, А. Хейга, К. Холмса, Д. Куейла, Б. Доула, Дж. Шліссенджера, К. Пауелла, К. Райза, Д. Чейні, Д. Рамсфельда, а також С. Венса, Зб. Бжезинського, Е. Лейка, М. Олбрайт, С. Телбот, К. Уортон, П. Тарноф, ін.

Завдання в Стратегії національної безпеки США (еволюція до 2018 р.). Стан гео економічного, геополітичного, військово-стратегічного розвитку. Сучасні форми «центр-периферійних»

відносин та їх обґрунтування. Трампономіка та націонал-протекціонізм та війна внутрішньополітичних версій американського глобалізму.

ТЕМА 9. Французька геополітика та її теоретичне підґрунтя

Франція та її місце в історії розвитку геополітичних епох. Французька імперія 1804-1815 років. Друга Французька імперія 1852-1870 рр.

Особливості колоніальної політики Франції. Форми експансії.

Проблема французької буржуазії: співвідношення ідеології прав людини (з кінця XIX ст. – з періоду буржуазної революції) та геополітики (захисту прав національного капіталу та «всеохоплюючої» держави).

Відаль де ля Блаш (1845-1918) – засновник французької геополітичної школи. Людина як впливовий чинник географічної ідентифікації держави. Геополітична концепція «посібілізму» - корекція німецького географічного детермінізму.

Підґрунтя сучасної проблеми розмивання національної ідентичності. Заснування «внутрішньої геополітики», як геополітики «центр-периферійних відносин» в межах національного простору; «електоральної геополітики», як геополітики, предметом якої є визначення єдиного позитивного образу національного простору шляхом формування якісної «циркуляції іконографії».

Французька геополітика в працях таких діячів як – Ш. Де Голль (післявоєнна французька геополітика); Відаль де Ла Блаш (посібілізм, Пейя); Жан Деманжон, Жак Ансель (французький континенталізм); Ів Лакост («внутрішня геополітика»); Жан Готтман («іконографія», «циркуляція іконографії»); Жан Парвулеско (французька белетристика, окультизм, масонські організації); Жан Тіріар («нові права»); Мішель Фуше («ідеї нових кордонів»); ідеї мондіалізму і концепція Жака Атталі; Група «Геродота» (Ів Лакост, Мішель Фуше, Клод Раффестен, Поль Ражо, Пьер Жорж) Ів. Лакост як автор теорії

«внутрішньої геополітики», автор категорій- «геополітичні структури як тектонічні плити» та «геополітичного уявлення».

Геополітичні ідеї Ж. Ширака, Ф. Міттерана, Н. Саркозі, Ф. Олланда, М. Ле Пен, Ф. Фійона, Ж.-Л. Меланшона, Е. Макрона. Сучасна геоekonomіка Франції. Геополітичні завдання національної безпеки Франції. Форми геополітичного впливу (організація «Франція-Урал», «міжнародна організація Франкофонії», ін.)

Завдання в Стратегії національної безпеки Франції (2013). Обґрунтування присутності в Африці. Біла книга оборони Франції. Стратегічний огляд з питань оборони та національної безпеки Франції (2017). Стан геоekonomічного та геополітичного розвитку. Сучасні форми «центр-периферійних» відносин та їх обґрунтування. Сучасний реваншизм в геополітичних процесах країни. Нові геополітичні виклики, коаліції, загрози.

ТЕМА 10. Мондіалізм. Теорії конвергенції другої половини XX століття

Ідеї «Єдиної Європи», «Європи регіонів» (Жана Моне, Робера Шумана). Вплив філософії постмодерну.

Ідеї «Європи від Атлантики до Уралу», «континентальної Європи, «мондіалізму» та розмивання національної суб'єктності.

«Нові праві»: витоки та сучасні теоретичні напрями. «Старі праві» та особливості геополітичних проєктів «нових правих». Жан Тіріар (1922-1992) та Принцип «автаркії великих просторів». Ален Бенуа і концепція «Федеральної Імперії». Йордіс фон Лохаузен щодо просторового втілення цивілізаційного протистояння. Жан Парвулеско та його «Євразійська Імперія Кінця». Роберт Стойкерс та ідея нівеляції ворожості атлантизму через союз Європи з країнами Третього світу. Карло Террачано. Домінік Веннер, Гійом Фай. Роберт Стойкерс. П'єр Віаль. Луї Повель, Артур Молер, П'єр Кребс, Герхот Райзеггер, Роджер Скратон.

«Нові ліві»: Ноам Чомські (Хомські), Еббі Гофман, Герберт Маркузе, Абрахам Маслоу; Девід Горовіц, Режі Дебре, Руді Дучке, Славој Жижек та інші.

«Кінець історії» Ф. Фукуяма. «Геоелектроніка» Ж. Атталі. Посткатастрофічний мондіалізм К. Санторо.

Мондіалізм. Мондіалістські структури. Римський клуб. Більдерберзький клуб. Тристороння комісія та Рада міжнародних відносин. Комітет 300. Ротарі-клуби та Ротарі-Інтернешнл. Міжнародні фінансові центри. Національні спецслужби та міжнародні латентні структури. Екуменізм.

ТЕМА 11. Геополітика Росії і її теоретичне обґрунтування

Від Царської Росії та Імперської Росії: візантійська спадщина та її геокультурне значення. Форми та напрями російської експансії. Народження славяно-тюрської єдності та її науково-теоретичне обґрунтування. Категорії та загальні тези євразійства.

Микола Сергійович Трубецький (1890-1938) – автор тез «євразійства». Ідеї радикального протистояння та дуалізму цивілізацій; історія як конкуренція двох альтернативних проєктів; агресивність романо-німецької цивілізації; єдність людства шляхом відмежування від тоталітарної моделі заходу та об'єднання у «квітучу складність». Євразійська парадигма Московської Росії та її тюрсько-монгольський імпульс. Ідеократія як позитивна форма - основа холістської держави.

Петро Миколайович Савицький (1895-1968) – перший російський геополітик. Концепція євразійської особливості (Євразія – синтез світової культури що є наслідком взаємодії арійсько-слов'янської культури, тюрського субстрату, православної традиції). Концепції «Турану» та «Місцерозвитку». Принцип «ідеократії» як антитеза прагматико-комерційному підходу.

Микола Миколайович Алексєєв (1879-1964) – теоретик євразійської моделі держави, концепція «євразійського права». «Обов'язкова держава» (євразійська) проти «правової держави (західної)». Концепція «правової держави», поняття «право», як такі що локалізовані Європейським простором. Альтернативна державна модель – «тяглова держава», збудована на принципах домінації обов'язків людей та держави. Органічна та ліберальна демократія.

Лев Миколайович Гумільов (1912-1992) – автор теорії етногенезу та пасіонарності. Розвиток субетносів та етнічних систем до суперетнічних утворень як імперських цілісностей. Етногенез Євразії та цикли слов'яно-тюрського симбіозу. Компліментарні та антикомпліментарні відносини. Форми природнообумовлених політичних союзів.

Філософія російського імперіалізму в працях засновників націонал-більшовизму. М. В. Устрялов та еволюція націонал-більшовизму. Більшовизм та його сприйняття національ-більшовизмом та євразійством.

Неоєвразійство (ультраправі - «монархісти» (Дім Романових) і «націонал-ліберали» (ЛДПР-Жириновський, Мітрофанов); праві ліберали – Єдинороси (рух «Батьківщина - Вся Росія»: Лужков, Примаков, Медведєв, «рух» Єдність »: Путін, Шойгу); «лівий націонал-консерватизм» (Дмитро Рогозін, Олексій Журавльов, Сергій Глазєв); ультралівих - націонал-більшовизм (А. Дугін, Е. Лимонов).

Завдання в Стратегії національної безпеки Російської Федерації до 2020 р. (2015). Воєнна доктрина РФ (2014). Стан геоекономічного та геополітичного розвитку. Сучасні форми «центр-периферійних» відносин та їх обґрунтування. Сучасний реваншизм в геополітичних процесах країни. Нові геополітичні виклики, коаліції, загрози.

ТЕМА 12. Країни Східної та Південної Європи в системі геополітичних відносин. Національні ідеї розвитку, регіонального співробітництва та домінування

«Весна народів» в XIX столітті. Підйом національних ідей розвитку, регіонального співробітництва та домінування. Формування та розвиток ідеології панславізму та її версій.

- Русофільські версія панславізму - Юрій Крижанич, Михайло Погодін, Ян Геркель, Павел Шафарик, Йозеф Добровський, Людевіт Штур, Самуель Томашик, Іван Вазов, Страхімір Краньчевіч, Ян Коллар, Вука Караджича, Петро Негош.

- Ілліризм (Людевіт Гай, Іван Кукулевіч -Сакцинський).
- Австрославізм (Франтішек Палацький, Карел Гавлічек-Боровський.

- Український панславізм - Кирило-Мефодіївського братства - Н. Костомаров, Н. Гулак, В. Білозерський, П. Куліш, О. Навроцький, Андрузький, Т. Шевченко. Ідеї Слов'янської федерації.

- Пропольська версія панславізму (Броніслав Фердинанд Трентовський, Зорін Доленга Ходаковський, Юліуш Словацький, Роман Дмовський, Станіслав Шукальський, Здіслав Словинський, Ян Стахнюк)

Ідеї «Великої Польщі»: як унітаристської (Р. Дмовського, С. Грабського) та як федералістської Ю. Пілсудського, І. Падеревського, руху «прометеїстів» – Е. Харашкевича, В. Сальського). Роман Дмовський – засновник партії «Табір Великої Польщі». Федералістська концепція Юзефа Пілсудського передбачала створення конфедерації Польщі, Литви, Білорусі та України («Від моря до моря» або ідея «Двомор'я»). Рух прометеїстів. «Пястова доктрина» та «ягелонівська доктрини». Концепція «Східних Кресів» та концепція «Полонії». Неопрометеїсти. Лешек Мочульський, Юліуш Мєрошевський, Влодзімеж Бончковський, Станіслав Лещинський. Зовнішня політика Польщі в період президентства Леха Качинського (4-я Річ Посполита), внешнеполит. Доктрина Броніслава Комаровського. Доктрина Анджея Дуди. Концепція «Східного партнерства»,

«Веймарського тріалогу». Концепція «Тримор'я». Позиції Польщі в ЄС. «Варшавська четвірка» і криза ЄС.

Ідеї «Великої Румунії». Розробники концепції уніонізму (Октавіан Гога, Ніколае Йорга, Олександру Куза, Іоан Ністор, Костянтин Джуреску, Георгій Бретіану). Сучасний уніонізм. Зовнішня політика Румунії та геополітика реваншизму.

Ідеї «Великої Угорщини» та сучасна політика В. Орбана. Угорський реваншизм.

Ідеї «Великої Сербії». « Ідеї Великої Албанії». Ідеї «Великої Греції», тощо.

Україна в системі геополітичних відносин та геополітичних доктрин. Українська геополітичні концепції В. Липинського, А. Синявського, С. Рудницького, М. Грушевського, Ю. Липи, Д. Корчинського. Євроатлантична, Євразійська, Чорноморська, Північна вісі української геополітики. Завдання в Стратегії національної безпеки України (2015). Біла книга оборони України. Воєнна доктрина України (2015). Стан геоекономічного та геополітичного розвитку. Сучасний реваншизм в геополітичних процесах країни. Нові геополітичні виклики, коаліції, загрози.

ТЕМА 13. Геополітика Туреччини: історія та сучасність. Пантюркізм та пантуранізм в історії геополітичних процесів Західної Азії

Формування та територіально-політичний розвиток Османської імперії.

Пантюркізм як ідеологія об'єднання тюркських народів (урало-алтайської мовної сім'ї). Ідеї пантюркізма в період Танзімата (1839-1875 рр.) Праці Ібрагіма Шинасі, Ахмета Вефік Паші, Мустафи Джеляледдіна Паші, ін. Теорії «туро-аріянізму» (праця М. Джеляледдіна «Тюрки: стародавні та сучасні», 1869). У Російській імперії – поширення ідей пантюркізму культурними діячами та видавцями (М.-Ф. Ахундов, Х.-З. Алі бей, З. Хасан бей, Ш. Марджани, Ю. Акчурін (Акчура), І. Гаспринський).

Реформи молодотурків, поширення ідей тюркізму, османізму і ісламізму (творчість М. Еміна, письменників Зії Гьокальпа (Мехмеда Зії) і Халіде Едіба Адивара (роман «Новий Туран») і розвинені в концепціях Алі Суаві, Юсуфа Акчури, Абдули Джевдета Карлидага, Ахмеда Ризи, Джелала Нурі і ін. Османізм в роботах Алі Суаві (1838-1878) – ідеолога руху «Нові Османи» XIX ст. Іттіхадізм молодотурків і джадідізм тюркістів як основа конфлікту. Османізм, іттіхадізм молодотурків.

Організації пантюркістів. Концепції Кепрюлю заде Мехмеда Фуада, Зії Гьокальпа, Халіде Едіпа, Хусейна заде Алі, Джелаль Сахір, Ахмеда Ага-Огли (Агаєва). Формування теоретичного розрізнення понять («туркізм», «тюркізм», «османізм», «туранізм»).

Встановлення Республіки в 1922 р. Реформи Ататюрка. Політика турецького націоналізму. Заборона турецьких «очагів».

Відновлення ідеології пантюркізму у другій половині XX ст. Діяльність дисидентів–пантюркістів: Ніхаль Атсиза (1905-1975), Алпарслана Тюркеша (1917-1997), Зеки Валід Тогана (1890-1917), Хамзи Сади Узбека (1914-1971) та ін. Політизація пантюркізму та тюркешізм.

Відродження султанізму, османізму та ісламізму. Консервативно-ісламістська партія «Справедливості і Розвитку» (Р. Ердоган) і Партія «Національної дії» у 2018 р. – коаліція «Народний Альянс» (61,4 % голосів). Тактика «м'якої сили» на шляху до регіонального лідерства та «супердержавності» в роботі «Стратегічна глибина» (2001) А. Давутоглу. Значення діяльності «Фонду з дослідження Тюркського світу» Турана Язгана; «Всесвітньої асамблеї тюркських народів» Турецького головного управління з питань співробітництва та розвитку (ТІКА).

Стан геоекономічного та геополітичного розвитку. Сучасний реваншизм в геополітичних процесах країни. Нові геополітичні виклики, коаліції, загрози

ТЕМА 14. Панарабізм та панісламізм як геополітичні доктрини країн Азії та Африки

Арабська революція 1917-1918 рр. Панарабізм - рух за об'єднання народів та країн арабської світу, від Атлантичного океану до Аравійського моря.

1916 - Хусейн ібн Алі аль-Хашімі (нащадок Хашимітів, нащадок Мухаммеда) та Об'єднане арабське королівство Хіджаз зі столицею в Джидді.

На хвилі арабської солідарності - боротьба за незалежність держав Північної Африки після закінчення Другої світової війни. Сирія і Ліван здобули незалежність. Відновлення популярності панарабізму – в Сирії в 1930-і роки (Костянтин Зурек, Закі аль-Арсуз і Мішель Афлак). Ідеологи: Міфшель Афлак (1910-1989), Салах ад-Дін аль-Бітар і Закі аль-Арсуз. «Партія арабського соціалістичного відродження» (БААС). Розкол в баасістському русі в 1968 р.

Плани союзної арабської державності. Проекти та геополітична діяльність Джамаля Абдель Насера (одного з засновників «Руху неприєднання» в 1961 р). Об'єднана Арабська Республіка в 1958-1971 (союз Сирії та Єгипту. Вихід Сирії зі складу ОАР - 1961).

Арабській націоналізм та національні суперечки. Існування Об'єднаної Арабської Республіки (у складі одного Єгипту) до 1971, коли було оголошено про утворення Федерації Арабських Республік - конфедерації Єгипту, Лівії, Сирії. В 1971 - помер Насер. Єгипет перейменований в Арабську Республіку Єгипет. Кемп-Девідська угода 1978 р. та вихід Єгипту з Арабської конфедерації.

Плани лівійського «лідера 1 вересня» - М. Каддафі (1977-2011) щодо арабо-африканського союзу. 1979 – Саддам Хусейн (1979-2003) як глава Іракської партії БААС та його бачення панарабізму.

Організація Звільнення Палестини. Ясер Арафат та оголошення ОЗП незалежної держави «Палестини» в 1988р. Близькосхідний конфлікт та популярність панарабізму.

Арабська весна – «доміно» - 2011 р. Революційні події в: Тунісі (Жасмінова та Фінікова революції 2010-2011 рр.); в Єгипті (в 2011 р.

відставка Х. Мубарака (1981-2011) та військовий переворот 2013-2014 рр.; в Йємені (2011-2018 – військові дії); в Лівії (повалення М. Каддафі в 2011р. та початок збройного конфлікту); в Сирії (з 2011 до тепер. часу); в Бахреїні (2011); в Алжирі (події 2011, 2014 рр.); в Судані (2011 відділення Південного Судану); в Іраці, в Йорданії, Марокко, Омані.

Іслам та панісламізм. Релігійно-політичні течії (суніти, шіїти, суфії та ін.), мазхаби та тарікати. Розвиток уявлень про типи державної влади в ісламі – концепції Абу-ан-Наср Аль-Фарабі (870-950), Ібн Халдуна (1332-1406), Сейєда Джемаля ад-Діна аль-Афгані (1839-1907), Мухаммеда Абдо (1849-1905), Мухаммеда Рашид Ріда (1865-1935), Мухаммеда Ікбала (1877-1938), Алі Абдель Разека (1888-1966), Шаміса Абд Аль Маннама. Ісламська концепція світопорядку.

Панісламізм як ідеологія Ісламської Держави Іраку та Леванту (2013 - ІДІЛ). Панісламістські угруповання: Брати – мусульмани, Хамас, Хезболла, Талібан, Аль-Каїда, Джабхат-ан-Нусра та ін.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	У тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п/с	Лаб	Сам. робота		л	п/с	лаб	Сам. р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1.										
Теоретико-методологічні основи геополітики як одного з напрямів соціально-політичної галузі досліджень. Хронологія геополітичних процесів										
ТЕМА 1. Геополітика як напрям досліджень.	3,5	2	1		0,5	1	1			
ТЕМА 2. Теоретичні джерела та напрями геополітичних досліджень. Методологія дослідження геоп-х систем та процесів.	3,5	2	1		0,5	1	1			
ТЕМА 3. Хронологія геоп-х процесів. До-Вестфальська геополітична епоха.	3,5	2	0,5		1	1	,5			0,5
ТЕМА 4. Хронологія геополітичних процесів. Особливості Вестфальської та Віденської геоп-их епох.	3	2	0,5		0,5	1	0,5			0,5
ТЕМА 5. Хронологія геополітичних процесів.	3,5	2	1		0,5	1	1			

Особливості Версальської, Потсдамської та Біловезької геополітичних епох.									
Разом за змістовим модулем 1	17	10	4		3	5	4		1
Змістовий модуль 2.									
Геополітичні школи та їх вплив на сучасні геополітичні процеси									
ТЕМА 6. Геополітика Німеччини: історія, сучасність, теоретичне обґрунтування.	5	2	2		1	1	0,5		0,5
ТЕМА 7. Паназіатизм: теоретичні основи, історичні та сучасні версії реалізації.	5	2	2		1	1	0,5		0,5
ТЕМА 8. Політика «Атлантизму» та його обґрунтування в теоріях англо-американської геополітичної школи.	8	4	2		2	1	1		
ТЕМА 9. Французька геополітика та її теоретичне підґрунтя.	4	2	1		1	0,5	0,5		
ТЕМА 10. Мондіалізм. Теорії конвергенції другої половини XX століття.	4	2	1		1	0,5	0,5		
ТЕМА 11. Геополітика	5	2	2		1	1	1		

Росії і її обґрунтування.										
ТЕМА 12. Країни Східної та Південної Європи в системі геоп. відносин.	6	2	2		2	1	1			
ТЕМА 13. Геополітика Туреччини. Пантюркізм та пантуранізм в історії геополітичних процесів Західної Азії.	6	2	2		2	1	0,5			0,5
ТЕМА 14. Панарабізм та панісламізм...	6	2	2		2	1	0,5			0,5
Разом за змістовим модулем 2	49	20	16		13	8	6			2
ІНДЗ*	16				16	3				3
Усього годин	82	30	20		32	16	10			6

5. Теми семінарських занять

№з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Геополітика як напрям соціально-політичної галузі досліджень. Теоретичні джерела. Методологія дослідження геополітичних систем та процесів.	2
2.	Хронологія геополітичних процесів. Особливості до-Вестфальської, Вестфальської, Віденської, Версальської, Потсдамської та Біловезької геополітичних епох.	2
3.	Геополітика Німеччини: історія, сучасність, теоретичне обґрунтування.	2
4.	Паназіазім: теоретичні основи, історичні та сучасні версії реалізації.	2
5.	Політика «Атлантизму» та його обґрунтування в теоріях англо-американської геополітичної школи.	2
6.	Французька геополітика та її теоретичне підґрунтя. Мондіалізм. Теорії конвергенції другої половини ХХ століття.	2
7.	Геополітика Росії і її теоретичне обґрунтування.	2
8.	Країни Східної та Південної Європи в системі геополітичних відносин. Національні ідеї розвитку, регіонального співробітництва та домінування.	2
9.	Геополітика Туреччини: історія та сучасність. Пантюркізм та пантуранізм в історії геополітичних процесів Західної Азії.	2
10.	Панарабізм та панісламізм як геополітичні доктрини країн Азії та Африки.	2
	Разом	20

5.1. Питання та навчальна література до семінарських занять

Семінар № 1

Геополітика як напрям соціально-політичної галузі досліджень. Теоретичні джерела. Методологія дослідження геополітичних систем та процесів

1. Теоретико-методологічні дискусії XX–XXI століття щодо наукового статусу геополітики. Об’єкт та предмет геополітичних досліджень.
2. Закони та категорії геополітики.
3. Теоретичні джерела та напрями геополітичних досліджень.
4. Методологія дослідження геополітичних систем та процесів.

Реферати / презентації:

- Чинник географічного детермінізму в історії розвитку геополітичних досліджень.
- Філософія «позитивізму» та її вплив на поширення редукціонізму та виникнення «геополітичного» мислення.
- Військово-стратегічні концепції та геостратегічні доктрини як джерело геополітики. *(Аналітична та гіпермодерністська геостратегії. Геостратегія «непрямих дій». Геостратегія «превентивного стримування»).*
- Військова соціологія та військова політологія.
- «Мережецентрична геостратегія війни». Концепції «стратегічного паралічу».
- Методологічні основи геополітичного дослідження. *(Хорологічний метод в геополітиці. Математичні методи дослідження. Метод визначення «балансу сил та рівноваги». Соціокультурні методи та інші методи аналізу геополітичних систем та процесів. Багатофакторний аналіз в геополітичних дослідженнях).*

Література

1. Дністрянський М. С. Основи геополітики. Львів.: Львівський Університет, 2011. - 436 с.
2. Ян. Э. Что такое геополитика? // Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 4. С. 90-101
3. Цымбурский В. Л. Геополитика как мировидение и род занятий // Политические исследования. 1999. №2
4. Туровский Р. Ф. Политический ландшафт как категория политического анализа // Вестник Московского университета. Сер. 12. Полит. науки. 1995. №3. С. 33-44.
5. Геополітика: підручник для вузів / А. І. Кудряченко, Ф. М. Рудич, В. О. Храмов; Міжрегіональна Академія управління персоналом, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень НАН України. К.: МАУП, 2004. - 296 с.
6. Колосов В. А. Мироненко Н. С. Геополитика и политическая география: Учебник для вузов. М.: Аспект Пресс, 2001, 479 с. URL: file:///D:/Documents/Downloads.pdf
7. Шевчук Л. Т. Сакральна географія – Львів, 199
8. Завгородний Ю. Ю. Сакральная география и феномен паломничества: тайное или явное. URL:<http://tureligious.com.ua/wp-content/uploads/2013/09/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F.pdf>
9. Дергачев В. А. Цивилизационная геополитика (Большие многомерные пространства). Одесса: ИПРЭИ НАНУ, 2003.
10. Дергачев В. А. Глобальная геоэкономика. Одесса: ИПРЭИ НАНУ, 2003
11. Блій Г. Де, Муллер П. Географія: світи, регіони, концепти / Пер.с англ., Передмова О. Шаблія . К., 2004
12. Дергачев В. А., Кухарская Н. А., Тараканов Н. Л. Геоэкономические основы национальной безопасности. Одесса, ИПРЭИ НАНУ, 2005.
13. Дергачев В. А. Геополитическая энциклопедия, 2010.- Интернет-портал «Институт геополитики профессора Дергачева». URL:www.dergachev.ru.

14. Афанасьев О. Е. Політико-географічний простір сучасного світу. К.: Шкільний світ, 2009. 128 с.
15. Мадіссон В. В, Шахов В. А. Сучасна українська геополітика. К.:Либідь, 2003. 174 с.
16. Замятин Д. Н. Геополитика: основные проблемы и итоги развития в 20 веке//Политические исследования. 2001. №6.
17. Соловьев Э. Г. Геополитический анализ международных проблем современности: pro et contra//Политические исследования.- 2001.- №6.
18. Михайлов Т. А. Эволюция геополитических идей. М.,1999.
19. Мяло К. Г. Между Западом и Востоком: опыт геополитического и исторического анализа. – М., 2003.
20. Переслегин С. Самоучитель игры на «мировой шахматной доске». Основные понятия геополитики//Классики геополитики. 19 век. – М., 2003.
21. Социально-пространственные структуры в стадиальной характеристике культурно-исторического процесса. Тезисы конференции. Ред. В. П. Гуляев. М.,1992
22. Максаковский Я. Г. Историческая география мира. М.,1997;
23. Тишков В. А. Культурный смысл пространства // Доклад на пленарном заседании V конгресса этнологов и антропологов России, г. Омск, 9 июня 2003 г. URL: <http://www.guestbook.ru/>
24. Цивьян Т. В. К семиотике пространственных элементов в волшебной сказке // Типологические исследования по фольклору. Сб. статей памяти В. Я. Проппа. М, 1975
25. Топоров В. Н. Пространство // Мифы народов мира. Энциклопедия. Т. 2. М., 1988, с.340-342.
26. Каганский В. Невменяемое пространство // Отечественные записки . 2002. № 6(7)
27. Бердяев Н.А. О власти пространств над русской душой // Бердяев Н. А. Русская идея. Основные проблемы русской мысли XIX века и начала XX века. Судьба России. М.: ЗАО «Сварог и К», 1997.
28. Бердяев Н. Смысл истории. М., 1990

29. Замятина Н. Новые образы пространства России (по официальным сайтам субъектов РФ в Интернете) /Надежда Замятина // Отечественные записки. 2002, № 6(7)
30. Хаусхофер К. О геополитике. Работы разных лет. М., 2001.
31. Мэхен А. Влияние морской силы на историю (1660 – 1783). М. – Л., 1941.
32. Чемберлен Х. С. Арийское мировоззрение / пер. С нем. О. Синцовой. М.: Мусагет, 1913. 89 с.
33. Мечников Л. И. Цивилизация и великие исторические реки. – М., 1924.
34. Гегель Ф. Философия истории // Сочинения. Т. 8. М., 1935.
35. Реклю С. Земля и люди. СПб.. 1903 – 1906. Т. 1.
36. Ратцель Ф. Земля и жизнь –СПб., 1903-1906. Т. 1-2.
37. Бокль Г. Т. История цивилизации в Англии – СПб. 1906.
38. Соловьев Е. А. Бокль, его жизнь и научная деятельность . – СПб., 1895.
39. Витковский О. В. Политическая география и геополитика. Новый рецидив американской геополитики. // Вестник МГУ.– Сер «География». 1980 - №6. – С. 16-23.
40. Мольтке Х. О стратегии // Стратегия в трудах военных классиков. Т. 2, с. 176
41. Фош Ф. Ведение войны // Стратегия в трудах военных классиков. Т. I. М., 1924.
42. Дельбрюк Г. История военного искусства в политической истории. Т.3, М., 1938.
43. Каузевиц К. О войне Т. 1-2. М., 1937.
44. Леваль Ж.–Л. Введение к позитивной части стратегии // Стратегия в трудах военных классиков. Т. 1, с. 186.
45. Милютин Д. А. Критическое исследование значения военной географии и военной статистики. СПб.: Военная география, 1846. 70 с.
46. Райт Куинси. Некоторые размышления о войне и мире / Теория международных отношений: Хрестоматия / Сост., науч. ред. и

- коммент. П. А. Цыганкова. М.: Гардарики, 2002. С. 384-398.// Библиотека Грачева. URL: <http://grachev62.narod.ru/tmo/chapt38.html>
47. Нечхаєв С. Надзвичайний орган керування обороною держави // Наука і оборона. 2007. № 1. С. 33-39.
48. Нецадим М. І. Військова освіта в Україні. К.: МО України, 2002. 798 с.
49. Образцов И. В. Военная социология в России: история, современное состояние и перспективы // Журнал Социологии и социальной антропологии. 1998. С. 17-25.
50. Образцов И. В. Век российской военной социологии (1897-1997). М.: Воен. ун-т, 1997.
51. Поляков Л. І. Воєнна організація держави і сектор безпеки: актуальні питання інституціалізації та розвитку / Поляков Л. І., Корендович В. С., Рудницький І. А. // Наука і оборона. 2008. №1. С. 3- 7.
52. Головин Н. Н. О социологическом изучении войны (Публикация доклада Головина, сделанного им на XII Международном конгрессе по социологии (Брюссель, 1935 г.)) / Николай Николаевич Головин // Социологические исследования. –1992 –. № 3.– С. 139-147.
53. Гейсман П. А. Война, ее значение в жизни народа и государства / Платон Александрович Гейсман. СПб.: Тип. А. А. Пороховщикова, 1898. – 320 с
54. Клаузевиц К. О войне : в 2-х т. [пер. с нем.] М.-Л.: Госвоениздат, 1936.
55. Корф Н. А. Общее введение в стратегию, понимаемую в широком смысле. (Этюды военных наук). СПб.: Тип. шт. Отд. корп. жандармов, 1897.
56. Гуревич Б. А. Социологический анализ проблемы мира и Первый конгресс. Киев: Тип. С. В. Культенко, 1912.
57. Иминов В. Т. Военные теоретики : известные и забытые. Из истории становления теории военной стратегии // Военно исторический журнал. 2006. №10. С. 3-9
58. Кокошин А. А. Политология и социология военной стратегии. М.: КомКнига, 2005. – 616 с.

59. Кокошин А. А. Армия и политика. Советская военно-политическая и военно-стратегическая мысль (1918—1991 гг.). М.: Международные отношения, 1995.
60. Кокошин А. А. Стратегическое управление: Теория, исторический опыт, сравнительный анализ, задачи для России : [Ред.совет : А. В. Торкунов, М. В. Ильин, Ю. М. Колосов, Н. Н. Ливенцев, А. Ю. Мельвиль, А. К. Сорокин, И. Г. Тюлин, О. Г. Ульциферов] / Андрей Кокошин – М.: Московский государственный институт МО (Университет); «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2003. – 528 с.
61. Переслегин С. Б. Основные понятия «аналитической стратегии» / Сергей Переслегин // Манштейн Е. Утерянные победы: [сост. С. Переслегин, Р. Исмаилов] / Эрих Манштейн М.: АСТ; СПб Terra Fantastica, 1999. 896 с.
62. Свечин А. А. Стратегия [2-е изд]. М.: Кучково поле, 2003 – 656 с.
63. Соловьёв А. В. Полемология – французская социология войны // Социс. 1993. № 12. С. 125 – 133.
64. Сеньобос III. Метрический метод в применении к социальным наукам. М., 1902.
65. MATHEMATICAL CONTRIBUTIONS TO THE SCIENTIFIC UNDERSTANDING OF WAR-f CLAUDIO CIOFFI-REVILLA // Mathematical and Computer Modelling Volume 12, Issues 4–5, 1989, pp.561-575 URL:<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/0895717789904251>
66. The Disintegration of Political Systems: War and Revolution in Comparative Perspective. Columbia: University of South Carolina Press. Morgan, Patrick. 1983.
67. Deterrence: A Conceptual Analysis. Beverly Hills: Sage. Moyal, J. E. 1949
68. The Distribution of Wars in Time. Journal of the Royal Stafistical Society (Series A) 112: 44&449. Naroll, Raoul, Vern L. Bullough and Frada Naroll. 1974.
69. Wright, Quincy. 1942. A Study of War. Chicago: University of Chicago Press.

Семінар № 2

Хронологія геополітичних процесів.

Особливості до-Вестфальської, Вестфальської, Віденської, Версальської, Потсдамської та Біловезької геополітичних епох

1. Хронологія геополітичних процесів. Авторські версії хронології геополітичних процесів.
2. Особливості до-Вестфальської геополітичної епохи.
3. Вестфальська геополітична епоха. Перша конкурентна ера колонізації.
4. Віденська геополітична епоха. Друга неконкурентна ера колонізації.
5. Версальська геополітична епоха. Друга конкурентна ера колонізації.
6. Потсдамська геополітична епоха.
7. Біловезька геополітична епоха.

Реферати / презентації

- Сприйняття часу («Хронос» і «Кайрос») в дослідженні історичних процесів. Історія людства як послідовна зміна геополітичних домінант. Великі природні, геоекономічні та геополітичні цикли.

- Вплив геоекономічних циклів на геополітичну ситуацію. (*«Світосистеми» та «світоекономіки» та їх вплив на світосистемний розвиток. Створення банківських систем та їх вплив на націоутворення. Бреттон-Вудська система геоекономіки. Сучасні валютні війни.*)

- Динаміка процесу колонізації –деколонізації в світовій історії. Чотири періоди (ери) колонізації за визначенням П. Тейлора.

- Історія та географія експансії держав у до-Вестфальську епоху.

- Реформація і нова логіка розбудови геополітичного простору Вестфальської епохи.

- «Імперіалізм» та його обґрунтування (розвиток атлантизму, османізму, ін.). Типи колоніальної залежності та типи країн-метрополій.

- Концепція «балансу та рівноваги» в європейській системі геополітичних відносин Віденської епохи. Перші міжнародні конференції. Кодифікація дипломатичного процесу.

- Результати Першої світової війни, територіальний перерозподіл та система угод нової Версальської епохи (другої конкурентної ери). Двоїстість системи міжнародного права.

- Потсдамська геополітична епоха та система угод. Перехід до двохполярності як до системи «балансу та рівноваги».

- Регіональні геополітичні гравці - нові центри сили в Потсдамську геополітичну епоху. (*Нові геополітичні стратегії та тактики. Використання тактики «непрямих дій».*)

- Вплив теорії та філософії постмодерну на розпад двохполярної системності. Біловезька геополітична епоха. Постмодернізм та релятивізм. Диверсифікація суб'єктів геополітичних відносин.

- Процеси війн пам'яті та комеморації. Реваншизм в геополітичних процесах.

- Конфлікт філософій альтерглобалізму, глобалізму та антиглобалізму.

- Конфлікт філософії модерну та постмодерну в новоутворених країнах центрально-східної Європи. Між національним модернізмом (націонал-протекціонізмом) та антисистемним постмодернізмом (альтерглобалізм).

Література

1. Грачев М. Н. Концепция мирсистемного анализа И. Валлерстайна: объяснительные и прогностические возможности. Куда движется мировое сообщество? Геополитика третьего тысячелетия / Отв. ред.: Э. Р. Григорьян. М., 2006. С. 50–54. URL:http://grachev62.narod.ru/Grachev/n62_06st.html

2. Замятин Н. Д. Мета-география: пространство образов и образы пространства. М.: Аграф, 2004, 512 с.
3. Ильин М. В. Геохронополитика – соединение пространств и времен // Вестник МГУ. Сер. 12. Полит. науки. 1997. №2. С. 28- 44.
4. Кондратьев Н. Д. Большие циклы конъюнктуры. Кондратьев Н. Д. Проблемы экономической динамики. М, 1989, С. 203 – 205.
5. Панарин А. О хронополитике URL:http://www.ug.ru/ug_pril/gv/96/25/t7_1.htm
6. Ильин М. В. Ритмы и масштабы перемен (о понятиях «процесс», «изменение» и «развитие» в политологии) // Полис. 1993. № 2.
7. Ильин М. В. Очерки хронополитической типологии. Проблемы и возможности типологического анализа эволюционных форм политических систем. Часть I. Основания хронополитики. МГИМО, М., 1995
8. Пантин В. И., Лапкин В. В. Философия исторического прогнозирования: ритмы истории и перспективы мирового развития в первой половине XXI в.. Дубна, 2006, 448 с.
9. Дергачев В. А. Геоeкономическая теорiя больших многомерних пространств: соціально-економический аспект // Економічні інновації. 2010. № 40. С. 111-126. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/66252/08-Dergachev.pdf?sequence=1>
10. Валлерстайн И. Время и длительность: в поисках неисключённого среднего // Философские перипетии. Вестник Харьковского государственного университета. №409'98. Серия: Философия. ХГУ. 1998. С. 186-197)
11. Ильин М. В. Политический дискурс: слова и смыслы. Государство // Полис. 1994. № 1.
12. Гумилев Л. Н. Этногенез и биосфера Земли. Л., 1989.
13. Аверищев С. С. Порядок космоса и порядок истории в мировоззрении раннего средневековья // Античность и Византия. М., 1975, С. 266-285.
14. Рашковский Е. Б. Европейская культура нового времени: библейский контекст // Вопросы философии. 1996. № 1. С. 80-93.

15. Репина Л. П. Вызов постмодернизма и перспективы новой культурной и интеллектуальной истории // Одиссей. Человек в истории. Ремесло историка на исходе XX века. 1996. М- Coda. 1996, С. 25-38.
16. Пригожин И. Переоткрытие времени // Вопросы философии. 1989. № 8. С. 3-19.
17. Пригожин И., Стенгерс И. Порядок из хаоса. М., 1986.
18. Февр Л. Бои за историю. М., 1991.
19. Бродель Ф. История и общественные науки. Историческая длительность // Философия и методология истории. М., 1977, С. 115-142.
20. Бродель Ф. Материальная цивилизация, экономика и капитализм. – М., 1992.
21. Левашов Р. А, О первенстве и председательстве европейских государей, их послов и министров. СПб, 1792.
22. Трейвиш А. Российская геополитика от Гостомысла до наших дней. Краткий обзор идей и фактов // Знание сила. 1995. №8
23. Лурье С. В. Русские в Средней Азии и англичане в Индии: доминанты имперского сознания и способы их реализации. — Цивилизации и культуры. Вып.2, М., 1995.
24. Дьомін О. Б. Біля витоків англійського атлантизму. Зовнішня політика Англії кінця 50-початку 80-х років XVI століття. Монографія. Одеса, “Астропринт”, 2001. 360 с.
25. Хобсбаум Э. Нации и национализм после 1780 года. – М., 1998
26. Здравомыслов А. Г. Священность этноса или релятивизм национальной конструкции ? // Социологический журнал. 1998 №5.
27. Геллнер Э Нация и национализм. М., 1991.
28. Аттали Ж. Понятие «нация» станет отзвуком былых реалий // Россия в глобальной политике. 2007. №2. URL: www.globalaffairs.ru
29. Непризнанные государства: возможности и вызовы XXI века // МЭМО. 2006. №12
30. Хорос В. Г. Центро-периферийные отношения за полвека: основные тренды изменений // Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 2. С. 53-66

31. Иноземцев В. Трагедия народов мировой периферии и проблемы «западной помощи. М.: «Academia», 2006.
32. Билл Гейтс Дорога в будущее / Пер. с англ. М.: ИО «Русская Редакция», 1996.
33. Най Дж. Какой новый мировой порядок?// США: экономика, политика, идеология.1992. №2
34. Сорос Дж. Мыльный пузырь американского превосходства. М.: «Academia», 2006.
35. Кистерский Л. Л. Международная экономическая безопасность: внешнеторговый, валютно-финансовый и энергетический аспекты. К.: Наукова думка, 1991.
36. Лук'яненко Д. Г. Міжнародна економічна інтеграція. К.: ВПОА, 1996.
37. Ліпкан В. А. Тероризм і національна безпека України. К.: Знання, 2000. 184с.
38. Ліпкан В. А. Секретна служба США: Військово-морська спеціальна група США// Міліція України. 2001. №9.
39. Лабрус А., Кутузис М. Геополитика и геостратегия наркотиков. Париж, 1996.
40. Шеховцов А. Религиозные истоки идеологии дивидения «Талибан». URL: www.svonz.lenin.ru/articles/Taliban-Religious_ideology.html
41. Сикоев Р. Р. Талибы (религиозно-политический портрет). М., 2004. 240с.
42. Хохлов И. Глобальный джихад Салафи и Аль-Каиды // МЭМО. 2007. №3
43. Добаев И. Экстремистские группировки в США: исламский фактор // МЭМО. 2007. №1
44. Щенин Р. Наркобизнес – глобальная проблема XXI века // МЭМО.2006. №5
45. Мирский Г. Наркотики и терроризм // МЭМО.2006. № 8.
46. Грэм Э. Как остановить ядерный терроризм // Россия в глобальной политике. 2004. №2.
47. Лебедев М. Международное сотрудничество в борьбе с терроризмом: роль бизнеса // МЭМО. 2007 .№3

48. Хрусталёв М. Диверсионно-террористическая война как военно-политический феномен // Международные процессы: журнал теории международных отношений и мировой политики. 2003. Том 1. Номер 2 (2). Май-август . С. 45-53.
49. Афонцев С. А. Мировая экономика в поисках новой модели роста // МЭМО. 2014. № 2. С. 3-12
50. Макаров А. Перспективы мировой энергетики до 2040 // МЭМО. 2014. № 1. С.3-20
51. Рашковский Е. Мир религий в глобальной динамике: “традиционное” и “нетрадиционное” // МЭМО. 2014. № 8. С. 110-119
52. Калядин А. Н. Вопросы регионального разоружения в ракурсе Совета безопасности ООН // МЭМО. 2015. № 1
53. Хилдрет С. А. Кибертерроризм : материалы Исследовательской службы Конгресса // Кибервойна: доклад Исследовательской службы Конгресса RL30735 URL: <http://www.infousa.ru/information/bt-1028.htm>.
54. Черненко Е. Холодная война 2.0? URL: <http://www.globalaffairs.ru/number/Kholodnaya-voina-20-15874> 223.
55. Страны защищают компьютерные сети. URL: <http://www.america.gov/st/peacesecrussian/2009/October/20091002140506sjhtrop0.8408167.html>
56. Стратегічний оборонний бюлетень України URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/771/2012/print1361272038412688>
57. Дубов Д. В. Кіберпростір як новий вимір геополітичного суперництва К.: НІСД, 2014. 328 с.
58. F-Secure: Человечество стоит на пороге развития гонки кибервооружения. URL: <http://www.securitylab.ru/news/428659.php>
59. Лепешков Ю. Определение терроризма и универсальные международные стандарты в сфере борьбы с ним // Журнал международного права и между- народных отношений 2010. № 4. URL: <http://evolutio.info/content/view/1754/232/>.
60. Громовенко К. В. Международный терроризм и частные военные охранные компании: проблемные международно-правовые аспекты. URL: <http://intlawaalmanac.net/v4/13.pdf>

Семінар №3

Геополітика Німеччини: історія, сучасність, теоретичне обґрунтування

1. Хронологія та особливості територіально-політичного розвитку трьох німецьких рейхів. Династії I та II Рейхів. Веймарська Республіка. III Рейх та наслідки політики реваншизму.

2. Причини та процес формування геополітики як науки та наукової дисципліни у Німеччині.

3. Концепції Фрідріха Ратцеля та Рудольфа Челлена та їх вплив на розвиток геополітики у Німеччині.

4. Ідеї «пангерманізму» як ідеї етнічної та національної єдності (А. Ласеон, К. Лампрехт, Л. фон Ранке, Ф. Науманн).

5. Концепції Карла Хаусхофера, Карла Шмітта, Вальтера Шубарта, Адольфа Грабовські.

6. Післявоєнна історія Німеччини. Розвиток ідей Панєвропейського Союзу. *(Дім Габсбургів та Дім Гогенцоллернів: сучасна соціально-політична активність).*

7. Перспективи німецької регіональної та світової геополітики. *(Завдання в національній стратегії Німеччини. Стан геоекономічного та геополітичного розвитку. Сучасні форми «центр-периферійних» відносин та їх обґрунтування. Сучасний реваншизм в геополітичних процесах країни. Нові геополітичні виклики, коаліції, загрози).*

Реферати/ презентації/ІНДЗ

- Територіально-політичний розвиток Першого Рейху (або Другого, Третього Рейху). *(Форми експансії. Обґрунтування прав на розширення. Особливості династичних зв'язків. Форми контролю над простором. Символіка присутності.)*

- Розвиток ідей Панєвропейського Союзу. *(Ріхард Куденхове-Калергі та значення його діяльності. Дім Габсбургів та Дім Гогенцоллернів: сучасна соціально-політична активність.)*

- Завдання в національній стратегії Німеччини. Стратегії урядів Г. Шрьодера та А. Меркель. Позиції М. Шульца, Й. Фішера, К. Кінкеля, В. Шойбле, Ф.-В. Штайнмайєра.
- Багатофакторний аналіз гео економічного стану та геополітичного розвитку Німеччини.
- Сучасний реваншизм в геополітичних процесах Німеччини. Нові виклики, коаліції, загрози.

Література

1. Дністрянський М. С. Основи геополітики. Львів.: Львівський Університет, 2011. 436 с.
2. Геополітика: підручник для вузів / А. І. Кудряченко, Ф. М. Рудич, В. О. Храмов ; Міжрегіональна Академія управління персоналом, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень НАН України. К. : МАУП, 2004. 296 с.
3. Колосов В.А. Мироненко Н.С. Геополитика и политическая география: Учебник для вузов. М.: Аспект Пресс, 2001, 479 с. URL: <file:///D:/Documents/Downloads.pdf>
4. Шнирельман В. А. Арийский миф в современном мире. М.: Новое литературное обозрение, 2015. (Библиотека журнала «Неприкосновенный запас»). https://books.google.ru/books?id=Aa8qCwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru&source=gbg_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
5. Шнирельман В. А. От ариасофии и неоязычества к нацизму. В кн.. Шнирельман В. А. Арийский миф в современном мире. М.: Новое литературное обозрение, 2015. — (Библиотека журнала «Неприкосновенный запас»). URL: https://books.google.ru/books?id=Aa8qCwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru&source=gbg_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
6. Гейден Г. Критика немецкой геополитики. М.: ИЛ, 1960. 308 с.
7. Ратцель Ф. Народоведение (Антропогеография) // Классика геополитики. XIX век. М., 2003. С. 53-182.
8. Ратцель Ф. Земля и жизнь. Т.1-2. Спб, 1903 –1906. URL: <http://grachev62.narod.ru/hrest/chapt35.htm>

9. Ратцель Ф. Человечество как жизненное явление на Земле. М., 1901.
10. Ратцель Ф. Народоведение (антропогеография) / Классика геополитики, XIX век: Сб./Сост. К.Королев. М.: ООО «Издательство АСТ», 2003
11. Челлен Р. О политической науке, ее соотношении с другими отраслями знания и об изучении политического пространства. (Предисловие М. В. Ильина)// Полис. 2005. № 2. С. 115–126. URL: <http://grachev62.narod.ru/hrest/chapt30.htm>
12. Науманн Ф.Срединная Европа// Геополитика: Хрестоматия / Сост. Б. А. Исаев. СПб.: Питер, 2007. С. 47–61. URL: <http://grachev62.narod.ru/hrest/chapt37.htm>
13. Шмитт К. Планетарная напряженность между Востоком и Западом и противостояние Земли и Моря // Элементы. Евразийское обозрение. М., 1997. №8; Ця ж праця в Хрестоматия/ Сост. И.В.Жукова. Екатеринбург, 2004. С.39-67.
14. Шмитт К. Понятие политического // Вопросы социологии. М., 1992. ИТ.1. №1.
15. Шмитт К. Земля и Море: созерцание всемирной истории/ Геополитика: Хрестоматия/ Сост. И.В.Жукова. Екатеринбург, 2004. С.33-38.
16. Рахшмир П. Ю. Политическая теология Карла Шмитта // Идеи и люди. Политическая мысль первой половины XX века. / П. Ю. Рахшмир. Пермь, 1999. С.183 - 186.
17. Чемберлен Х. С. Арийское мирозерцание. М.: Мусагет, 1913.
18. Пленков О. Ю. Мифы нации против мифов демократии: Немецкая политическая традиция и национализм. СПб, 1997.
19. Шелленберг В. Лабиринт. Мемуары гитлеровского разведчика. М., 1991.
20. Хаусхофер К. Геополитическая динамика меридианов и параллелей / Геополитика: Хрестоматия / Сост. И. В. Жукова.- Екатеринбург, 2004. С. 24-28.
21. Хаусхофер К. Континентальный блок / О геополитике. Работы разных лет. М.: Мысль, 2001. С. 371-418.

22. Хаусхофер К. Панидеи в геополитике/ О геополитике. Работы разных лет. М.: Мысль, 2001. – С.251-265.
23. Тихонравов Ю.В. Геополитика. М.: ЗАО “Бизнес-школа “Интел-синтез”, 1998. 368 с.
24. Можаяев П. Дискусии о понятии “Центральная Европа” в Германии (географический подход). 2000. 12 с.
25. Ерусалимский А. С. Внешняя политика и дипломатия германского империализма в конце XIX века. М., 1982.
26. Тихонов Ю. Н. Афганская война третьего рейха. НКВД против абвера. М.: Олма-пресс образование”, 2002. 383 с.
27. Вяткин К. Гельмут Коль // Диалог. 1991. №46
28. Иорданская Э. Расширение ЕС на восток: позиции Германии // Мировая экономика и международные отношения. 2002. №2.
29. Карагодин А. Русско-германский союз по Бисмарку/ Геополитика: Хрестоматия / Сост. И.В.Жукова.- Екатеринбург, 2004. С.29-32.
30. Синдеев А. А. Двусторонние отношения США и ФРГ: из прошлого в будущее // США — Канада: экономика, политика, культура. 2010. № 12. С. 78
31. Джордж Сорос. Вибір Німеччини // День. 11 квітня 2013. С. 3.
32. Состояние и перспективы развития общей политики в области безопасности и обороны Европейского союза // Зарубежное военное обозрение. 2013. № 2. С. 10.
33. Гладченко О. Лісабонський договір 2007 року як новий етап еволюційного розвитку права Європейського Союзу // Вісник Центральної виборчої комісії. № 1 (11) 2008. URL: www.cvk.gov.ua/visnyk/pds/2008.1
34. Германия: самоликвидация : пер. с нем. / Тило Саррацин. М. : Рид Групп, 2012. 400 с. URL: http://www.llks.lt/knygos%20ru/Germaniya_Samolikvidatsiya.pdf
35. Koopmans, Ruud. "Does Assimilation Work? Sociocultural Determinants of Labour Market Participation of European Muslims". In: Journal of Ethnic and Migration Studies, Vol. 42, No. 2, 2016, S. 197-216. (vorab online publiziert 22. September 2015)

36. Statham Paul How ordinary people view Muslim group rights in Britain, the Netherlands, France and Germany: significant 'gaps' between majorities and Muslims? // Journal of Ethnic and Migration Studies Volume 42, 2016 URL: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1369183X.2015.1082288>
37. Ватлин А. Германия в 2000–2010 гг. // Новая и новейшая история. 2010. № 6. С.18–38.
38. Мартинов, Андрій. Зовнішня політика ФРН за часів другої «великої коаліції»: основні напрями та результати (2005–2009 рр.) URL: http://shron1.chtyvo.org.ua/Martynov_Andrii/Zovnishnia_polityka_FRN_z_a_chasiv_druhoi_velykoi_koalitsii_osnovni_napriamy_i_rezultaty_2005_2009_rr.pdf
39. Кухтін М. М. Зовнішня політика ХДС у новому світопорядку // Актуальні проблеми політики. 2014. №51. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/284/Kukhtin%20Zovni%20pol1.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
40. Мачедин Д. Новый Глава МВД Германии не считает ислам частью Германии // Deutsche Welle 16.03.2018 URL:<http://www.dw.com/ru/новый-глава-мвд-не-считает-ислам-частью-германии/a-43001816>
41. Кокеев А. М. Германия и реформы ЕС// МЭМО. 2014. № 11. С. 27
42. Степовик М. Der Spiegel: Коль критикует европейскую политику Меркель. URL: <http://www.dw-world.de/dw/article/0,,15241097,00.html>.
43. Назва з екрана. Коаліція «Ямайка» в Бундестазі. URL:/ <https://www.dw.com/uk -41440582>
44. Що таке «Ямайка» в німецькій геополітиці. 26 Вересня, 2017. URL: <https://www.dw.com/uk-40674101>
45. Желтов М. «Сумерки Меркель» или с чем пришла в бундестаг «Альтернатива для Германии» // Интеризбирком . 23.11.2017 URL: <http://izbircom.com/2017/11/23/%>
46. Молчанов А. Меркель-рейх отнимает лидерство Америки на Западе / Геополитика, Май 17, 2017 URL:: <http://geo-politica.info/merkel-reykh-otnimaet-u-ameriki-liderstvo-na-zapade.html>

47. Меркель дали две недели. Что ждет канцлера и мигрантов // Геополитика. Июнь 20, 2018 – URL: <https://www.geopolitica.ru/agenda/merkel-dali-dve-nedeli-cto-zhdet-kanclera-i-migrantov>
48. Меркель А.: Европа больше не будет полагаться на военную защиту США // Геополитика, Июнь 20, 2018 URL: <https://www.geopolitica.ru/news/merkel-evropa-bolshe-ne-mozhet-polagatsya-na-voennuyu-zashchitu-ssha>
49. Дергачев В. Германия. Геополитика Старушки «Фрекен Бок» // Институт геополітика професора Дергачева. URL: http://dergachev.ru/geop_events/251214-03.html#.W4fEhs4zbcs
50. Рар, А. Политика Меркель в отношении России. 23 августа 2017 URL: <https://www.globalaffairs.ru/global-processes/Politika-Merkel-v-otnoshenii-Rossii-1892>
51. Брюгманн, Матиас. Дни хаоса в Берлине //Россия в глобальной политике. Март 12, 2018 <https://www.globalaffairs.ru/global-processes/Dni-khaosa-v-Berline-19413>
52. Карл фон Габсбург. «ЕС не имеет будущего без Украины». 19 лютого, 2017 - URL: https://ru.espreso.tv/article/2017/02/19/karl_fon_gabsburg_evropeyskyy_soyuz_ne_ymet_buduschego_bez_ukrayn
53. Дом Габсбургов: вчера и сегодня. URL: <https://culturelandshaft.wordpress.com>
54. Габсбургі та Україна. Історична розвідка «Дня» // «День», липень 8, 2011. URL: https://blogs.pravda.com.ua/authors/medvedev/4e1759292a9c7/page_5/
55. Гогенцоллерны пригласили Романовых. Российско-германскую дружбу укрепили династически // Коммерсант, 23.10.2016. URL: <https://www.kommersant.ru/doc/3124669>

Семінар №4

Паназіазім: теоретичні основи, історичні та сучасні версії реалізації

1. Японія в системі геополітичних відносин. Епоха «сакоку» та її крах в середині XIX століття. Революція Мейдзі та розвиток японського імперіалізму.

2. Особливості Кіотської геополітичної школи традиціоналістів. *(Японський націонал-соціалізм Іккі Кіта та його план реконструкції Японії. Експансіоністські ідеї генералів Танака Гііті, Тодзё Хідехі).*

3. Концепції єдиної Азії. *(Концепція «Східноазійської федерації». Концепція «Східноєвропейської кооперативної організації». Концепція «Великої Азіатської сфери співпроцвітання»).* Японське євразійство та японський атлантизм.

4. Сучасні проекти «Рах Яароніса» *(Хасімото Рютаро, АТЕС (стратегія 2020), Японська версії «Шовкового шляху», Доктрина Коїдзумі, Доктрина Сіндзо Абе- «Абеноміка»; Доктрина Таро Асо «Ара свободи та співпроцвітання»).*

5. Китай в системі геополітичних відносин – історія розвитку.

6. Китайський паназіазім *(Доктрина Великого Шовкового шляху 2010 - Відкрита Валютна війна, Конкуренція АТЕС і ШОС, конкуренція Японії, Китаю)*

7. Система регіональної геополітичної та гео економічної конкуренції в Східній та Центральній Азії. Геополітичні завдання гравців. Їх участь у формуванні нового світового порядку.

Реферати/презентації/ІНДЗ

- Багатофакторний аналіз гео економічного стану та геополітичного розвитку Японії.

- Сучасний реваншизм в геополітичних процесах Японії. Нові виклики, коаліції, загрози.

- Багатофакторний аналіз гео економічного стану та геополітичного розвитку Китаю.

- Сучасний реваншизм в геополітичних процесах Китаю. Нові виклики, коаліції, загрози.
- Сучасні проекти «Рах Японіса» (Хасімото Рютаро, АТЕС (стратегія 2020), Японська версія «Шовкового шляху», Доктрина Коїдзумі, Доктрина Сіндзо Абе- «Абеноміка»; Доктрина Таро Асо «Ара свободи та співпроцвітання».
- Китайський паназіатизм (Доктрина Великого Шовкового шляху 2010 - Відкрита Валютна війна, Конкуренція АТЕС і ШОС, конкуренція Японії, Китаю).
- Багатофакторний аналіз регіональної геополітичної та гео економічної ситуації та конкуренції в Східній та Центральній Азії. Геополітичні завдання гравців. Їх участь у формуванні нового світового порядку.

Література

1. Удовік В. Японо-українські відносини (1991-2016). Дисертація 2017р. URL: <https://drive.google.com/file/d/0B-mcoASMyKqXSzE2NUlaSmZkbVE/view>
2. Коломієць О.В. Паняпонізм і азіяцентризм японської моделі національної безпеки // Гілея. Київ, 2012, Вип. 58 (№3). С.745–750.
3. Молодяков В. Собиратели “Восьми углов” / Геополитика: Хрестоматия / Сост. И.В.Жукова. Екатеринбург, 2004. С.182-194.
4. Пронь С.В. Японія. Зовнішня політика та дипломатія у післявоєнний період (1950–1990 роки). Миколаїв: Видавництво НВЦ «ЕОЛІС», 1997. 145 с.
5. Гончар Б. Подолання Японією обмежень на використання сил самооборони за межами країни в 1990–ті рр. / Б. Гончар, І. Семеніст // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія. 2010. Вип. 101. С. 6–9.
6. Чугров С. Большой зигзаг японской внешней политики // МЭМО. 2003. №3.
7. Чугров С. Япония: вновь в поисках идентичности? // МЭМО. 2003. №12.

8. Чугров С. Мир “после холодной войны” в концепциях японских политологов // МЭМО. 1999. №9.
9. Басистий А. Зовнішньополітичні підходи Японії щодо реформування ООН: глобальний гуманітаризм проти національного егоїзму // Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки». 2016. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/issue/view/159.
10. Басистий А. Політика ядерного роззброєння Японії в ООН: прогресивність чи консерватизм? // Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки». 2016. URL:: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/2922/2618.
11. Исмаилзаде Г. Новое направление внешней политики Японии: Дуга свободы и процветания – политика в отношении ГУАМ // Центральная Азия и Кавказ. 2008. №3. С. 222–229.
12. Болтівець Я. С. Концепція створення «Арки свободи і процвітання» у новому зовнішньополітичному курсі Японії // Стратегічні пріоритети. 2008. № 4 (9) С. 241–247.
13. Киширо Амаэ: «Мы не будем ядерным государством». 2005. URL: <http://versii.com/news/135190/>.
14. Сіндзо Абе: Японія готова розширювати партнерські відносини з новою Україною // 2015. URL: <http://day.kyiv.ua/uk/article/den-planety/sindzo-abe-yaponiya-gotova-rozshyruvaty-partnerski-vidnosyny-z-povoou>.
15. Стрельцов Д. В. Политика Японии в сфере военной безопасности при кабинетах С. Абэ: новые // Проблемы Дальнего Востока. 2016. №3. С. 21–31.
16. Стрельцов Д. Япония: новая политика национальной безопасности // Российский совет по международным делам. 2014. URL: http://russiancouncil.ru/inner/?id_4=3078#top-content.
17. Курнишова Ю. В. Фактор суперництва в інтеграційних процесах Азії // Стратегічні пріоритети. 2007. № 1 (2). С. 181–186.
18. Семин А. В. Японо–китайские отношения: состояние, проблемы и тенденции (конец XX –начало XXI века). Москва: Ин-т Дальнего Востока РАН, 2008. 280 с.

19. Латышев И. Взгляд на Китай с японских островов // Азия и Африка сегодня. 2000. №6. С.35-39.
20. Стрельцов Д. Ракетно-ядерный комплекс азиатских стран: взгляд со стороны // МЭМО. 2007. №2
21. Курнишова Ю. В. Проблеми формування регіональної системи безпеки в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні / Ю.В. Курнишова, В. Л. Кузнєцов. С.166–171
22. Добринская О. А. О чем ведется диалог «Центральная Азия плюс Япония»? // Аналитический Центр «Prudent Solutions (Разумные решения)». 2012. URL:: <http://analitika.org/index.php/tsentralnaya-aziya-i-geopolitika/9021-o-chem-vedetsya-dialog-centralnaya-aziya-plyus-yaponiya>.
23. Городня Н. Д. Інтеграційні процеси в Азійсько-Тихоокеанському регіоні в глобальну епоху: регіональна специфіка // Науковий вісник Дипломатичної академії України. – 2012. Вип.18. С.77–83.
24. Бузаджи І. О. Архіпелаг Сенкаку (острови Дяоюйдао) в контексті японо-китайських відносин / І. О. Бузаджи, М. В. Булик // Вісник Маріупольського державного університету. Сер. : Історія. Політологія. – 2014. –Вип. 10. – С. 58–64.
25. Белова О. В. Конфликт между Японией и Китаем вокруг островов Сенкаку/Дяоюйдао: причины обострения после 2004 г. // Вісник Одеського національного університету. Сер. : Соціологія і політичні науки. – 2013. Т. 18, Вип. 3. С. 171–179.
26. Курилы-острова в океане проблем. – М.: «РОССПЭН», 1998. – 519 с.
27. Богатуров А. Д. Современные теории стабильности и международные отношения России в Восточной Азии в 1970-90-е гг.
28. Семеніст І. В. Підписання першого американсько-японського договору безпеки (1945–1952 рр.): витоки та передумови // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія. 2011. Вип. 107. С. 41–44.
29. Войтович А. И. Политика США в отношении Японии в 1980–е первой половине 90–х годов. Анализ концепций американской

- политології: дис... канд. політ. наук: 23.00.04 / Одеський гос. ун-т ім. І. І. Мечникова. 1997. 166 с.
30. Городня Н. Д. Східна Азія у зовнішній політиці США (1989–2013 рр.): монографія / Н. Д. Городня. К.: «Прінт–Сервіс», 2014. 528 с.
31. Городня Н. Д. Американсько–японські відносини у сфері безпеки (2009–2013 рр.): криза і модернізація альянсу // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. 2014. №2. С.34–39.
32. Войтович О. І. Воєнно–політичний союз США і Японії: ретроспективний погляд / О. І. Войтович // Записки історичного факультету . 2002 . Вип.12 . С.382–389.
33. Чугров С. Почему обостряются антияпонские настроения в Китае и Южной Кореи // МЭМО. 2005. №11.
34. Чугров С. Япония-США: искаженное взаимовосприятие // МЭМО. 2007. №2.
35. Шергин С. А. Эволюция концептуального подхода США к проблемам тихоокеанской безопасности 70–80-е гг.: Дис... д-ра політ. наук: 23.00.04. Институт США и Канады РАН. М., 1992. 313 с.
36. Гончарук А. З. Азіатський вектор зовнішньої політики України: новий прагматизм // Стратегічні пріоритети: Науково–аналітичний збірник. 04/2011. № 2. С. 168–176.
37. Городня Н. Д. Цивілізаційні чинники сучасного розвитку країн Східної Азії // Проблеми міжнародних відносин. К.: КиМУ, 2010. Вип.1. С.173–186
38. Договірні–правова база між Україною та Японією // Посольство України в Японії. – URL: <http://japan.mfa.gov.ua/ua/ukraine-japan/legal-acts>.
39. Микал О. К. Політичні відносини Японії та Європейського Союзу у 90–ті рр. XX ст. (на матеріалах англomовних джерел): Автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.02 .НАН України. Ін-т укр. археографії та джерелознав. ім. М. С. Грушевського. К., 2003. 20 с.

40. Микал О. К. Японсько–китайська дилема України // Новое Время. 2016. URL.: <http://nv.ua/ukr/opinion/mykal/japonsko-kitajska-dilema-ukrajini-241875.html>.
41. Швед В. О. Азійський напрям зовнішньої політики України: проблеми і перспективи. / В. Швед, П. А. Варбанець, В. В. Величко, О. О. Волович, В. Ю. Константинов, С. В. Корсунський. Нац. ін–т стратег. дослідж. К., 2008. 222 с.
42. Шевчук О. В. Система безпеки Азійсько–Тихоокеанського регіону: фактори формування та тенденції розвитку: монографія. Миколаїв, 2010. 197 с.
43. Эбохон А. Китай, Россия, Индия: третий лишний / URL: <http://www.chinapro.ru/archive/2/19/>
44. Китай-Индия : отношения, вызовы, перспективы. URL: <http://glasru.ru/kitay-i-indiya-otnosheniya-vyizovy-perspektivy/>
45. Ли Син, Нью Ичэнь. Почему ШОС не в состоянии быть опорой стратегии Китая в северо-западном окружении // Исследование международной безопасности, 2013, №4.
46. Ефремова К. Стратегический треугольник “Россия –Индия-Китай” и концепции “нового мирового порядка” // <http://www.risa.ru/yestnik/01/report/efremova/>
47. Шелухин А. А. Инвестиции Китая в странах Африки в рамках концепции «Один пояс, Один путь» – С. 89-95 // Азиатско-Тихоокеанский регион: новый центр мировой политики и экономики? (Мировое развитие. Выпуск 17) / Ред.: К. Вода. М.: ИМЭМО РАН, 2017. 195 с. URL:https://www.imemo.ru/files/File/ru/publ/2017/2017_008.pdf
48. Вода К. Р. Японо-китайские отношения: на пороге холодной войны?// Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 10. С. 84-92
49. Арапова Е. А. Экономические стратегии стран Восточной Азии Новые тенденции развития // Азия и Африка. 2015. №2
50. Арапова Е. В. Азиатская валютная единица: в поисках оптимальной структуры валютной единицы// МЕМО. 2015. № 1. С. 40-51

Семінар №5

Політика «Атлантизму» та його обґрунтування в теоріях англо-американської геополітичної школи

1. Формування, територіальний розвиток, особливості Британської імперії. Формування «атлантизму» та націонал-протекціонізму як принципів геополітики.

2. Формування, розвиток, особливості США як світового центра в системі центр-периферійних відносин. Історія формування та розвитку панамериканізму.

3. Теоретики-класики англо-американської геополітичної школи та їх вклад у розвиток геополітики (Хелфорд Макіндер, Альфред Мехен, Ніколас Спикмен).

4. Концепція Рімленду в системі глобальної системи безпеки США.

5. Геополітична стратегія ат військово-поолітичні тактики. Гарвардський та Х'юстонський проекти. «Новий світ» в теорії Ісайї Боумена та «новий курс» США.

6. Геополітичні доктрини США періоду Холодної війни. Еволюція офіційних доктрин «американської політики стримування». (*Концепції Дж. Кеннана, У. Ростоу, М. Тейлора, Р. Макнамара, К. Грея, Г. Алперовіца, Д. Майнінга, Г. Кісіннджера, С. Коена, А. Страуса, Й. Галтунга*).

7. Завдання в Стратегії національної безпеки США (еволюція до 2018 р.). Підходи до геостратегії США (*Пропозиції Г. Кісінджера, А. Хейга, К. Холмса, Д. Куєйла, Б. Доула, Дж. Шліссенджера, К. Пауелла, К. Райз, Д. Чейні, Д. Рамсфельда, а також С. Венса, Зб. Бжезінського, Е. Лейка, М. Олбрайт, С. Телбот, К. Уортон, П. Тарноф, ін.*).

8. Стан геоекономічного, геополітичного, військово-стратегічного розвитку.

Реферати/ презентації/ІНДЗ

- Багатофакторний аналіз гео економічного стану та геополітичного розвитку Великобританії.
- Сучасний стан гео економічного, геополітичного, військово-стратегічного розвитку Великобританії.
- Багатофакторний аналіз гео економічного стану та геополітичного розвитку США.
- Сучасний стан гео економічного, геополітичного, військово-стратегічного розвитку США.
- Панамериканизм: виникнення та еволюція.
- Ізоляціонізм, глобальна залученість, вибіркова глобальна замученість, опора на власні сили та опора на коаліції: підходи геостратегів США (*Пропозиції Г. Кісінджера, А. Хейга, К. Холмса, Д. Куейла, Б. Доула, Дж. Шліссенджера, К. Пауелла, К. Райза, Д. Чейні, Д. Рамсфельда, а також С. Венса, Зб. Бжезінського, Е. Лейка, М. Олбрайт, С. Телбота, К. Уортон, П. Тарнофа, ін.*).
- Трампономіка, націонал-протекціонізм та війна внутрішньополітичних версій американського глобалізму .
- Головні театри дій та типи залежних територій обох імперій: еволюція форм та завдань експансії.
- Превентивна війна та стратегія ядерного стримування сучасності.

Література

1. Дьомін О. Б. Біля витоків англійського атлантизму. Зовнішня політика Англії кінця 50-початку 80-х років XVI століття. Монографія. Одеса:Астропринт, 2001. 360 с.
2. Коломб Ф. Морская война. Ее основные принципы и опыт // Геополитика: Хрестоматия / Сост. Б. А. Исаев. СПб: Питер, 2007. С. 153–162. URL: <http://grachev62.narod.ru/hrest/chapt36.htm>
3. Карр Э. Г. Что такое история? Рассуждения о теории истории и роли историка. Алматы: Жеті Жарғы, 1997. 208 с. (Фонд Сорос – Казахстан). URL: <https://fir-vst.livejournal.com/197953.html>

4. Carr E. H. The Twenty Years' Crisis 1919–1939: An Introduction to the Study of International Relations. L., 1946. P. vii-viii.
5. Нейман А. Н. Эдвард Карр. От «политического реализма» к «новому обществу». В Нечкина М.В. (ред) «История и историки. Исторический ежегодник. 1978». М.: «Наука», 1981. URL: http://ebookiriran.ru/userfiles/file/IiI1978_1981.pdf
6. Победаш Д. И. Политический реализм Эдварда Кара. URL:<http://elar.urfu.ru/bitstream/10995/19555/1/rim-2008-11.pdf>
7. Мэхен А. Т. Влияние морской силы на историю 1660–1783. М.-Л. 1941. URL: <http://grachev62.narod.ru/mehen/content.htm>
8. Макиндер Х. Круглая земля и обретение мира(перевод с английского В. Л. Цымбурского) // Космополис. 2006/2007. № 2 (16). С. 56–69. URL: <http://grachev62.narod.ru/hrest/chapt34.htm>
9. Маккиндер Х. Географическая ось истории // Полис. 1995. №4. URL <http://grachev62.narod.ru/hrest/chapt31.ht>
10. Спикмэн Н. Дж. География и внешняя политика. Часть 1. (пер. с англ. М.Н. Грачева) // Известия ТГУ. Гуманитарные науки. 2014. Вып. 3. С. 165–177. URL: <http://grachev62.narod.ru/spykman/spykman-1938-1.html>
11. Спикмэн Н. Дж. География и внешняя политика. Часть 2. (пер. с англ. М.Н. Грачева) // Известия ТГУ. Гуманитарные науки. 2014. Вып. 4. С. 171–182. URL: <http://grachev62.narod.ru/spykman/spykman-1938-2.html>
12. Корбетт Дж. Операции английского флота в первую мировую войну. Мн.: ООО «Харвест», 2003. 480 с.
13. Фокс Р. Английская колониальная политика. Пер. с англ.М.-Л., 1934.
14. Черчилль В. Мировой кризис / Пер. с англ.; с предисл. И.Минца. М.-Л.: Гос-е военное издательство, 1932. 328 с. URL: <http://grachev62.narod.ru/churchill/content.htm>
15. Британская империя. URL: www.cultinfo.ru/fulltext/1/001/365.htm

16. Халфин Н.А. Британская экспансия в Средней Азии в 30-40 гг. XIX ст. и миссия Ричмонда Шекспира // История СССР. 1958. №2
17. Юлдашбаева Ф.Х. Из истории английской колониальной политики в Афганистане и Средней Азии (70-80-е гг. 19 ст.) – Ташкент, 1963. –191 с.
18. Ерофеев Н. А. Закат Британской империи. М., 1967.
19. Аристов Н. А. Англо-индийский «Кавказ». Столкновение Англии с афганскими пограничными племенами. СПб., 1900.
20. Датт Р. П. Кризис Британии и Британской империи. Пер. с англ. М., 1959.
21. Иноземцев В. Британская империя и современная геополитика // Мировая экономика и международные отношения. 2003. №8.
22. Иноземцев В. К воссозданию Вестфальской системы: хаос и порядок в международных отношениях // МЭМО. 2005. №8. №9.
23. Терентьев А. Торийская внешняя политика Тони Блэра // МЭМО. 2005. №9, №10.
24. Блер Тони. Битва за глобальные ценности // Россия в глобальной политике. 2007. №1. URL: www.globalaffairs.ru
25. Милин Н. «Третий путь» Тони Блэра // Международная жизнь. 1999. №7.
26. Андреева Т. Британская оборонная политика в переломные годы // Мировая Экономика и международные отношения. 2001. № 6. С. 123-127
27. Колосов В. А. Мироненко Н. С. Геополитика и политическая география: Учебник для вузов. М.: Аспект Пресс, 2001, 479 с. URL: <file:///D:/Documents/Downloads.p>
28. Бобраков-Тимошкин А. «Троянский конь» Исламизма / Радио Свобода 24.04.2014 // URL: <https://www.svoboda.org/a/25359609.html>
29. Четверикова О. Ислам в современной Европе: стратегия «добровольного гетто» против политики интеграции // Россия. XXI. 2005. № 1.С. 54-66. URL: <http://www.mgimo.ru/files/144983/144983.pdf>

30. Колпинская Е. Г. Государственная политика Великобритании и Франции в отношении мусульманских общин во второй половине XX – начале XXI ст. (сравнительный анализ) // Автореф. ... канд. истор. наук : специальность : 07.00.03 – история. Томск, 2008 URL: file:///D:/Documents/Downloads.pdf.
31. Андреева Т. Н. Великобритания и европейские интеграционные процессы после еврокризиса // Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 11. С. 40-47
32. The long read: Trojan horse: the real story behind the fake 'Islamic plot' to take over schools URL: <https://www.theguardian.com/world/2017/sep/01/trojan-horse-the-real-story-behind-the-fake-islamic-plot-to-take-over-schools>

США

33. Мэхен А. Т. Влияние морской силы на историю. 1660 – 1783. М.-Л. 1941. URL: <http://grachev62.narod.ru/mehen/content.htm>
34. Спикмэн Н. Дж. География и внешняя политика. Часть 1. (перевод с английского М.Н. Грачева) // Известия Тульского государственного университета. Гуманитарные науки. 2014. Вып. 3. С. 165–177. URL: <http://grachev62.narod.ru/spykman/spykman-1938-1.html>
35. Спикмэн Н. Дж. География и внешняя политика. Часть 2. (перевод с английского М.Н. Грачева) // Известия Тульского гос. университета. Гуманитарные науки. 2014. Вып.4. Ч.1. С. 171–182. URL: <http://grachev62.narod.ru/spykman/spykman-1938-2.html>
36. Спайкмэн, Н. «Стратегия Америки в мировой политике» «America's Strategy in World Politics: The United States and the Balance of Power, New York, 1942, 466 p.
37. Карр Э. Г. Что такое история? Рассуждения о теории истории и роли историка. Алматы: Жеті Жарғы, 1997. – 208 с. – (Фонд Сорос – Казахстан). <https://fir-vst.livejournal.com/197953.html>
38. Нейман А. Н. Эдвард Карр. От «политического реализма» к «новому обществу». В Нечкина М.В. (ред) «История и историки. Исторический ежегодник. 1987». М.: «Наука», 1981. – С.97

39. Петровский В. Ф. Американская внешнеполитическая мысль. М., 1976, с. 59-93.; Американская историография внешней политики США, 1945-1970 / Под ред. Г. Н. Севостьянова. М., 1972, с. 56-133
40. Крейтор Н. НАТО и геополитика жизненного пространства США. URL: <https://www.geopolitica.ru/article/nato-i-geopolitika-zhiznennogo-prostranstva-ssha>
41. Крейтор Н. Эндшпиль американского жизненного пространства. URL: <http://www.whiteworld.ru/rubriki/000102/01081001.htm>
42. Пфафф У. «Грядущее столкновение Европы с США» (Pfaff W. «The Coming Clash of Europe with America», World Policy Journal, vol. XV, No 4, Winter 1998/99)
43. Страус А. Л. Униполярность. Концентрическая структура нового мирового порядка и позиции России // Полис. 1997. №2.
44. Моргентгау Г. Политические отношения между нациями: борьба за власть и мир // Теория международных отношений: Хрестоматия / Сост. П. А. Цыганков. – М.: Гардарики, 2002. С. 72–88. URL: <http://grachev62.narod.ru/tmo/chapt04.html>
45. Кларк Г., Сон Л. Б. Достижение всеобщего мира через мировое право: два альтернативных плана // Теория международных отношений: Хрестоматия / Сост., П. А. Цыганков. М.: Гардарики, 2002. С. 115–130. URL: <http://grachev62.narod.ru/tmo/chapt08.html>
46. Янг О. Р. Политические разрывы в международной системе // Теория международных отношений: Хрестоматия / Сост., науч. ред. и коммент. П. А. Цыганкова. М.: Гардарики, 2002. С. 241–250. URL: <http://grachev62.narod.ru/tmo/chapt22.html>
47. Коркодинов П. Стратегические взгляды в период подготовки первой мировой войны // Военно-исторический журнал. 1959. № 11. С. 47.
48. Коротков Г. И. Агрессивный характер военной доктрины США // География милитаризма / Редкол.: М. М. Кирьян. М.: Мысль, 1984 .
49. Аллисон Г. Т. Концептуальные модели и кубинский ракетный кризис // Теория международных отношений: Хрестоматия / Сост.

- П. А. Цыганков. – М.: Гардарики, 2002. С. 271–295. URL: <http://grachev62.narod.ru/tmo/chapt26.htm>
50. Эдельман Дж. Р. Прелюдия холодной войны: к истории советско-американских отношений // Вопросы истории. 1991. №6.
51. Райт К. Наука о войне. Чикаго, 1942.
52. Най Дж. С., Кохэн Р. О. Транснациональные отношения и мировая политика// Теория международных отношений: Хрестоматия / Сост., науч. ред. и коммент. П. А. Цыганкова. – М.: Гардарики, 2002. С. 152–167. URL: <http://grachev62.narod.ru/tmo/chapt12.html>
53. Най Дж. Какой новый мировой порядок? // США: экономика, политика. 1992. №2
54. Субботин С. Идео-«матрица» внешней политики США // МЭМО. 2005. №11
55. Киссинджер Г. Дипломатия. М., 1997
56. Моргентау Г. Политические отношения между нациями. Борьба за власть и мир (1948). – М., 1999.
57. Петровский В.Ф. Американская внешнеполитическая мысль. М., 1976, с. 59-93.; Американская историография внешней политики США, 1945-1970 / Под ред. Г. Н. Севостьянова. М., 1972, С. 56 -133
58. Фукуяма Ф. Конец истории? URL: <http://grachev62.narod.ru/hrest/chapt28.htm>
59. Хаас Э. Б. За пределами нации-государства: Функционализм и международная организация // Теория международных отношений: Хрестоматия / Сост., науч. ред. и коммент. П. А. Цыганкова. – М.: Гардарики, 2002. С. 321–333. URL: <http://grachev62.narod.ru/tmo/chapt30.html>
60. Филитов А. М. «Холодная война». Историографические дискуссии на Западе. М., 1991.
61. Алперовиц Г. Ядерное оружие и политика // США: экономика, политика. 1994. №2.
62. Поташов В.В. Теория "сдерживания" в ядерной стратегии США. М.:АН СССР Институт США и Канады, 1983. 77 с.

63. Морозов Е. План "Анаконда". Великая война континентов / Геополитика: Хрестоматия.- Ек., 2004. С. 195-208.
64. Виноградов А. Тайные битвы XX столетия. М.: Олма – Пресс, 1999.
65. Ознобищев С. К. Как готовился «асимметричный ответ» на «Стратегическую оборонную инициативу» Р. Рейгана: Велихов, Кокошин и другие. М.: 2008. 56 с.
66. Арбатов А. Г. Не разбрасывать камни в стеклянном доме / А. Г. Арбатов // Россия в глобальной политике. 2008. Т.6, № 3 (май-июнь). С. 182-195.
67. Арбатов А. Г. Грядет ли холодная война? 2007. URL: [www/globalffairs.ru](http://www.globalffairs.ru)
68. Беблер А. НАТО и транснациональный терроризм // МЭМО. 2006. №10.
69. Старкин С., Рыжов И. Стратегический "разворот" США в Азии: эволюция подходов // Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 10. С. 49–56.
70. Фролова И. Ю. Особенности американо-китайского взаимодействия в АТР в условиях усиления США в регионе // Проблемы национальной стратегии. 2015. № 4 (31). С. 66-91. URL: https://riss.ru/images/pdf/journal/2015/4/06_.pdf
71. Бжезинский З. Великая шахматная доска. Господство Америки и её геостратегические императивы. М., 1998. 254 с.
72. Бжезинский З. Выбор: мировое господство или глобальное лидерство = The Choise / пер. с англ.: Е. А. Нарочницкая, Ю. Н. Кобяков. М.: 2010. 262 с.
73. Бжезинский З., Скоукрофт Б. Америка и мир: беседы о будущем американской внешней политики / пер. с англ. И. Е. Добровольского. М.: Астрель, 2012. — 319 с.
74. Сіновець П. Ядерний аргумент Трампа: які зміни принесе новий оборонний бюджет США // Європейська правда, 20.08.2018. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/rus/articles/-/2018/08/20/7085749/>

Семінар №6

Французька геополітика та її теоретичне підґрунтя. Мондіалізм. Теорії конвергенції другої половини ХХ століття

1. Франція та її місце в історії розвитку геополітичних епох. Французька імперія 1804-1815 років. Друга Французька імперія 1852-1870 рр.

2. Формування французької геополітичної школи та її особливостей. Вплив Ж.Реклю, В.де ля Блаша.

3. Французька геополітика другої половини ХХ століття та вплив на неї бачення Ш. Де Голля. Концепції Жана Деманжона, Жака Анселя, Ів Лакоста, Жана Готтмана, Жана Парвулеско, Жана Тіріара, Мішеля Фуше, Жака Атталі.

4. Національні стратегії за баченням Ж. Ширака, Ф.Міттерана, Н. Саркозі, Ф. Олланда, М. Ле Пен, Ф. Фійона, Ж.-Л. Меланшона, Е. Макрона (*порівняльний аналіз 2-х концепцій*).

5. Завдання в Стратегії національної безпеки Франції (2013). Стан геоекономічного та геополітичного розвитку країни.

6. Мондіалізм та наднаціональний регіоналізм. Ідеї Жана Моне та ЄС. Організації Мондіалізму.

7. «Нові праві» (*концепції Жана Тіріара, Алена де-Бенуа, Робера Стойкерса, Гійома Фая, Роджера Скратона*) та «нові ліві» (*Ноам Чомські, Еббі Гофман, Герберт Маркузе, Абрахам Маслоу; Девід Горовіц, Режіс Дебре, Руді Дучке, Славоу Жижек*): конкуренція ідей щодо майбутнього геополітичного розвитку.

Реферати/ презентації/ІНДЗ:

- Особливості колоніальної політики Франції. Форми експансії.
- Багатофакторний аналіз геоекономічного стану та геополітичного розвитку Франції.

- Сучасний реваншизм в геополітичних ідеях та процесах Франції. Нові виклики, коаліції, загрози.

- Завдання в Стратегії національної безпеки Франції (2013). Стратегічний огляд з питань оборони та національної безпеки Франції (2017). Біла книга оборони Франції. Обґрунтування присутності в Африці.

- Організація «Франція-Урал» та її геополітичне значення.

- Формування та сучасна діяльність міжнародної організації «Франкофонії».

- Ідеї «Єдиної Європи», «Європи регіонів» (Жана Моне, Робера Шумана). Ідеї «Європи від Атлантики до Уралу», «континентальної» Європи, «мондіалізму» та розмивання національної суб'єктності. Вплив філософії постмодерну.

- «Нові права»: витоки та сучасні теоретичні напрями. Концепції Жана Тіріара, Алена де-Бенуа, Карло Террачано, Робера Стойкерса, Гійома Фая, Роджера Скратона, Домініка Веннера, П'єра Віаля. Луї Повеля, Артура Молера, П'єра Кребса, Герхоха Райзеггера.

- «Нові ліві»: Ноам Чомські (Хомські), Еббі Гофман, Герберт Маркузе, Абрахам Маслоу; Девід Горовіц, Режі Дебре, Руді Дучке, Славој Жижек та інші.

- «Кінець історії» Ф.Фукуями. «Геоелектроніка» Ж.Атталі. Посткатастрофічний мондіалізм К.Санторо.

- Римський клуб. Більдерберзький клуб. Тристороння комісія та Рада міжнародних відносин. Комітет 300. Ротарі-клуби та Ротарі-Інтернешнл. Масонські організації. Конспірологічні версії геополітики.

Література

1. Нартов Н. А. Геополитика. М., 2002.
2. Гаджиев К. С. Введение в геополитику. М., 1992.
3. Колосов В. А. Мироненко Н. С. Геополитика и политическая география: Учебник для вузов. М.: Аспект Пресс, 2001, 479 с. URL: <file:///D:/Documents/Downloads.pdf>

4. Дугин А. Основы геополитики. М., 2001.
5. Сороко-Цюпа А. О. Проблемы геополитики в исследованиях французских авторов. — Геополитика: теория и практика. М., 1993
6. Видаль де ля Блаш. Географическая картина Франции // Арктогея – философский портал. URL: [http:// www.arcto.ru](http://www.arcto.ru)
7. Видаль де ля Блаш. Восточная Франция – Лотарингия и Эльзас // Арктогея – философский портал. URL: <http:// www.arcto.ru>
8. Видаль де ля Блаш. Принципы географии человека // Арктогея – философский портал. – URL: <http:// www.arcto.ru>
9. Галлуа П. Хаос грядущего миропорядка: опыт геополитического прогноза // Арктогея – философский портал. URL: <http:// www.arcto.ru>
10. Цыганков П. А. Геополитика: последнее прибежище разума? // Вопросы философии. 1994. №7-8
11. Деманжон. А. Упадок Европы // Арктогея – философский портал. URL:<http:// www.arcto.ru>
12. Ансель Ж. География границ // Арктогея – философский портал. URL:<http:// w.w.w.arcto.ru>
13. Готтман. Ж. Политика государств и их география // Арктогея – философский портал. – <http:// www.arcto.ru>
14. Лакост И. География необходима для войны // Арктогея – философский портал. – <http:// w.w.w.arcto.ru>
15. Аттали Ж. На пороге нового тысячелетия. Линии горизонта // Арктогея – философский портал. URL: <http:// www.arcto.ru>
16. Аттали Ж. Шумы// Арктогея – философский портал. URL: <http:// w.w.w.arcto.ru>
17. Аттали Ж. Понятие «нация» станет отзвуком былых реалий // Россия в глобальной политике. 2007/ №2. URL: [www.globalaffairs.ru](http:// www.globalaffairs.ru)
18. Парвулеску Ж. Геополитика нового тысячелетия // Арктогея – философский портал. – URL: <http:// w.w.w.arcto.ru>
19. Жан К., Савона П. Геоэкономика: Господство экономического пространства. М., 1997
20. Жан-Франсуа Ришар Двадцать лет спустя. Глобальные проблемы и способы их решения // Россия в глобальной политике. Т.1. №2. апрель-июнь 2003.

21. Гальтунг Й. Теория малых групп и теория международных отношений // Социально-политический журнал. 1998. №2.
22. Бирюков С. Германия и Франция: к согласию во имя Европы?// Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 12. С. 82-90.
23. Стрельцова Я. Франция и проблема интеграции мигрантов // МЭМО. 2005. №9.
24. Стрельцова Я. О проблеме национальной идентичности во Франции // МЭМО.2006. №7
25. Посельский В. Европейский союз. К.: “Смолоскип”, 2002.
26. Дубинин Ю.В. О Шарле де Голле // Новая и новейшая история. 2001. №1.
27. Де Голль, Шарль. Военные мемуары. Призыв 1940-1942., «На острие шпаги» 1957–1960
28. Молчанов Н. Н. Генерал де Голль. М., 1988
29. Арзаканян М. Ц. Де Голль и голлисты на пути к власти. М., 1990
30. Новиков Г. Н. Голлизм после де Голля. Идеиная и социально-политическая эволюция. 1968 –1981. – М., 1984.
31. Смирнов В. П. Франция на исходе XX в. // Новая и новейшая истории. 2000. №2.
32. Левалуа Кристоф Сочти число зверя // (Замечания о книге Жака Аттали «Линии горизонта») // Арктогея – философский портал. URL: [http:// w.w.w.arcto.ru](http://w.w.w.arcto.ru)
33. Шопрад Эмрик Большая игра // Арктогея – философский портал. URL:[http:// w.w.w.arcto.ru](http://w.w.w.arcto.ru)
34. Васютинский В. Н. Франсуа Миттеран // Вопросы истории. –1993 - №1.
35. Коломийцев В. Ф. Франсуа Миттеран: политик и человек // Новая и новейшая история – 1999 - №1.
36. Арзаканян М. Ц. Жак Ширак – пятый президент Пятой Республики // Международная жизнь. –1995 - №7.
37. Соколенко С. И. Глобальные рынки XXI столетия (Франция: внешнеэкономическая и геополитическая стратегия). К.: «Логос», 1998. 568 с. С. 251- 277

38. Руссель Эрик Новая биография де Голля // Арктогея – философский портал. – [http:// w.w.w.arcto.ru](http://w.w.w.arcto.ru)
39. Смирнов В. П. Движение Сопротивления во Франции в годы второй мировой войны, М.: 1974-168 с.
40. Смирнов В. П. Де Голль и Жиро//Новая новейшая история, 1982, ч.1,2, с.43
41. Наумова Н. Н. Голлизм в оппозиции. М.: Издательство Московского университета, 1991.-190с.
42. Рубинский Ю. И. За колоннами Бурбонского дворца. М.: Издательство МГУ, 1967.-169с
43. Нарочницкая Е. А. Франция в блоковой системе Европы. М.: Науки, 1993.-236с.
44. Ратиани Г. М. Франция: судьба двух республик, 1980.
45. Загладин Н. Глобализация в контексте альтернатив исторического развития // Мировая экономика и международные отношения. 2003. №8.
46. Франция-Урал. Справочник Познера №5. URL:<https://www.planet-kob.ru/video/7051/spravochnik-poznera-5-franciya-ural>
47. Ассоциация Франция-Урал. - URL: http://franural.free.fr/site_ru/

«Нові праві»

48. Эвола Ю. Люди и Руины. Москва, 2007.
49. Эвола Ю. Орден Железного Венца. URL:. <http://rhl.white-society.org/articles/wreath.htm>
50. Эвола Ю. Оседлать тигра. С.-Петербург, 2005
51. Тириар Ж. Сверхчеловеческий коммунизм. Письмо к немецкому читателю Коммунизм // Элементы. №8. М., 2000
52. Тириар Ж. Европа до Владивостока / Геополитика: Хрестоматия / Сост. И. В. Жукова.- Екатеринбург, 2004. С.97-111.
53. Стойкерс Р. Теоретическая панорама геополитики/ Геополитика: Хрестоматия / Сост. И. В. Жукова. Екатеринбург, 2004. С.122-135.
54. Террачано К. Америка - это смерть. Евразия - это путь и жизнь. URL: <http://zvezda.ru/article.php?area=1&id=30> =9

55. Скратон Р. Христианство – самый большой прогресс истории. URL:<http://future-forum-fund.com/2014/?lang=ru>
56. Фай Г. Всемирный переворот. Эссе о новом американском империализме. М. 2005. 240 с. URL: <http://www.velesova-sloboda.org/geo/guillaume-faye-worldwide-coup-ru.html>
57. Фай Г. За что мы сражаемся? Идеологический словарь. М., 2006. 240 с.
58. Фай Г. Археофутуризм. Тамбов, 2011. 256 с.
59. Кребс П. Наша внутренняя империя / Сборник «Мужество ради идентичности Альтернативы принципу равенства / под редакцией Пьера Кребса. URL: <http://velesova-sloboda.vho.org/archiv/pdf/krebs-nasha-vnutrennyaya-imperiya.pdf>
60. Кребс П. Проект Евросибирь как спасение Еврочицилизации. URL: http://www.volksdeutsche-stimme.de/interviu/krebs_140807.htm
61. Герхох Райзеггер От великой американской мечты до великой катастрофы – URL: <http://www.conspirology.org/2009/07/ot-velikoj-amerikanskoj-mechty-do-velikoj-katastrofy.htm>
62. Хоффмайстер К. фон. Воля нашей крови. URL: <http://www.ateney.ru/Hoffmeister.htm>
63. Повель Л., Бержье Ж. Утро магов. Пер. с фр. К.: "София", Ltd. 1994. 480 с. URL: [.ru/assets/files/books/okolo_psihologia/povel_berje_utroMagov.pdf](http://www.ateney.ru/assets/files/books/okolo_psihologia/povel_berje_utroMagov.pdf)
64. Иванов А. Новым правым – тридцать лет // Русский международный журнал «Атеней». URL: <http://www.ateney.ru/ideologija6.htm>;
65. Шнирельман В.А. Арийский миф в современном мире. М.:Новое лит. обозрение, 2015. URL:https://books.google.ru/books?id=Aa8qCwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
66. Умланд А. Фашизм и неофашизм в сравнении: западные публикации 2004-2006 годов Западная наука о сущности фашизма / Андреас Умланд / Агентство Политических новостей. URL: http://www.apn.ru/publications/article19710.htm#_edn30

67. Умланд А. Теоретическая интерпретация фашизма и тоталитаризма в работах В. Виппермана // Социологический журнал. 2000. № 1-2. С. 205-210. URL: <http://www.nir.ru/socio/scipubl/sj/sj1-2-00rew3.html>;
68. Умланд А. Сравнительный анализ новых крайне правых групп на Западе (по поводу книги М. Минкенберга) // Политические исследования. 2001. № 3. С. 174-179. URL: <http://www.politstudies.ru/N2004fulltext/2001/3/20.htm>;
69. Умланд А. «Консервативная революция»: имя собственное или родовое понятие? // Вопросы философии. 2006. № 2. С. 116-126. URL: <http://www1.ku-eichstaett.de/ZIMOS/forum/docs/3Umland06.pdf>.
70. Гриффин Р. Революция правых: фашизм URL: <http://www.zarodinu.org/revprav.htm>
71. Гриффин Р. Палингенетическое политическое сообщество: переосмысление легитимации тоталитарных режимов в межвоенной Европе (перевод А. Шеховцова) // Вопросы философии. 2006. № 12. С. 51-63.
72. Козлов С. Я. Французские «новые правые»: новый «научный» расизм? // Этнографическое обозрение 1999. № 2;
73. Манифест Новых правых в Европе URL: <http://www.4pt.su/en/content/manifesto-french-new-right>
74. Бурый Д. Пространство Европы в системы взглядов «Новых правых» // Політична сфера. 2007. №8. С. 65-72
75. Український ж-л «Правий поступ». URL: http://nation.org.ua/files/File/Pravyj%20Postup/Pravyj_Postup_11.pdf
76. Каганець І. Арійський стандарт. URL: <http://ar25.org/knyga-ariyskyy-standart-2014>
77. Гуцуляк О. Наша Культурна революція ще попереду (Українські нові- праві). URL: <http://thule.primordial.org.ua/mesogaia/newright.htm>
78. Шнирельман В. Этничность, цивилизационный подход, «право на самобытность» и «новый расизм» // Социальное согласие против правого экстремизма. Вып. №3-4 / Под ред. Л.Дадияни, Г. Денисовского. М., 2005. С. 216-244;

Мондіалізм

79. Колеман Джон Комитет 300. Тайны мирового правительства. М.: Витязь, 2001.
80. Морамарко М. Масонство в прошлом и настоящем. М.: Прогресс, 1990.
81. Неста Х Вебстер. Всемирная революция. Заговор против цивилизации / Пер с англ. Н. Сенченко. К.: Серж, 2001.
82. Сенченко М. Латентні структури світової політики: нариси з конспірології. К.: МАУП, 2003. 312 С.
83. Войтоловский Ф. Идеино-политические процессы антиглобалистских движений //Мировая экономика и международные отношения. 2003, №2.
84. Альтерглобализм: теория и практика «антиглобалистского» движения. М., 2003.
85. Лобер В. О природе антиглобализма // Безопасность Евразии. 2004. №1.
86. Рогожина Н. Политическое лицо антиглобалистов // МЄМО. 2002. № 6.
87. Стиглиц Дж. Глобализация: тревожные тенденции. М., 2006.
88. Стэндинг Г. Прекариат: новый опасный класс (The Precariat: The New Dangerous Class / Гай Стэндинг; Пер. с англ. Н. Усовой). М.: Маргинем Пресс, 2014. 328 с.

Семінар №7

Геополітика Росії і її теоретичне обґрунтування

1. Від Царської Русі та Імперської Росії: візантійська спадщина та її геокультурне значення. Форми та напрями російської експансії.
2. Ідеї славяно-тюрської єдності та її науково-теоретичне обґрунтування. Категорії та загальні тези євразійства.
3. Концепції М.Семенова –Тян-Шанського, Миколи Трубецького, Петра Савицького, Миколи Алексєєва, Льва Гумільова та ін.. прихильників євразійства.
4. Відношення до концепції панславізму. Позиції К.Леонтьєва та М.Данілевського
5. Філософія російського імперіалізму в працях засновників націонал-більшовизму. М.В. Устрялов.
6. Неоєвразійство та його прихильники: особливості «геополітичного бачення».
7. Завдання в Стратегії національної безпеки Російської Федерації до 2020 р. (2015). Воєнна доктрина РФ (2014). Стан гео економічного та геополітичного розвитку. Сучасний реваншизм в геополітичних процесах країни.

Реферати/ презентації/ІНДЗ

- Особливості територіально-політичного розвитку Російської імперії.

- Неоєвразійство та його прихильники: особливості «геополітичного бачення» (*ультраправі* - «монархісти» (Дім Романових) і «націонал-ліберали» (ЛДПР-Жириновський, Мітрофанов); *праві ліберали* - Єдинороси (рух «Батьківщина - Вся Росія»: Лужков, Примаков, Медведєв, «рух» Єдність »: Путін, Шойгу); «лівий націонал-консерватизм» (Дмитро Рогозін, Олексій Журавльов, Сергій Глазєв); *ультралівих* - націонал-більшовизм (А. Дугін, Е. Лімонов).

- Завдання в Стратегії національної безпеки Російської Федерації до 2020 р. (2015). Воєнна доктрина РФ (2014).
- Багатофакторний аналіз гео економічного стану та геополітичного розвитку Російської Федерації.
- Сучасний реваншизм в геополітичних ідеях та процесах в Російській Федерації.

Література

1. Трейвиш А. Российская геополитика от Гостомысла до наших дней. Краткий обзор идей и фактов // Знание – сила. 1995. №8.
2. Ильин М. Этапы становления внутренней геополитики России и Украины // Полис. 1998. №3.
3. Ну, за самодержавие! // Планет КОБ. 2015. URL: <https://www.planet-kob.ru/articles/4000>
4. Цымбурский В. Л. Омонимия как ключ к исследованию идеологии (Термины «Евразия» и «евразийский» в двух геополитических традициях). Межвузовская научная конференция «Язык в контексте культуры» (тезисы). М., 1993.
5. Цымбурский В. Геополитика для «евразийской Атлантиды». URL:<http://www.archipelag.ru/geopolitics/osnovi/russia/geopolitics/>
6. Соболева Н. А., Артамонов В. А. Символы России. М., 1993.
7. Плюханова М. Б. Сюжеты и символы Московского царства. СПб., 1995;
8. Ранчин А. М. Принцип и Киевская Русь в историософской концепции «Москва – Третий Рим» // Славяне и их соседи.
9. Алексеев Н. Н. Русский народ и государственность // Путь. Париж. 1927. N 7.
10. Алексеев Н. Н. О гарантийном государстве/Евразийская хроника. Берлин, 1937. Вып. 12.
11. Алексеев Н. Н. Духовные предпосылки евразийской культуры/Евразийская хроника. Берлин, 1935, N 11.
12. Прокопович Феофан. Правда воли монаршей. СПб., 1722.
13. Савва В. И. Московские цари и византийские василевсы: К вопросу о влиянии Византии на образование идеи царской власти московских государей. - Харьков, 1901

14. Агеева О. Г. Титул «император» и понятие «империя» в России в первой четверти XVIII века. URL: <http://www.tellur.ru/~historia/archive/05/ageyeva.htm>
15. Лурье С. В. Российская империя как этнокультурный феномен и ее геополитические доминанты (Восточный вопрос, XIX век). Россия и Восток: проблемы взаимодействия. Ч.1. М., 1993;
16. Лурье С. В. Россия: община и государственность. Цивилизации и культуры. Вып.2, М., 1995;
17. Лурье С. В. Русские в Средней Азии и англичане в Индии: доминанты имперского сознания и способы их реализации. — Цивилизации и культуры. Вып.2, М., 1995;
18. Лурье С. В. Историческая этнология. М., 1997, гл. XI, XIII, XIX
19. Федотов Г. П. Судьба и грехи России. .Т.2 Россия и свобода
20. Елисеева О. И. Геополитические проекты Г.А. Потемкина.М.: Юнити-Дана, Единство, 2000. 342 с..
21. Могилевкин И. М. Метастратегия. Проблемы пространства и времени в политике России, М., 1997.
22. Ключевский В. О. Курс русской истории // Соч. в 9 т. Т. 1. М., 1987.
23. Соловьев С. М История России. Кн.1. М., 1959
24. Тишков В. А. Очерки теории и политики этничности в России. М., 1997.
25. Гумилев Л. Н. Ритмы Евразии. М., 1993. URL:<http://gumilevica.kulichki.net/articles/Article05.htm>
26. Гумилев Л. Н. Древняя Русь и Великая степь. М., 1989. URL:<http://gumilevica.kulichki.net/works.html>
27. Гумилев Л. Н. Из истории Евразии. М. 1993. URL:<http://gumilevica.kulichki.net/articles/Article22.htm>
28. Гумилев Л. Н. Этногенез и биосфера Земли. Л., 1989. URL: http://www.bim-bad.ru/docs/gumiljov_lev_ethnogenesis.pdf
29. Семенов-Тянь-Шанский В. П. Географические соображения о расселении человечества в Евразии и о прародине славян. СПб, 1916.

30. Семенов–Тянь–Шанский В. П. О могущественном территориальном владении применительно к России. СПб., 1915.
31. Ильин И. А. Наши задачи. Собр. Соч. Т.». Кн. 1. – М., 1993.
32. Орлова И. Б. Евразийская цивилизация – М, 1998
33. Трубецкой Н. С. Наследие Чингисхана. Взгляд на русскую историю не с Запада, а с Востока.
34. Трубецкой Н. С. Об идее – правительнице идеократического государства / История, культура, язык. М.: Прогресс, 1995
35. Леонтьев К. Восток, Россия и славянство. – Т.1. – М., 1885.
36. Савицкий П. Н.. Степь и оседлость. // Континент Евразия - М, 1997
37. Савицкий П. Евразийско-русский культурный тип // Континент Евразия. М.: Аграф, 1997. – С. 41-62
38. Савицкий П. Европа и Евразия / Континент Евразия. М., 1997. С. 154-283.
39. Савицкий П. Н. Географические и геополитические основы евразийства // Континент-Евразия. М.: Аграф, 1997 – 464 с.
40. Цымбурский В. О. Остров Россия // Полис. 1993. №3,5.
41. Цымбурский Л. В. Россия – земля за Великим Лимитрофом. М., 2000
42. Цымбурский В. Л. Метаморфоза России: новые вызовы и старые искушения / Вестник Московского университета. Сер. «Социально-политические исследования», 1994, №4.
43. Цымбурский В. Л. Геополитика для «евразийской Атлантиды» // Pro et Contra. 1999. Т.4. №4.
44. Цымбурский В. Эволюция фразеологии «победы» в советской военной доктрине (Доклад на семинаре АН СССР и НАП США по проблеме взаимозависимости. Таллинн, январь 1989 г.).
45. Хлюпин В. Геополитический треугольник. Казахстан – Китай – Россия // Международный евразийский институт экономических и политических исследований. – Вашингтон, 1999.
46. Вернадский Г. В. Монголы и Русь. М., 1997. URL: <http://vernadsky.name/wp-content/uploads/2013/01/03-mongoli-i-rus.pdf>.

47. Братчиков И., Любинский Д. Россия и Германия // Международная жизнь. - 2002. - №3.
48. Карагодин А. Русско-германский союз по Бисмарку/ Геополитика: Хрестоматия / Сост. И. В. Жукова. Екатеринбург, 2004. С.29-32.
49. Колосов В. А., Туровский Р. Ф. Геополитическое положение России на пороге XXI века: реалии и перспективы // Полис. 2000. №3.
50. Агурский М. Идеология национал-большевизма. Париж., 1980.
51. Устрялов Н. Хлеб и Вера. // Идеология Национал – Большевизма. URL: https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Polit/Article/Ustr_HlVer.php.
52. Дугин А. Либо мы, либо ничто // Элементы. 2000. № 8. URL: <http://arcto.ru/article/514>
53. Дугин А. Г. Война наша мать // Философия войны : статьи / А.Г. Дугин – М.: Яуза, 2004. 256 с. URL: <http://arctogaia.com/public/notremer.htm>.
54. Дугин А. Метафизика национал-большевизма. URL: <http://arctogaia.com/public/templars/teor.htm>
55. Карагодин А. Диалектика Устрялова // Элементы. 2000. №8 URL: <http://arcto.ru/article/529>.
56. Бескровный Л. Г. Хрестоматия по русской военной истории / Л. Г. Бескровный. – М.: Воениздат, 1947. 638 с.
57. Советская внешняя политика в годы «холодной войны» (1945 – 1985 гг.). Новое прочтение / [отв. ред. Л. Н. Нежинский]. – М.: Междунар. отношения, 1995. – 355 с.
58. Соколовский В. Д. Военная стратегия / В. Д. Соколовский – М.: Воениздат Минобороны СССР, 1963, 338 с.
59. Сахаров А. Д. Конвергенция, мирное сосуществование // Опыт словаря общего мышления / Под ред. М. Ферро, Ю. Афанасьева. М., 1989.
60. Зиновьев А. Русский эксперимент. М.: Наш дом, 1995.
61. Жириновский В., Кулешов Н. Россия, Индия, Китай: политико-идеологические доминанты в XX столетии. М.: Изд-во ЛДПР, 2000.

62. Шнирельман В. А. Источники и корни русского арийского мифа. В кн.. Шнирельман В. А. Арийский миф в современном мире. - М.: Новое литературное обозрение, 2015. - (Библиотека журнала «Неприкосновенный запас»). https://books.google.ru/books?id=Aa8qCwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru&source=gbg_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
63. Шнирельман В. А. Мифы русского неоязычества. В кн.. Шнирельман В. А. Арийский миф в современном мире. - М.: Новое литературное обозрение, 2015. - (Библиотека журнала «Неприкосновенный запас»). URL: https://books.google.ru/books?id=Aa8qCwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru&source=gbg_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
64. Шнирельман В. А. Русская империя или русское национальное государство. В кн.. Шнирельман В. А. Арийский миф в современном мире. - М.: Новое литературное обозрение, 2015. - (Библиотека журнала «Неприкосновенный запас»). URL: https://books.google.ru/books?id=Aa8qCwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru&source=gbg_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
65. Азимов А. Москва и Дели в многополярной системе // Международная жизнь. 2000. №7.
66. Ефремова К. Стратегический треугольник “Россия –Индия-Китай” и концепции “нового мирового порядка”. URL: <http://www.risa.ru/yestnik/01/report/efremova/>
67. Нкрума Г. Военные игры: российско-китайские совместные учения вызывают в памяти «холодную войну» URL: <http://www.inosmi.ru/translation/221792.html>
68. Дэгуан Чж. ШОС—это не восточное НАТО. URL: <http://russian.people.com.cn/31521/4033653.html>.
69. Гуанчен С. Шанхайская организация сотрудничества: приоритетные направления // Мировая экономика и международные отношения. 2002. №11.
70. Лукин А. В., Шанхайская организация сотрудничества // Россия в глобальной политике. 2007. № 3 URL: [w.w.w. globalffairs.ru](http://www.globalffairs.ru).

71. Кокошин А. // Век XX и мир: Приложение к журналу «Россия в глобальной политике». №12. 1991. С.78-94.
72. Уайт А. Русская политика самосохранения. Тайные пружины истории. Новосибирск, 1992.
73. Лавров С. В. Настоящее и будущее глобальной политики: взгляд из Москвы // Россия в глобальной политике. 2007. №2 URL: www.globalffairs.ru.
74. Митрофанов А. В. Шаги новой геополитики // Русский вестник. М. 1997.
75. Эпштейн Алек Израиль-Россия: несостоявшийся роман? // Россия в глобальной политике. 2007. № 3 URL: www.globalffairs.ru.
76. Мэхди Санаи. Ирано-российские связи // Россия в глобальной политике. 2007. №2. URL: www.globalffairs.ru.
77. Гроцки Д., Кемпе И. Неравносторонний треугольник (Россия-Балтика –ЕС) // Россия в глобальной политике . 2007. № 3. URL: www.globalffairs.ru.
78. Лукин А. В., Шанхайская организация сотрудничества // Россия в глобальной политике. 2007. № 3 URL: www.globalffairs.ru.
79. Лабеецкая Е. О. Трансарктика в контексте российских приоритетов// Мировая экономика и международные отношения. 2015. № 2. С. 106-114.
80. Военные базы России и США. URL: <http://ruspravda.info/Voennie-bazi-Rossii-i-SSHA-v-mire-detalniy-rasklad-20728.html>.
81. Гусаров В. Информационные акценты новой Военной доктрины Кремля // Центр военно-політичних досліджень, група “іс” URL: <http://sprotyv.info/ru/news/11034-informacionnyeyakcenty-novoy-voennoy-doktriny-kremlya>; 09.01.2015 - 12:00.
82. Указ Президента РФ от 15 мая 2009 г. N 549 «О Комиссии при Президенте Российской Федерации по противодействию попыткам фальсификации истории в ущерб интересам России» // ГАРАНТ.РУ: <http://www.garant.ru/hotlaw/federal/196402/#ixzz5LKltRtkK>

83. Новые смыслы Военной доктрины / Балуевский Ю. // – URL: <http://vpk-news.ru/articles/22618>
84. Указ президента Російської Федерації від 25.12.14 року № 815 “Об утверждении Военной доктрины Российской Федерации”.
85. Шапталенко М. І., Грінєнко О. І. Воєнна доктрина РФ. 2016. URL: [file:///C:/Users/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C/Downloads/126056-268938-1-PB%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C/Downloads/126056-268938-1-PB%20(1).pdf)

Семінар №8

Країни Східної та Південної Європи в системі геополітичних відносин Національні ідеї розвитку, регіонального співробітництва та домінування

1. «Весна народів» в XIX столітті. Підйом національних ідей розвитку, регіонального співробітництва та домінування. Формування та розвиток ідеології панславізму та її версій.

2. Ідеї «Великої Польщі». Рух прометеїстів. «Пястова доктрина» та «ягелонівська доктрина». Концепція «Східних Кресів» та концепція «Полонії». Неопрометеїзм. Зовнішня політика Польщі та геополітика реваншизму.

3. ідеї «Великої Румунії» та тактика уніонізму. Розробники та послідовники концепції уніонізму. Сучасний уніонізм. Зовнішня політика Румунії та геополітика реваншизму.

4. Ідеї «Великої Угорщини» та сучасна політика В. Орбана. Угорський реваншизм.

5. Україна в системі геополітичних відносин та геополітичних доктрин. Українські геополітичні концепції В.Липинського, А.Синявського, С.Рудницького, М.Грушевського, Ю. Липи, Д. Корчинського.

6. Завдання в Стратегії національної безпеки України (2015). Біла книга оборони України. Воєнна доктрина України (2015). Стан геоекономічного та геополітичного розвитку. Сучасний реваншизм в геополітичних процесах країни.

Реферати/ презентації/ІНДЗ

▪ Русофільські версія панславізму - *Юрій Крижанич, Михайло Погодін, Ян Геркель, Павел Шафарік, Йозеф Добровський, Людевіт Штур, Самуель Томашик, Іван Вазов, Страхімір Краньчевіч, Ян Коллар, Вука Караджича, Петро Негош.*

▪ Ілліризм (*Людевіт Гай, Іван Кукулевіч -Сакцинський*).

- Австрославізм (*Франтішек Палацький, Карел Гавлічек-Боровський*).

- Український панславізм - Кирило-Мефодіївського братства - *Н. Костомаров, Н. Гулак, В. Білозерський, П. Куліш, О. Навроцький, Андрузький, Т. Шевченко. Ідеї Слов'янської федерації*.

- Пропольська версія панславізму (*Броніслав Фердинанд Трентовський, Зорін Доленга Ходаковський, Юліуш Словацький, Роман Дмовський, Станіслав Шукальський, Здіслав Словинський, Ян Стахнюк*)

- Ідеї «Великої Польщі»: як унітаристської (*Р. Дмовського, С. Грабського*) та як федералістської *Ю. Пілсудського, І. Падеревського, руху «прометеїстів» – Е. Харашкевича, В. Сальського*).

- «Пястова доктрина» та «ягелонівська доктрини». Концепція «Східних Кресів» та концепція «Полонії». Федералістська концепція Юзефа Пілсудського

- Рух прометеїстів та неопрометеїсти. Лешек Мочульський, Юліуш Мєрошевський, Влодзімеж Бончковський, Станіслав Лещинський.

- Зовнішня політика Польщі в період президентства Леха Качинського (4-я Річ Посполита), зовнішньополітична доктрина Броніслава Комаровського. Доктрина Анджея Дуди. Концепція «Східного партнерства», «Веймарського тріалогу». Концепція «Тримор'я». Позиції Польщі в ЄС. «Варшавська четвірка» і криза ЄС.

- Румунський уніонізм в роботах Октавіана Гога, Ніколає Йорга, Олександру Куза, Іоан Ністор, Костянтин Джуреску, Георгій Бретіану.

- Зовнішня політика Румунії та ідеї реваншизму. Територіальні претензії та їх обґрунтування.

- Ідеї «Великої Угорщини» та сучасна політика В. Орбана. Угорський реваншизм

- Ідеї «Великої Сербії». Сербський реваншизм.

- Ідеї «Великої Албанії». Албанський реваншизм.

- Ідеї «Великої Греції». Грецький реваншизм. (інші країни теж можливі)

- Війни пам'яті та процеси комеморації. Інститути національної пам'яті країн Східної та Південної Європи. Сучасний реваншизм в геополітичних процесах.

- Конфлікт філософії модерну та постмодерну в новоутворених країнах центрально-східної Європи. Між національним модернізмом (націонал-протекціонізмом) та антисистемним постмодернізмом (альтерглобалізм).

Література

1. Варга М., Блум К. Як популісти та правоконсерватори перемагають лібералів. Приклад Польщі, Угорщини, Росії // Vox.Ukraine. Березень 20, 2018. URL: <https://voxukraine.org/uk/yak-populisti-ta-konservatori-peremagayut-liberaliv-priklad-polshhi-ugorshhini-ta-rosiyi/>

2. Узун Ю.В. Румынский Унионизм как фактор «внутренней» и «внешней» геополитики: к проблеме государственного управления региональным развитием // Постфактум: історико - антропологічні студії. Етнічне, соціальне, політичне: перехрестя просторів - Одеса, 2013. № 3. С. 47-57. URL: http://luceafarul.in.ua/news_detail.php?id_art=7318466671&idd=1&&lang=ro

3. Тимофти: Румынская нация организована в два государства // Vfokuse. 6.12.2013. URL: <http://vfokuse.md/news/m1/4032-timofti-rumynskaja-nacija-organizovana.html>

4. Горин П. В Молдавии заговорили унионисты. Стоит ли украинцам опасаться движения за “воссоединение” Румынии? // 112.ua.../.../ПУБЛИКАЦИИ 2804/2018 п/112.ua 03.04.2018. URL: <https://112.ua/statji/v-moldove-zagovorili-unionisty-stoit-li-ukraincam-opasatsya-dvizheniya-za-vossoedinenie-rumynii-440157.html>

5. КС Молдавии постановил официально называть государственным румынский язык. 5 July 2018, URL: <http://www.rbc.ru/rbcfreenews/20131206021336.shtml>

6. Румынский или «молдовский»: как политика проникла в школы Одесской области, July 20, 2018. URL: <https://izbirkom.org.ua/publications/obshchestvo-19/2018/rumynskii-ili-moldovskii-kak-politika-pronikla-v-shkoly-odesskoi-oblasti/>
7. Референдум в Гагаузии: итоги 04.02.2014. (Международная организация по наблюдению за выборами CIS-ЕМО) URL: <http://www.cis-emo.net/ru/news/referendum-v-gagauzii-itogi>
8. Об утверждении Государственной стратегии экономической безопасности Приднестровской Молдавской Республики» от 26.11.2013. Указ Президента ПМР №558 accessed July 19, 2018, URL: <http://president.gospmr.ru/ru/news/ukaz-prezidenta-pmr-no558-ob-utverzhdanii-gosudarstvennoy-strategii-ekonomicheskoy-bezopasnosti>
9. Петрунина О.Е. «Великая идея» и геополитическая ситуація на Балканах на рубеже XX-XXI веков // Полития. 2003. № 3 С. 91-113.
10. Петрунина О.Е. «Великая идея» в Греции как политическая программа // Полития. «002-2003 № 4. С.57-61.
11. Идеологемы «Великая идея» и «Третья греческая цивилизация в интерпретации И. Метаксаса // Вестник МГУ. Серия 12. Полит. науки. 2007. № 1. С.94-105.
12. Uzun, U.V. PROJECT “GREATER ALBANIA” AND PROCESSES OF ITS PRACTICAL REALIZATION(Велика ідея Албанії: історія формування та сучасні політичні практики реалізації) European Political and Law Discourse («Європейський політико-правовий дискурс»). 2015. № 2. Pp.166–174. URL:<http://eppd13.cz/wp-content/uploads/2015/2015-2-2/27.pdf>
13. Узун, Ю.В. Геополітичний проект "Велика Сербія": формування та сучасне використання // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія". Серія: Політологія. 2014. Т. 248, Вип. 236. С. 105-109. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Npchdupol_2014_248_236_18.pdf
14. Узун Ю. В., Коч С. В. Диаспоры Юга Украины в системе региональных геополитических отношений // Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Історія.

- Філософія. Політологія. Збірник наукових праць Вип.4 / Одеса, 2012
С. 139 – 148 URL: // <http://mgu.edu.ua/docs/vestnik/obshegum/gymanit4.pdf>
15. Узун Ю. В., Коч С. В. Регіональне конструювання в геополітиці західних сусідів України: Пост-правда пост-імперій. 2018.
16. Український інститут національної пам'яті (УІНП) Офіційний сайт. URL: <http://memory.gov.ua>
17. Миллер А. и др. Историческая политика в Восточной Европе начала XXI в // Историческая политика в XXI веке. 2012. С. 7-32. URL: www.viv.ua/files/session/miller_intro_264.doc
18. Чугров С. В. Post-truth: трансформация политической реальности или саморазрушение либеральной демократии? // Полис. Политические исследования. 2017. № 2. С. 42-59 URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/Chugrov_S.V._Post-truth_\(1\)%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/Chugrov_S.V._Post-truth_(1)%20(1).pdf)
19. Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания. М.: «Медиум», 1995. - 323 с.
20. Брусиловская О. И. Німецький чинник посткомуністичної трансформації країн Східної Європи // Буковинський журнал. 2007. № 1. С. 95-103.
21. Бжезинский З. Необходимо обновление Европы // Форум. Общественно-политический журнал. – Мюнхен: Изд. Сучасність, 1985. – № 12.
22. Бжезинский З. Посткоммунистический национализм. – М., 1991. – 15 с. – (Реферат. АН СССР, ИНИОН; N 2203).
23. Лещинский, Ярослав. «Речь Посполита Чотирьох народів» . 2011.
24. Сірук М. Тест на дружність. Чому президент Анджей Дуда не запросив Президента Порошенка на саміт Міжмор'я за участю Трампа. // День, 3.07.2017. <https://day.kyiv.ua/uk/article/den-planety/test-na-druzhnis>
25. Troebst S. Miedzymorze I zaslubiny z morzem: Mapy mentalne a politykahistoryczna w Europie srodkowo-wschodniej / Zapiski historyczne, T. LXXI, Zeszyt 4. Torun, 2006. 73. s.

26. Неменский О. Б. Политика Польши в отношении Белоруссии в системе белорусско-европейских отношений // Проблемы национальной стратегии. 2015. № 5 (32). С. 110.
27. Карта поляка провоцирует сепаратистские настроения // «Stopp-opp». 2014. 9 апреля. URL: <http://stopopp.com/?p=238>
28. Koper S. Kresy południowo-wschodnie. Polskie ślady. Przewodnik historyczny / Bellona. 2015. С. 17
29. Касьянов Г. Past continuous: історична політика 1980-х – 2000-х. Україна та сусіди. – К.: Laurus, Антропос-Логос-Фільм. 420 с. С. 42.-47
30. Якубович М. 2017: «Ханська Україна» проти «Новоросії»: що закарбовано в історичній пам'яті? 22.10.2017 // Официальный сайт Религиозно-информационная служба Украины, 2001-2017. URL: https://risu.org.ua/ua/index/monitoring/religious_digest/68749/
31. Синявський А. Україна і Близький Схід у світі геополітики (Проблема торговельних зв'язків). К., 1927.
32. Липа Ю/ Розподіл Росії. Львів: Інститут народознавства НАН України, 1995.
33. Липа Ю. Призначення України. 1953. URL: <http://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/3695/file.pdf>
34. Липа Ю. Чорноморська доктрина / Липа Ю. Всеукраїнська трилогія : [у 2 т.] / Юрій Липа ; [упоряд.: О. Мислива, В. Яременко ; передм. М. Головатий]. Т.2. Київ : МАУП, 2007.
35. Корчинський Дмитро, Авторитарна альтернатива. Київ: Інститут проблем регіональної політики та сучасної політології, 1998. 107 с.
36. Терборн Г. Мультикультурность и Центрально-Восточна Европа в европейской модерности // Перекрестки. Журнал исследований восточноевроп. Пограничья. 2006. № 3 –4. С. 138-159.
37. Український електорат Орбана: прихована загроза Україні. 21.02.2018. 2018. URL: <https://zahidfront.com.ua/news/Ugorski-milyardi-dlya-Zakarpattya.html>
38. Тужанський Д. Как украинские венгры помогли Орбану сохранить абсолютную власть в Венгрии. July 10, 2018 URL:

https://lb.ua/world/2018/04/13/395148_ukrainskie_vengri_pomogli_orbanu.html

39. Київ вимагає роз'яснень у Будапешта через створення посади уповноваженого по Закарпаттю. 2.08.2018 // Європейська правда. 4.08.2018.

URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2018/08/2/7085124/>

40. Защита венгерского населения: Будапешт готов поддерживать автономии в соседних странах. 26.03.2017 // <https://www.segodnya.ua/world/zashchita-vengerskogo-naseleniya-budapesht-gotov-podderzhivat-avtonomii-v-sosednih-stranah-1006844.html>

41. Zdenek Sl., Valenta J. Sprawy ukrainskie w czechoslowackiej polityce wschodniej w latach 1918–1912 // Z dziejow stosunkow polsko-radzieckich. Stud. i mater 1968 №3. С.147–48.

42. Черник П. Україна в геополітичних концепціях Чехії та Словаччини ХХ ст. Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. 2009. №21. С. 172-179

URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/25705/35-Chernyak.pdf?sequence=1>

43. Каштыкова Э. Развитие внешнеэкономических отношений Словакии и России под влиянием геополитических изменений. Торговая политика. Trade policy. 2017. № 2 (10) С.74-94.

44. Ильин М. Этапы становления внутренней геополитики России и Украины // Полис. 1998. №3.

45. Український журнал «Правий поступ». URL: http://nation.org.ua/files/File/Pravyj%20Postup/Pravyj_Postup_11.pdf

46. Інтернет-видання Народний Оглядач (Ігор Каганець, Маріанна Кіяновська, І. Косович, В. Єшкілев, О. Гуцуляк). URL: <http://ar25.org/svity>

47. Каганець І. Арійський стандарт // Український новий-правий. 2014. URL: <http://ar25.org/knyga-ariyskyu-standart-2014>

48. Гуцуляк О. Наша Культурна революція ще попереду. Українські нові-праві. URL: <http://thule.primordial.org.ua/mesogaia/newright.htm>

49. Стратегія національної безпеки України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/287/2015/paran14#n14>.
50. Наслідки Керченського інциденту 27 листопада 2018 // Zaxid.net. 1 грудня 2018. URL: https://zaxid.net/naslidki_kerchenskogo_intsidentu_n1470728
51. Воєнний стан в Україні. 28 листопада 2018 URL: <https://new.nv.ua/ukr/specials/kerch-strait.html>
52. Умланд А. Велика геополітика : яке місце посідає Україна на європейській карті. Шість варіантів // Vox.Ukraine. 04.01.2018. <https://voxukraine.org/uk/velika-geopolitika-yake-mistse-posyade-ukrayina-na-yevropejskij-karti-shist-variantiv/>

Семінар №9

Геополітика Туреччини: історія та сучасність. Пантюркізм та пантуранізм в історії геополітичних процесів Західної Азії

1. Формування та територіально-політичний розвиток Османської імперії. Культурна політика в Османській імперії.
2. Ідеї пантюркізму в період Танзімата (1839-1875 рр.). Теорії «туро-аріянізму».
3. Політизація ідей пантюркізму. Діяльність Ю. Акчуріна (Юсуфа Акчури), Ісмаїла Гаспринського.
4. Реформи молодотурків, поширення ідей тюркізму, османізму і ісламізму (внесок Зії Гьокальпа (Мехмеда Зії), Халіде Едіба Адивара, Алі Суаві, Абдули Джевдета Карлидага, Ахмеда Ризи, Джелала Нурі і ін. Організації пантюркістів. «Туркізм», «тюркізм», «османізм», «туранізм» - в геополітичній думці Туреччини.
5. Реформи Ататюрка. Політика турецького націоналізму.
6. Ідеологія пантюркізму у другій половині ХХ ст. Діяльність Ніхаль Атсиза, Алпарслана Тюркеша, Зекі Валіда Тогана, Хамзи Сади Узбека. Політика тюркешізму.
7. Сучасне відродження султанізму, османізму та ісламізму. Геополітичні завдання Туреччини.

Реферати/ презентації/ІНДЗ

- Багатофакторний аналіз геоекономічного стану та геополітичного розвитку Туреччини.
- Тюркешізм: політика та ідеологія.
- Ніхаль Атсиз (1905 -1975) — ідеологічна діяльність «турецького Ратцелю».
- Геополітична концепція А. Давутоглу в роботі «Стратегічна глибина» (2001) та зовнішня політика «м'якої сили» за принципом «нuly проблем з сусідами».

- Коаліція «Народний Альянс» (Консервативно-ісламіська партія «Справедливості і Розвитку» (Р.Ердоган) і Партія «Національної дії») у 2018 р.: стратегія національного розвитку.
- «Фонд з дослідження Тюркського світу» Турана Язгана.
- «Всесвітня асамблея тюркських народів» і Турецьке головне управління з питань співробітництва та розвитку (ТІКА): діяльність та геополітичне значення.
- Рада співпраці тюркомовних держав. URL: http://www.turkkon.org/tr-TR/zirveler_sureci_bilgi_notu/4/52
- Пантуранізм і конфлікт геостратегій Туреччини та Росії.
- Сучасний реваншизм в геополітичних ідеях та процесах в Туреччині.

Література

1. Узун Ю.В. Розвиток ідеї тюрко-турецького культурного простору в XX столітті на її політичне значення для геостратегії Туреччини / Evropský politický a právní diskurz / European political and law Discourse. Volume 3. Issue 3. 2016. с.33-45 <http://eppd13.cz/wp-content/uploads/2016/2016-3-3/06.pdf>
2. Коч С.В. Любов, що рухає кордони. Діаспоральна політика Туреччини // Сучасне суспільство: політичні науки. 2018. № 2. С. 5-24.
3. Али-Заде Р.Н. Турецкие диаспоры в странах Западной Европы в 60-90-е гг. XX ст. / диссертация. URL: <http://www.dissercat.com/content/turetskaya-diaspora-v-stranakh-zapadnoi-evropy-v-60-90-e-gg-xx-veka-problemy-integratsii>
4. Возрожденный (шестой) саммит глав-государств Тюркского совета. Совет сотрудничества тюркоязычных государств. 3 сентября 2018. URL: <https://rus.azattyk.org/a/kyrgyzstan-summit-zheenbekov/29467543.html>
5. Шестой саммит совета сотрудничества тюркоязычных государств. Киргизия. Стенограмма. 3.09.2018. Проект концепции об интеграции тюркоязычных государств. Совместное заявление глав государств Совета сотрудничества тюркоязычных государств о развитии сотрудничества в отношении тюрских диаспор («Общая

стратегия в отношении тюркоязычных диспор»; «Совместный план действий в отношении тюркоязычных диспор». URL: <https://ru.sputnik.kg/politics/20180903/1040924848/kyrgyzstan-sstg-sammit-itogi.html>

URL: <http://www.turkkon.org/tr-TR/isbirligi-anlasmalari/3/694>

6. Турецкий Совет сотрудничества тюркоязычных государств. Годовой отчет 2017. URL :<http://www.turkkon.org/tr-TR/yayinlar/3/1642>

7. Полный текст выступления Реджеп Тайип Эрдогана в Комрате. Официальный визит Президента Турции в Республику Гагаузию. 18 октября 2018 // Gagauzinfo.md - URL:http://gagauzinfo.md/index.php?newsid=43274&fbclid=IwAR1gunUNPamZgATBsYjeXVDD_S3b1BJATE3LYq0SHRCnM5CUMOBh__39gpHU

8. Абдуллаев Р. Т. Тюркизм – идеология Турана / Рафиг Турабхан Оглы Абдуллаев – Баку: «Азербайджан», 1992.

9. Акчура Ю. Три вида политики.; Пер. с тур.яз. // Татарстан. Казань. 1994. № 3. С. 130–135; № 4. С.129-135.

10. Ататюрк. Воин и строитель светской Турецкой республики. URL : http://dergachev.ru/geop_events/121113.html#.VNBput2pjd0.

11. Гаспринский И. Русское мусульманство. Оксфорд: РИ-«ОИСА», 1985. С.24-26

12. Васильева С. А, Влияние пантюркизма на идеологический процесс в турецкой республике. URL: http://teoria-practica.ru/rus/files/arhiv_zhurnala/2012/3/politika/vasilieva.pdf

13. Гасанова Э. Ю. Идеология буржуазного национализма в Турции в период младотурок (1908-1914). Баку: Изд. АН АССР., 1966. –148 с.

14. Губогло М. Н., Червонная С.М. Крымско-татарское национальное движение: в 2-х т. М.: Ин-т этнологии и антропологии, 1992.

15. Джамиль Гасанлы: Послевоенные территориальные претензии СССР к Турции или «нереальные планы» г-на С. Саргсяна. URL :<http://www.regnum.ru/news/polit/1433328.html#ixzz3JnJhbwm4>.

16. Еремеев Д.Е. Турция в годы Второй мировой и «холодной» войн (1939–1990). М.: АГИ, 2005. 217 с.

17. Зареванд. Турция и Пантуранизм; [Введ. А.Н. Мандельшама] – Ереван, 1991. – 168 с.

18. Иванова В. В. Стратегии включения гагаузов в тюрко-турецкое культурное пространство (XX-XXI ст.); Эл. библиотека Музея антропологии и этнографии РАН. С.263-266. URL: http://kunstkamera.ru/files/lib/978-5-88431-238-8/978-5-88431-238-8_35.pdf
19. Киракосян Дж. Младотурки перед судом истории. Ереван: «Айастан», 1986. URL : <http://hayasanews.com/wp-content/uploads/2012/10/john.pdy>
20. Киреев Н. Г. История Турции XX век. М.: Крафт+ ИВ РАН, 2007. 609 с.
21. Лазарев М. С. Курдистан и курдский вопрос. М.: Восточная литература, 2005. 310 с.
22. Марунов Ю. Пантюркизм и панисламизм младотурок (1908-1918) // Краткие сообщения Института народов Азии. Т.XIV. М., 1961. С. 38–56.
23. Мухаметтдинов Р. Ф. Зарождение и эволюция тюркизма. Казань: Издательство «Заман», 1996. 272 с.
24. Незавершенный нюрнберг. Армянский геноцид // Официальный сайт истории армянского геноцида. URL : http://www.genocide-museum.am/rus/online_exhibition_9.php
25. Особенности послевоенного развития Турции. URL : http://www.kassir-london2012.ru/history/osobennosti_poslevoennogo_razvitija_turcii.html
26. Шерьязданова К. Г. Зигзаги внешней политики Турции URL :<http://credonew.ru/content/view/1132/67/>.
27. Неооттоманство – новая внешняя политика Турции. URL : http://www.volksdeutsche-stimme.de/analyse/neootto_200110.htm.
28. Петросян Ю. А.«Новые османы" и борьба за конституцию 1876г . в Турции. М.: Изд-во «Восточ. лит-ра», 1958. 157 с.
29. Расул-Заде М. О пантюранизме в связи с кавказской проблемой; Доклад, прочитанный в Париже в 1930 г. Оксфорд: «ОИСА», 1985. URL: <http://irs-az.com/pdf/090622152150.pdf>
30. Сваранц А. А. Пантюркизм и геостратегии Турции на Кавказе / Антонович И. И., Барсегов Ю. Г. Сваранц А. А. // Право и политика. 2002. № 8. С. 139 – 142 .

31. Сенюткина О. Н. К вопросу об истоках российского тюркизма) // Известия Самарского научного центра РАН. Т.7. №2. 2005. С. 301–310.
32. Тверитинова А. С. Младотурки и пантюркизм / «Краткие сообщения Института востоковедения» АН СССР. Т. XXII. М, 1956. С. 66-74.
33. Турецкий журнал «Самореализация» организации «Серые волки»; URL: <https://twitter.com/otukendergi>
34. Назарбаев призвал всех тюрков объединиться. URL : <http://news.nur.kz/234741.html>
35. Хузангай А. П. Ассамблея тюркских народов: истоки и перспективы / А. П. Хуназгай, Р. Ф. Мухаметдинов, Г. И. Тафаев – Чебоксары: Чуваш. ун-т, 1990-2000 гг. 177 с.
36. Червонная С. М. Пантюркизм и пантуранизм в российской истории; [Ел. ресурс] / С. М. Червонная // Отечественные записки. № 5(14). 2003. URL: <http://www.strana-oz.ru/2003/5/pantyurkizm-i-panislamizm-v-rossiyskoy-istorii>
37. Павленко В. І. Політика безпеки і воєнно-політичні відносини Туреччини // Наука і оборона. 2015. № 1.

Семінар №10

Панарабізм та панісламізм як геополітичні доктрини країн Азії та Африки

1. Арабська революція 1917-1918 рр. Виникнення панарабізму. Хусейн ібн Алі аль-Хашимі.
2. Хвиля арабської солідарності. Діяльність Костянтина Зурека, Закі аль-Арсузі, Мішеля Афляка, Салах ад-Діна аль-Бітара і Закі аль-Арсуза. Проекти союзної арабської державності та геополітична діяльність Джамалі Абдель Насера.
3. «Партія арабського соціалістичного відродження» (БААС). Розкол в баасістському русі. Вплив Кемп-Девідського процесу на розвиток «панарабізму». М.Каддафі та Саддам Хусейн : їх бачення можливостей панарабізму.
4. Близькосхідний конфлікт та ідеологія панарабізму. Організація Звільнення Палестини.
5. Іслам та панісламізм. Ісламська концепція світопорядку.
6. Панісламізм як ідеологія Ісламської Держави Іраку та Леванту (2013 - ІДІЛ).

Реферати/ презентації/ІНДЗ

- Релігійно-політичні течії (суніти, шіїти, суфії та ін.), мазхаби та тарікати.
- Халіфат, Імамат: концепції ісламської державності (концепції Абу-ан-Наср Аль-Фарабі (870-950), Ібн Халдуна (1332-1406), Сейєда Джемаля ад-Діна аль-Афгані (1839-1907), Мухаммеда Абдо (1849-1905), Мухаммеда Рашид Ріда (1865-1935), Мухаммеда Ікбала (1877-1938), Алі Абдель Разека (1888-1966), Шаміса Абд Аль Маннама)
- Панісламістські угруповання: Брати – мусульмани, Хамас, Хезболла, Талібан, Аль-Каїда, Джабхат-ан-Нусра та ін. Локалізація, засновники, активність, ідеологія, форми діяльності.

- Арабська весна – «доміно» 2011 р. Революційні події в: Тунісі; в Єгипті; в Йємені; в Лівії; в Сирії; в Бахреїні; в Алжирі; в Судані; в Іраці, в Йорданії, Марокко, Омані.
- Поширення радикального ісламу в країнах Європи та політика приймаючих держав.
- «Територіально-політичні утворення з невизначеним статусом» Західної Азії як геополітичні об'єкти.
- Проблема поширення ядерної зброї та зброї масового ураження (ЗМУ) в Західній Азії
- Становлення та реалізація концепції ісламського світового економічного порядку.
- Джерела фінансування терористичних організацій та «державний тероризм».
- Геоекономіка країн регіону.
- Багатофакторний аналіз геоекономічної ситуації в регіоні.

Література

1. Жданов Н. В. Исламская концепция миропорядка. – М., 2003. – 568 с.
2. Васильев Л. С. Часть 4. Современный Восток. Процессы и проблемы. // История Востока . В 2 Т. Т.2. М., 2001. 559 с. С.281-556
3. Тарик Али. Столкновение цивилизаций: крестовые походы, джихад, современность. 2006.
4. Валид Фарес. Революция грядет: борьба за свободу на Ближнем Востоке. М., 2010. URL :<https://books.google.com.ua>
5. Сапронова М. А. Арабский Восток: Власть и конституции. М., 2001.
6. Мирский Г. И. Политический ислам и западное общество // Полис. 2002. №1.
7. Мирский Г. Драма Арабского Востока // Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 11. – С. 77-87
8. Прозоров С. М. Ислам как идеологическая система. М., 2004. 471 с.
9. Модестов С. А. Геополитика ислама. М.: Молодая гвардия, 2003. – 192 с.

10. Ланда Р. Г. Исламизм и арабская весна // Восток 2014 - № 1
11. Четверикова О. Ислам в современной Европе: стратегия «добровольного гетто» против политики интеграции // Россия XXI. 2005. № 1. С. 54–66. URL: <http://www.mgimo.ru/files/144983/144983.pdf>
12. Бобраков-Тимошкин А. «Троянский конь» Исламизма / Радио Свобода 24.04.2014 // URL :<https://www.svoboda.org/a/25359609.html>
13. Плещунов Ф. О. Солдаты-мусульмане в Британской Армии или рекруты «Исламского государства»: выбор идентичности мусульманами Великобритании в актуальном противостоянии // Ближний Восток и современность Сборник статей (выпуск пятидесятый) М., 2016, 312 стр. С. 101-121.
14. Колпинская Е. Г. Государственная политика Великобритании и Франции в отношении мусульманских общин во второй половине XX – начале XXI ст. (сравнительный анализ) // Автореф. ... канд. истор. наук : специальность : 07.00.03 – история. – Томск, 2008.
15. Islamic radicalization in UK: index radicalization /Anna Voitovich (research assistant, ICT) Sumer 2012 // <https://www.ict.org.il/UserFiles/Islamic%20Radicalization%20in%20UK.pdf>
16. Нарочницкая Н. Исламский мир: геополитическое и цивилизационное соперничество // Аналитическое обозрение. 2003. 19 марта. URL : <http://www.pravoslavie.ru/analit/islammir.htm>
17. Беренкова Н. А. Сирийская война «Хезболлы» // Азия и африка. 2015. № 1
18. Кравченко В. Що важливо знати про конфлікт у Сирії. URL: <https://dt.ua/international/scho-vazhливо-znati-pro-konflikt-u-siriyi-.html>
19. Війна Сирії: хто проти кого. URL.: <http://www.dw.com/uk/%D0%B2%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0-%D0%B2-%D1%81%D0%B8%D1%80%D1%96%D1%97-%D1%85%D1%82%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B8-%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE/a-19549608>
20. Яшлавский А. Я. Экстремистские группировки в сирийской гражданской войне: новые игроки и новые угрозы // Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 10. С. 93-104.

21. Густерин П. Йемен в переходный период. На пути к миру или распаду? : Lambert Academic Publishing, 2014.
22. Кто, с кем и за что воюет в Йемене. URL: <http://www.dw.com/ru - 18359213>
23. Конфликт в Йемене как возможный пролог крупной региональной войны на Большом Ближнем Востоке: URL: <http://muslimpolitic.ru/2015/03/konflikt-v-jemene-kak-vozmozhnyj-prolog-krupnoj-regionalnoj-voyny-na-bolshom-blizhnem-vostoke/>
24. Глазова А. В. Турция-Монархии Персидского залива: политические разногласия и экономические интересы // Азия и Африка. 2015. № 1.
25. Долгов Б. В. Феномен исламского фундаментализма (Алжир) // Восток. 2001. №2.
26. Умнов А. «Талибан» в исламском контексте// Ислам на постсоветском пространстве: взгляд изнутри/ Под ред А.Малашенко и М.Олкотт; Моск. Центр Карнеги. – М.: Арт-бизнес центр, 2001. – 320 с
27. Лебедев А. Совместная оборонная концепция правящих монархий //Азия и Африка сегодня. 2001. №2.
28. Пырлил Е. Д. Ближневосточный узел: как все завязывалось // Восток – 2000 - №5
29. Зеленый В. В, Борьба с терроризмом в Израиле: понятийный аппарат и институциональная структура // Восток. 2014. № 2
30. Примаков Е. Конфиденциально. Ближний Восток на сцене и за кулисами. М.: Российская газета, 2006. 384 с.
31. Мазин А. Ракетно-ядерный комплекс азиатских стран // МЭМО. 2006. №2.
32. Парамонов В. Геополитика и Центральная Азия. URL : <http://www.irex.ru/press/pub/polemica/05/par/>.
33. Толипов Ф. Ф Война в Афганистане и геополитическая трансформация в Центральной и Южной Азии // Полис. 1998. №6.
34. Маначинский В. Центральна Азія в центрі уваги // Політика і час.- 2004 -№11.- С.41-46

35. Арапова Е. В. Азиатская валютная единица: в поисках оптимальной структуры валютной единицы // Мировая экономика и международные отношения. 2015. № 1. С. 40-51
36. Абрамова И. О. Фитуни Л. Л. Агрессивные участники геостратегического соперничества в «Исламской Африке» // Азия и Африка. 2014 № 12. С. 8-15 URL: http://asiaafrica.ru/images/AA_nomers/2014/201412/Fituni_Abramova_agresia.pdf
37. Иванова Л. В. «Аш-Шабаб» в Сомали: надежда на мир или угроза миру? // Азия и Африка сегодня. 2013. № 12.
38. Мещерина К. В. Новая Ливия: тернистый путь... Куда? // Азия и Африка сегодня. 2014. № 2.
39. Мещерина К. В. Ливия. Долгий путь к стабильности или угроза распада? // Азия и Африка сегодня. 2014. № 2. С.14-20.
40. Исаев Л. М., Коротаев А. В. Политическая география современного Египта: опыт количественного анализа// Азия и Африка. 2014. № 9. С.5-13. URL: http://asiaafrica.ru/images/AA_nomers/2014/201409/AiA-9-2014%20Isaev.pdf
41. Васильев А. М., Виницкий Д. И. Египетская конституция: исламское «да» светскому «нет» // Азия и Африка сегодня. 2013. № 3.
42. Яшлавский А. Э. Экстремистская группировка «Боко Харам» в Нигерии: угроза местного или глобального уровня // МЭМО. 2015. № 1. С. 12-17.
43. Весна закончилась: что получили Египет и тунис после революции. 2016 URL : <http://www.furfur.me/furfur/freedom/freedom/179059-posledstviya-arabskoy-vesny-egipet-i-tunis>
44. Причини та аналіз війни в Судані. 2016. URL: <http://voprosik.net/prichiny-i-analiz-voyny-v-sudane/>
45. Хрусталёв М. Диверсионно-террористическая война как военно-политический феномен // Международные процессы: журнал теории международных отношений и мировой политики. 2003.Том 1. Номер 2 (2). Май-август. С. 45-53.
46. Афонцев С. А. Мировая экономика в поисках новой модели роста // Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 2. С. 3-12.

47. Макаров А., Галкина А. Перспективы мировой энергетики до 2040 г. // Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 1. С. 3-20.
48. Калядин А. Н. Вопросы регионального разоружения в ракурсе Совета безопасности ООН // Мировая экономика и международные отношения. 2015. № 1.
49. Хилдрет С. А. Кибертерроризм : материалы Исследователь-ской службы Конгресса // Кибервойна: доклад Исследовательской службы Конгресса RL30735. URL: <http://www.infousa.ru/information/bt-1028.htm>.
50. Что это там был за Wiper? URL: https://www.securelist.com/ru/blog/207764148/Chto_eto_tam_byl_zh_Wiper 224.
51. Стратегічний оборонний бюлетень України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/771/2012/print1361272038412688>
52. США готовы ответить на атаки хакеров военным ударом – заявил Пентагон. URL: <http://www.newsru.com/world/13may2010/cybercommand.html>
53. США и Китай обсудят правила кибершпионажа. URL: <http://www.pd.rsoc.ru/press-service/subject1/news2161.htm>
54. ФБР получит \$ 234 миллиона на новые средства слежки за Интернетом. URL: <http://hitech.newsru.com/article/15jun2009/fbi>
55. «Шпионский» вирус Flame искал чертежи и PDF-документы на зараженных ПК. URL: <http://www.digit.ru/technology/20120604/392310510.html>
56. Беблер А. НАТО и транснациональный терроризм // МЭМО. 2006. №10.
57. Громовенко К. В. Международный терроризм и частные военные охранные компании : проблемы международного-правовые аспекты // Международное криминальное право. 2013. Вип. 4 . URL: <http://intl.walmanac.net/v4/13.pdf>

6. Самостійна робота

№з/п	Назва теми/ види завдань	Кількість годин
1.	Геополітика як напрям соціально-політичної галузі досліджень. Теоретичні джерела. Методологія дослідження геополітичних систем та процесів.	1
2.	Хронологія геополітичних процесів. Особливості до-Вестфальської, Вестфальської, Віденської, Версальської, Потсдамської та Біловезької геополітичних епох.	2
3.	Геополітика Німеччини: історія, сучасність, теоретичне обґрунтування.	1
4.	Паназіазм: теоретичні основи, історичні та сучасні версії реалізації.	1
5.	Політика «Атлантизму» та його обґрунтування в теоріях англо-американської геополітичної школи.	2
6.	Французька геополітика та її теоретичне підґрунтя. Мондіалізм. Теорії конвергенції другої половини XX століття.	2
7.	Геополітика Росії і її теоретичне обґрунтування.	1
8.	Країни Східної та Південної Європи в системі геополітичних відносин. Національні ідеї розвитку, регіонального співробітництва та домінування.	2
9.	Геополітика Туреччини: історія та сучасність. Пантюркізм та пантуранізм в історії геополітичних процесів Західної Азії.	2
10.	Панарабізм та панісламізм як геополітичні доктрини країн Азії та Африки.	2
	Самостійна підготовка до семінарів	16
	ІНДЗ	16
	Разом (самостійна робота)	32

До самостійної підготовки до семінарів відноситься:

[1] – робота з конспектом; [2] – створення анотації/конспекту з прочитаної додаткової літератури; [3] – підготовка доповідей до семінарів;

7. Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ)

[1] – підготовка реферату та презентації;

[2] – аналітична розробка з наведенням багатofакторного аналізу геополітичного статусу країни;

[3] – аналітична розробка з наведенням багатofакторного аналізу геополітичної ситуації в регіоні;

[4] – картографічні роботи:

- Схематичне зображення устрою військово-політичних блоків та картографічне відтворення розташування їх силових групувань.

- Розташування військових баз та аеродромів країни та її союзників.

- Картографічне зображення наявних наркокоридорів.

- Розташування газо-, нафто- трубопроводів регіону.

[5] – підготовка статті за темою спеціального дослідження.

**** Студент обирає 2 різні з наведених форм ІНДЗ. На обидва завдання відводиться по 8 годин (разом 16 годин)**

7.1. Теми рефератів

- Чинник географічного детермінізму в історії розвитку геополітичних досліджень.
- Філософія «позитивізму» та її вплив на поширення редукціонізму та виникнення «геополітичного» мислення.
- Військово-стратегічні концепції та геостратегічні доктрини як джерело геополітики. *(Аналітична та гіпермодерністська геостратегії. Геостратегія «непрямих дій». Геостратегія «превентивного стримування»).*
- Військова соціологія та військова політологія.
- «Мережецентрична геостратегія війни». Концепції «стратегічного паралічу».
- Методологічні основи геополітичного дослідження. *(Хорологічний метод в геополітиці. Математичні методи дослідження. Метод визначення «балансу сил та рівноваги». Соціокультурні методи та інші методи аналізу геополітичних систем та процесів. Багатофакторний аналіз в геополітичних дослідженнях).*
- Сприйняття часу («Хронос» і «Кайрос») в дослідженні історичних процесів. Історія людства як послідовна зміна геополітичних домінант. Великі природні, гео економічні та геополітичні цикли.
- Вплив гео економічних циклів на геополітичну ситуацію. *(«Світосистеми» та «світоекономіки» та їх вплив на світосистемний розвиток. Створення банківських систем та їх вплив на націоутворення. Бреттон-Вудська система гео економіки. Сучасні валютні війни.)*
- Динаміка процесу колонізації – деколонізації в світовій історії. Чотири періоди (ери) колонізації за визначенням П.Тейлора.
- Історія та географія експансії держав у до-Вестфальську епоху.
- Реформація і нова логіка розбудови геополітичного простору Вестфальської епохи.

- «Імперіалізм» та його обґрунтування (розвиток атлантизму, османізму, ін.). Типи колоніальної залежності та типи країн-метрополій.
- Концепція «балансу та рівноваги» в європейській системі геополітичних відносин Віденської епохи. Перші міжнародні конференції. Кодифікація дипломатичного процесу.
- Результати Першої світової війни, територіальний перерозподіл та система угод нової Версальської епохи (другої конкурентної ери). Двоїстість системи міжнародного права.
- Потсдамська геополітична епоха та система угод. Перехід до двохполярності як до системи «балансу та рівноваги».
- Регіональні геополітичні гравці - нові центри сили в Потсдамську геополітичну епоху. *(Нові геополітичні стратегії та тактики. Використання тактики «непрямих дій».)*
- Вплив теорії та філософії постмодерну на розпад двохполярної системності. Біловезька геополітична епоха. Постмодернізм та релятивізм. Диверсифікація суб'єктів геополітичних відносин.
- Війни пам'яті та комеморації. Сучасний реваншизм в геополітичних процесах.
- Конфлікт філософій альтерглобалізму, глобалізму та антиглобалізму.
- Конфлікт філософії модерну та постмодерну в новоутворених країнах центрально-східної Європи. Між національним модернізмом (націонал-протекціонізмом) та антисистемним постмодернізмом (альтерглобалізм).
- Територіально-політичний розвиток Першого Рейху. *(Форми експансії. Обґрунтування прав на розширення. Особливості династичних зв'язків. Форми контролю над простором. Символіка присутності.)*
- Територіально-політичний розвиток Другого Рейху. *(Форми експансії. Обґрунтування прав на розширення. Особливості династичних зв'язків. Форми контролю над простором. Символіка присутності.)*

- Територіально-політичний розвиток Третього Рейху. *(Форми експансії. Обґрунтування прав на розширення. Форми контролю над простором. Символіка присутності.)*
- Розвиток ідей Панєвропейського Союзу. *(Ріхард Куденхове-Калергі та значення його діяльності. Дім Габсбургів та Дім Гогенцоллернів: сучасна соціально-політична активність.)*
- Завдання в національній стратегії Німеччини. Стратегії урядів Г. Шрьодера та А. Меркель. Позиції М. Шульца, Й. Фішера, К. Кінкеля, В. Шойбле, Ф.-В. Штайнмайєра.
- Багатофакторний аналіз гео економічного стану та геополітичного розвитку Німеччини.
- Сучасний реваншизм в геополітичних процесах Німеччини. Нові виклики, коаліції, загрози.
- Багатофакторний аналіз гео економічного стану та геополітичного розвитку Японії.
- Сучасний реваншизм в геополітичних процесах Японії. Нові виклики, коаліції, загрози.
- Багатофакторний аналіз гео економічного стану та геополітичного розвитку Китаю.
- Сучасний реваншизм в геополітичних процесах Китаю. Нові виклики, коаліції, загрози.
- Сучасні проекти «Рах Јароніса» (Хасімото Рютаро, АТЕС (стратегія 2020), Японська версія «Шовкового шляху», Доктрина Коїдзумі, Доктрина Сіндзо Абе- «Абеноміка»; Доктрина Таро Асо «Ара свободи та співпроцвітання».
- Китайський паназіатизм (Доктрина Великого Шовкового шляху 2010 - Відкрита Валютна війна, Конкуренція АТЕС і ШОС, конкуренція Японії, Китаю).
- Багатофакторний аналіз регіональної геополітичної та гео економічної ситуації та конкуренції в Східній та Центральній Азії. Геополітичні завдання гравців. Їх участь у формуванні нового світового порядку.
- Багатофакторний аналіз гео економічного стану та геополітичного розвитку Великобританії.

- Сучасний стан геоекономічного, геополітичного, військово-стратегічного розвитку Великобританії.
- Багатофакторний аналіз геоекономічного стану та геополітичного розвитку США.
- Сучасний стан геоекономічного, геополітичного, військово-стратегічного розвитку США.
- Панамериканізм: виникнення та еволюція.
- Ізоляціонізм, глобальна залученість, вибіркова глобальна замученість, опора на власні сили та опора на коаліції: підходи геостратегів США (*Пропозиції Г. Кісінджера, А. Хейга, К. Холмса, Д. Куєйла, Б. Доула, Дж. Шліссенджера, К. Пауелла, К. Райз, Д. Чейні, Д. Рамсфельда, а також С. Венса, Зб. Бжезінського, Е. Лейка, М. Олбрайт, С. Телбота, К. Уортон, П. Тарнофа, ін.*).
- Трампономіка, націонал-протекціонізм та війна внутрішньополітичних версій американського глобалізму .
- Головні театри дій та типи залежних територій обох імперій: еволюція форм та завдань експансії.
- Превентивна війна та стратегія ядерного стримування сучасності.
- Особливості колоніальної політики Франції. Форми експансії.
- Багатофакторний аналіз геоекономічного стану та геополітичного розвитку Франції.
- Сучасний реваншизм в геополітичних ідеях та процесах Франції. Нові виклики, коаліції, загрози.
- Завдання в Стратегії національної безпеки Франції (2013). Стратегічний огляд з питань оборони та національної безпеки Франції (2017). Біла книга оборони Франції. Обґрунтування присутності в Африці.
- Організація «Франція-Урал» та її геополітичне значення.
- Формування та сучасна діяльність міжнародної організації «Франкофонії».
- Ідеї «Єдиної Європи», «Європи регіонів» (Жана Моне, Робера Шумана). Ідеї «Європи від Атлантики до Уралу», «континентальної»

Європи, «мондіалізму» та розмивання національної суб'єктності. Вплив філософії постмодерну.

- «Нові праві»: витоки та сучасні теоретичні напрями. Концепції Жана Тіріара, Алена де-Бенуа, Карло Террачано, Робера Стойкерса, Гійома Фая, Роджера Скратона, Домініка Веннера, П'єра Віаля. Луї Повеля, Артура Молера, П'єра Кребса, Герхоха Райзеггера.

- «Нові ліві»: Ноам Чомські (Хомські), Еббі Гофман, Герберт Маркузе, Абрахам Маслоу; Девід Горовіц, Режі Дебре, Руді Дучке, Славој Жижек та інші.

- «Кінець історії» Ф. Фукуями.

- «Геоелектроніка» Ж. Атталі.

- Посткатастрофічний мондіалізм К. Санторо.

- Конспірологічні версії геополітики. Римський клуб. Більдерберзький клуб. Тристороння комісія та Рада міжнародних відносин. Комітет 300. Ротарі-клуби та Ротарі-Інтернешнл. Масонські організації.

- Особливості територіально-політичного розвитку Російської імперії.

- Неосвізмізм та його прихильники: особливості «геополітичного бачення» (*ультраправі - «монархісти» (Дім Романових) і «націонал-ліберали» (ЛДПР-Жириновський, Мітрофанов); праві ліберали - Єдинороси (рух «Батьківщина - Вся Росія»: Лужков, Примаков, Медведєв, «рух» Єдність »: Путін, Шойгу); «лівий націонал-консерватизм» (Дмитро Рогозін, Олексій Журавльов, Сергій Глазєв); ультралівих - націонал-більшовизм (А. Дугін, Е. Лімонов).*

- Завдання в Стратегії національної безпеки Російської Федерації до 2020 р. (2015). Воєнна доктрина РФ (2014).

- Багатофакторний аналіз геоекономічного стану та геополітичного розвитку Російської Федерації.

- Сучасний реваншизм в геополітичних ідеях та процесах в Російській Федерації.

- Русофільські версія панславізму - *Юрій Крижанич, Михайло Погосін, Ян Геркель, Павел Шафарік, Йозеф Добровський, Людевіт*

Штур, Самуель Томашик, Іван Вазов, Страхімір Краньчевіч, Ян Коллар, Вука Караджича, Петро Негош.

- Ілліризм (*Людевіт Гай, Іван Кукулевіч -Сакцинський*).
- Австрославізм (*Франтішек Палацький, Карел Гавлічек-Боровський*).
- Український панславізм - Кирило-Мефодіївського братства - *Н. Костомаров, Н. Гулак, В. Білозерський, П. Куліш, О. Навроцький, Андрузький, Т. Шевченко. Ідеї Слов'янської федерації.*
- Пропольська версія панславізму (*Броніслав Фердинанд Трентовський, Зорін Доленга Ходаковський, Юліуш Словацький, Роман Дмовський, Станіслав Шукальський, Здіслав Словинський, Ян Стахнюк*)
- Ідеї «Великої Польщі»: як унітаристської (*Р. Дмовського, С. Грабського*) та як федералістської *Ю. Пілсудського, І. Падеревського, руху «прометеїстів» – Е. Харашкевича, В. Сальського*).
- «Пястова доктрина» та «ягелонівська доктрини». Концепція «Східних Кресів» та концепція «Полонії». Федералістська концепція Юзефа Пілсудського
- Рух прометеїстів та неопрометеїсти. Лешек Мочульський, Юліуш Мєрошевський, Влодзімеж Бончковський, Станіслав Лещинський.
- Зовнішня політика Польщі в період президентства Леха Качинського (4-я Річ Посполита), зовнішньополітична доктрина Броніслава Комаровського. Доктрина Анджея Дуди. Концепція «Східного партнерства», «Веймарського тріалогу». Концепція «Тримор'я». Позиції Польщі в ЄС. «Варшавська чертвірка» і криза ЄС.
- Румунський уніонізм в роботах Октавіана Гога, Ніколає Йорга, Олександру Куза, Іоан Ністор, Костянтин Джуреску, Геоґрій Бретіану.
- Зовнішня політика Румунії та ідеї реваншизму. Територіальні претензії та їх обґрунтування.
- Ідеї «Великої Угорщини» та сучасна політика В. Орбана. Угорський реваншизм

- Ідеї «Великої Сербії». Сербський реваншизм.
- Ідеї «Великої Албанії». Албанський реваншизм.
- Ідеї «Великої Греції». Грецький реваншизм. (інші країни теж можливі)
- Війни пам'яті та процеси комеморації. Інститути національної пам'яті країн Східної та Південної Європи. Сучасний реваншизм в геополітичних процесах.
- Конфлікт філософії модерну та постмодерну в новоутворених країнах центрально-східної Європи. Між національним модернізмом (націонал-протекціонізмом) та антисистемним постмодернізмом (альтерглобалізм).
- Багатофакторний аналіз геоекономічного стану та геополітичного розвитку Російської Федерації.
- Тюркешізм: політика та ідеологія.
- Ніхаль Атсиз (1905 -1975) – ідеологічна діяльність «турецького Ратцелю».
- Геополітична концепція А. Давутоглу в роботі «Стратегічна глибина» (2001) та зовнішня політика «м'якої сили» за принципом «нуль проблем з сусідами».
- Коаліція «Народний Альянс» (Консервативно-ісламіська партія «Справедливості і Розвитку» (Р.Ердоган) і Партія «Національної дії») у 2018 р.: стратегія національного розвитку.
- «Фонд з дослідження Тюркського світу» Турана Язгана.
- «Всесвітня асамблея тюркських народів» і Турецьке головне управління з питань співробітництва та розвитку (ТІКА): діяльність та геополітичне значення.
- Пантуранізм і конфлікт геостратегій Туреччини та Росії.
- Сучасний реваншизм в геополітичних ідеях та процесах в Туреччині.
- Релігійно-політичні течії (суніти, шіїти, суфії та ін.), мазхаби та тарікати.
- Халіфат, Імamat: концепції ісламської державності (концепції Абу-ан-Наср Аль-Фарабі (870-950), Ібн Халдуна (1332-1406), Сейєда Джемаля ад-Діна аль-Афгані (1839-1907), Мухаммеда Абдо (1849-

1905), Мухаммеда Рашид Ріда (1865-1935), Мухаммеда Ікбала (1877-1938), Алі Абдель Разека (1888-1966), Шаміса Абд Аль Маннама)

- Панісламістські угруповання: Брати – мусульмани, Хамас, Хезболла, Талібан, Аль-Каїда, Джабхат-ан-Нусра та ін. Локалізація, засновники, активність, ідеологія, форми діяльності.
- Арабська весна – «доміно» 2011 р. Революційні події в: Тунісі; в Єгипті; в Йємені; в Лівії; в Сирії; в Бахреїні; в Алжирі; в Судані; в Іраці, в Йорданії, Марокко, Омані.
- Поширення радикального ісламу в країнах Європи та політика приймаючих держав.
- «Територіально-політичні утворення з невизначеним статусом» Західної Азії як геополітичні об'єкти.
- Проблема поширення ядерної зброї та зброї масового ураження (ЗМУ) в Західній Азії
- Становлення та реалізація концепції ісламського світового економічного порядку.
- Фінансування терористичних організацій та «державний тероризм».
- Багатофакторний аналіз геоекономічної ситуації в регіоні.

8. Методи навчання

Методи навчання спрямовані на ефективне розв'язання навчально-виховних завдань.

Методи навчання включають:

- метод навчання як інструмент діяльності лектора на виконання навчальної функції – викладання;
- метод навчання як спосіб пізнавальної діяльності студента з оволодіння знаннями, вміннями та навичками – учіння.

Методами викладання є

<u>словесні:</u>	<u>наочні:</u>	<u>практичні:</u>
▪ лекція, як розкриття у словесній формі сутності явищ, науко-вих понять, процесів, які знаходяться між собою в логічному зв'язку, об'єднанні загальною темою. ▪ пояснення як вербальний метод навчання, який передбачає розкриття сутності явища, процесу, закону. Ґрунтується не на логічному мисленні з використанням попереднього досвіду студентів; ▪ бесіда (вступна, поточна, підсумкова), яка передбачає діалог до усвідомлення нових явищ, понять або відтворення наявних знань;	▪ демонстрація презентацій; ▪ створення схематичних зображень; ▪ робота із веб-сайтами органів влади та управління, організацій.	▪ схематичні опрацювання матеріалів; ▪ тестові вправи; ▪ опрацювання матеріалу шляхом підготовки презентації; ▪ аналіз практичних ситуацій (аналітичні розробки)

9. Методи контролю

Методами контролю є:

- Контроль ведення конспекту лекцій;
- Контроль підготовки до семінарського заняття;
- Контроль виконання самостійної роботи;
- Контроль виконання ІНДЗ;
- тестовий поточний контроль,
- модульний контроль (2 модульні контрольні роботи)

10. Питання для підсумкового контролю

1. Теоретико-методологічні дискусії XX – XXI століття щодо наукового статусу геополітики. Об'єкт та предмет геополітичних досліджень.
2. Теоретичні джерела та напрями геополітичних досліджень. Філософія «позитивізму» та її вплив на розвиток геополітики.
3. Військово-стратегічні концепції та геостратегічні доктрини як джерело геополітики. Військова соціологія та військова політологія.
4. Закони та категорії геополітики. Методологія дослідження геополітичних систем та процесів.
5. Хронологія геополітичних процесів. Авторські версії хронології геополітичних процесів.
6. Особливості до-Вестфальської геополітичної епохи.
7. Вестфальська геополітична епоха.
8. Віденська геополітична епоха.
9. Версальська геополітична епоха.
10. Потсдамська геополітична епоха.
11. Біловезька геополітична епоха. Вплив теорії та філософії постмодерну на розпад двохполярної системності.
12. «Імперіалізм» та його обґрунтування. Типи колоніальної залежності та типи країн-метрополій.
13. Конфлікт філософії модерну та постмодерну в новоутворених країнах центрально-східної Європи. Між національним модернізмом (націонал-протекціонізмом) та антисистемним постмодернізмом (альтерглобалізмом).
14. Хронологія та особливості територіально-політичного розвитку трьох німецьких рейхів. (*Форми експансії. Обґрунтування прав на розширення. Особливості династичних зв'язків. Форми контролю над простором. Символіка присутності.*)
15. Концепції Ф. Ратцеля та Р. Челлена та їх вплив на розвиток геополітики у Німеччині.

16. Ідеї «пангерманізму» як ідеї етнічної та національної єдності.
17. Концепції К. Хаусхофера, К. Шмітта, В. Шубарта, А. Грабовські.
18. Розвиток ідей Панєвропейського Союзу.
19. Завдання в національній стратегії Німеччини. Стратегії урядів Г. Шрьодера та А. Меркель. Позиції М. Шульца, Й. Фішера, К. Кінкеля, В. Шойбле, Ф.-В. Штайнмайєра.
20. Багатофакторний аналіз геоekonomічного стану та геополітичного розвитку Німеччини.
21. Сучасний реваншизм в геополітичних процесах Німеччини. Нові виклики, коаліції, загрози.
22. Паназіазм: теоретичні основи, історичні та сучасні версії реалізації.
23. Японія в системі геополітичних відносин. Революція Мейдзі та розвиток японського імперіалізму.
24. Особливості Кіотської геополітичної школи традиціоналістів.
25. Японський націонал-соціалізм І. Кіта та його план реконструкції Японії. Експансіоністські ідеї генералів Т. Гіті, Т. Хідехі.
26. Концепції єдиної Азії. Японське євразійство та японський атлантизм. Сучасні проекти «Рах Японіса».
27. Китай в системі геополітичних відносин – історія розвитку. Китайський паназіазм.
28. Багатофакторний аналіз геоekonomічного стану та геополітичного розвитку Японії.
29. Сучасний реваншизм в геополітичних процесах Японії. Нові виклики, коаліції, загрози.
30. Багатофакторний аналіз геоekonomічного стану та геополітичного розвитку Китаю.
31. Реваншизм в геополітичних процесах Китаю. Нові виклики, коаліції, загрози.
32. Аналіз регіональної геополітичної та геоekonomічної ситуації в Східній та Центральній Азії. Цілі гравців. Їх участь у формуванні нового світового порядку.

33. Політика «Атлантизму» та його обґрунтування в теоріях англо-американської геополітичної школи.
34. Формування, територіальний розвиток, особливості Британської імперії. Формування «атлантизму» та націонал-протекціонізму як принципів геополітики.
35. Формування, розвиток, особливості США як світового центра в системі центр-периферійних відносин.
36. Історія формування та розвитку панамериканізму.
37. Теоретики-класики англо-американської геополітичної школи та їх вклад у розвиток геополітики (Х. Макіндер, А. Мехен, Н. Спикмен).
38. Концепція Рімленду в системі глобальної системи безпеки США
39. Геополітична стратегія і військово-політичні тактики. Гарвардський та Х'юстонський проекти. «Новий світ» в теорії Ісайї Боумена та «новий курс» США.
40. Геополітичні доктрини США періоду Холодної війни. Еволюція офіційних доктрин «американської політики стримування».
41. Завдання в Стратегії національної безпеки США. Підходи до геостратегії США .
42. Багатофакторний аналіз геоекономічного стану та геополітичного розвитку Великобританії.
43. Багатофакторний аналіз геоекономічного стану та геополітичного розвитку США.
44. Трампоміка, націонал-протекціонізм та війна внутрішньополітичних версій американського глобалізму
45. Превентивна війна та стратегія ядерного стримування сучасності.
46. Франція та її місце в історії розвитку геополітичних епох. Французька імперія 1804-1815 років. Друга Французька імперія 1852-1870 рр. Особливості колоніальної політики Франції. Форми експансії

47. Формування французької геополітичної школи та її особливостей. Вплив Ж. Реклю, В. де ля Блаша.
48. Французька геополітика другої половини ХХ ст. та вплив на неї Ш. Де Голля.
49. Концепції Ж. Деманжона, Ж. Анселя, І. Лакоста, Ж. Готтмана, Ж. Парвулеско, М. Фуше.
50. Національні стратегії за баченням Ж. Ширака, Ф. Міттерана, Н. Саркозі, Ф. Олланда, М. Ле Пен, Ф. Фійона, Ж.-Л. Меланшона, Е. Макрона (*порівняння 2-х концепцій*).
51. Багатофакторний аналіз геоекономічного стану та геополітичного розвитку Франції.
52. Сучасний реваншизм в геополітичних ідеях та процесах Франції. Нові виклики, коаліції, загрози.
53. Завдання в Стратегії національної безпеки Франції (2013). Стратегічний огляд з питань оборони та національної безпеки Франції (2017). Біла книга оборони Франції.
54. Цілі та геополітичне значення діяльності організацій «Франція-Урал» та «Франкофонія».
55. Мондіалізм та наднаціональний регіоналізм. Вплив філософії постмодерну. Ідеї Ж.Моне. Організації Мондіалізму. Конспірологічні версії геополітики
56. Теорії конвергенції другої половини ХХ століття
57. «Нові праві»: витоки та сучасні теоретичні напрями.
58. «Нові ліві»: витоки та сучасні ідеї.
59. «Геоекономіка» Ж. Атталі та посткатастрофічний мондіалізм К.Санторо.
60. Візантійська спадщина та її геокультурне значення в історії Російської Імперії. Форми та напрями російської експансії.
61. Концепції російської геополітичної школи початку ХХ століття.
62. Концепція євразійства: вклад М. Трубецького, П. Савицького, М. Алексєєва, Л. Гумільова.
63. Неоєвразійство та його прихильники: особливості «геополітичного бачення».

64. Панславизм в Росії. Позиції К. Леонтьєва та М. Данілевського
65. Філософія російського імперіалізму в працях засновників націонал-більшовизму.
66. Завдання в Стратегії національної безпеки РФ до 2020 р. (2015). Воєнна доктрина РФ (2014).
67. Багатофакторний аналіз геоекономічного стану та геополітичного розвитку РФ. Сучасний реваншизм в геополітичних ідеях та процесах в РФ.
68. «Весна народів» у XIX ст. Версії панславизму.
69. Ідеї «Великої Польщі». Рух прометеїстів. «Пястова доктрина» та «ягелонівська доктрина». Концепція «Східних Кресів» та концепція «Полонії».
70. Неопрометеїзм. Зовнішня політика Польщі та геополітика реваншизму.
71. Ідеї «Великої Румунії» та тактика уніонізму. Розробники та послідовники концепції уніонізму.
72. Сучасний уніонізм. Зовнішня політика Румунії та геополітика реваншизму.
73. Ідеї «Великої Угорщини» та сучасна політика В. Орбана. Угорський реваншизм.
74. Інститути національної пам'яті країн Східної та Південної Європи. Сучасний реваншизм в геополітичних процесах.
75. Україна в системі геополітичних відносин та геополітичних доктрин країн.
76. Українські геополітичні концепції.
77. Завдання в Стратегії національної безпеки України (2015). Біла книга оборони України. Воєнна доктрина України (2015).
78. Формування та територіально-політичний розвиток Османської імперії. Геокультурна політика в Османській імперії.
79. Ідеї пантюркізму в період Танзімату. Теорії «туро-аріянїзму». Пантюркізм в діяльності Ю. Акчуріна (Юсуфа Акчури), Ісмаїла Гаспринського.
80. «Туркізм», «тюркізм», «османізм», «туранізм» в історії геополітичних ідей Туреччини.

81. Ідеологія пантюркізму у другій половині ХХ ст. Тюркешізм: політика та ідеологія.
82. Геополітична концепція А. Давутоглу в роботі «Стратегічна глибина» (2001) та зовнішня політика «м'якої сили» за принципом «нуль проблем з сусідами».
83. Геоекономічний стан та геополітичний розвиток Туреччини. «М'яка сила» в геополітиці Туреччини.
84. Коаліція «Народний Альянс» 2018р. та геополітичні завдання геополітики Туреччини.
85. Геополітичне значення діяльності Ради співпраці тюркомовних держав.
86. Арабська революція 1917-1918 рр. Виникнення панарабізму. Проекти союзної арабської державності.
87. «Партія арабського соціалістичного відродження» (БААС) та вплив внутріпартійної та міжпартійної боротьби на розвиток «панарабізму».
88. Іслам та панісламізм. Ісламська концепція світопорядку.
89. Панісламізм як ідеологія Ісламської Держави Іраку та Леванту (2013 - ІДІЛ)
90. Панісламістські угруповання. Локалізація, засновники, ідеологія, форми діяльності.
91. Арабська весна – «доміно» 2011 р. та її геополітичне значення.
92. Поширення радикального ісламу в країнах Європи та політика приймаючих держав.
93. Територіально-політичні утворення з невизначеним статусом: геополітичне значення.
94. Поширення ядерної зброї та зброї масового ураження (ЗМУ). Міжнародні та національні рішення щодо «політики нерозповсюдження».
95. Боротьба з тероризмом, з його фінансуванням та протидія «державному тероризму».
96. Багатофакторний аналіз геоекономічної ситуації в регіоні Арабського Сходу.

10.1. ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ З КУРСУ «ОСНОВИ ГЕОПОЛІТИКИ»

Контрольна робота має містити:

- Тема
- План виконання контрольної роботи,
- Список використаної літератури (наприкінці)
- Обов'язковими є зноски на використану літературу.

Варіант 1.

➤ Витоки «атлантизму» та загальні принципи англо-американської геополітики.

➤ Україна в геополітичних концепціях євразійства

Варіант 2.

➤ Особливості Вестфальської геополітичної епохи.

➤ Військово-стратегічні підходи як одне з науково-теоретичних джерел геополітики

Варіант 3.

➤ Принцип «географічного детермінізму» та його вплив на виникнення та розвиток геополітики.

➤ Бжезінський З. та його стратегії щодо американського панування в Євразії.

Варіант 4.

➤ Система «центр-периферійних відносин» у Венську епоху.

➤ Концептуальне оформлення статусу Росії як суб'єкту геополітичних відносин (етапи та форми територіального розширення, набуття та обґрунтування «імперського» статусу).

Варіант 5.

➤ Біогеографічна концепція Ф. Ратцеля та його закони «просторової експансії».

➤ «Паназіазім» та японське євразійство.

Варіант 6.

➤ Карл Хаусхофер та його концепція «панрегіоналізму»

➤ Поліцентричність та ієрархічність глобального устрою світу в сучасних геополітичних теоріях (С. Коен, А. Страус, Й. Галтунг).

Варіант 7.

➤ Концепція «морської сили» Альфреда Мехена та її практична реалізація США (картографічне зображення розташування ВМС США)

➤ Категорії «місторозвиток», «Туран» в концепції П.Савицького.

Варіант 8.

➤ Ісламизм, екстремизм та тероризм на Близькому Сході: тлумачення понять та їх використання у геополітиці. (Хамас, Фатх, Хезболлах - втілення «непрямих екстремістських дій» під час національно-визвольної війни чи терористичні угруповання. Позиції США, Росії, Ізраїлю та країн близькосхідного регіону.)

➤ Становлення та розвиток концепції «панславизму».

Варіант 9.

➤ Поль Відаль де ла Блаш та його «принципи географії людини» (концепція поессібілізму).

➤ Сучасна стратегія національної безпеки США.

Варіант 10.

➤ Геополітичні інтереси США в країнах Закавказ'я та стратегії їх реалізації.

➤ Теорія мондіалізму (Ф. Фукуяма, Ж. Атталі, К Санторрро)

Варіант 11.

➤ Програми реконструкції та розвитку Африки в системі геополітичних відносин.

➤ Історія кордону (за вибором: наприклад, «Афгано-пакістанський кордон (лінія Дюранда) та пуштунське населення»; «Україно-російський кордон: історія розмежування та встановлення»; «Перші лінійні кордони в історії та їх договірно-правова основа встановлення»).

Варіант 12.

➤ «Панамериканізм» та його концептуальні засади.

- К.Хаусхофер: і теорія «нового європейського порядку»

Варіант 13.

- Микола Алексєєв і теорія «Євразійської держави»
- Витоки, загальні ідеї та еволюція націонал-більшовизму в Росії: від М. Устрялова до сучасних інтерпретаторів його ідей (А. Дугін, Е. Лімонов та ін).

Варіант 14.

- Неоєвразійство.
- Теоретичні проблеми світових геополітичних циклів гегемонії у працях Н. Д. Кондратьєва, І. Валлерстайна.

Варіант 15.

- Ж. Тіріар як представник європейських «нових правих» та його «континенталістська» концепція націонал-коммунотаризму як велико-європейського націонал-більшовизму .
- Виникнення та розвиток пан-арабізму та ісламського націоналізму (наприклад, пан-тюркізму) та їх протиріччя із пан-ісламізмом. Сучасний пан-ісламізм.

Варіант 16.

- Системи геополітичного контролю над простором в концепції В. П. Семенова- Тян- Шанського (в праці «О могущественном территориальном владении применительно к России»)
- Теорія К. Шміта: Бегемот проти Левіафана та її інтерпретація сучасними ісламськими фундаменталістами (панісламізм).

Варіант 17.

- Ідея пасіонарності та цикли євразійської історії за теорією Л. Н. Гумільова
- Паназіазізм та японський націонал-соціалізм на початку XX століття.

Варіант 18.

- Рудольф Челлен та його концепція «держави як органічної форми життя».

➤ Ядерне стримування в політиці США та Росії в постбіполярний період. Еволюція теорії «контрфактуальної історії» Г. Алперовіца.

Варіант 19.

➤ Континенталізм Карло Террачано як представника європейських «нових правих».

➤ «Панрегіоналізм» в теорії К. Хаусхофера.

Варіант 20.

➤ Володарі ядерної зброї та їх геополітичні наміри: сучасний стан (та картографічне зображення).

➤ Сучасні процеси військово-політичної інтеграції в Європі та їх оцінювання в концепціях Жана Парвулеско та Жака Атталі (порівняльний аналіз).

Варіант 21.

➤ Концепції «Великої Польщі», «Полонії» та «Східних кресів» як форми польського реваншизму.

➤ Концепція «Серединної Європи» (Р. Челлен та Ф. Науман)

Варіант 22.

➤ Геополітичні теорії та витоки «американської політики стримування СРСР». (Дж. Кеннана, Г. Алперовіца, У. Ростоу, К. Грея, Б. Доула, К. Холмса, С. Телботта)

➤ Південно-Східна Азія в «холодній війні»: головні стратегії геополітичних суб'єктів.

Варіант 23.

➤ «Світо-системи» та «світо-економіки» в концепціях (У. Валлерстайна, І. Бродель, С. Коена, Й. Галтунга)

➤ Виникнення та еволюція пан-ісламізму. Геополітичний простір «ісламу».

Варіант 24.

➤ Геометодологія в працях Адольфа Грабовські, Макса Баумана, М. Зам'ятіна,

➤ Поняття «простір», «кордон» («межа»), «центр-периферійні відносини», та їх к геокультурна інтерпретація.

Варіант 25.

- Хелфорд Макіндер і теорія “Хартленда”.
- План «Анаконда» та битва за «глобальні» цінності під час «холодної війни». Сучасні версії щодо закінчення холодної війни.

Варіант 26.

- Концепція «Великої Угорщини». Стратегія і тактика угорського сучасного реваншизму.
- Кавказська «стратегія» Вашингтону.

Варіант 27.

- Концепція «Великої Румунії». Стратегія і тактика румунського сучасного реваншизму.
- Наркобізнес як геополітична проблема (картографічне зображення наявних наркокоридорів).

Варіант 28.

- Стратегія Еврагейт та СЕП для Євразії (картографічне зображення головних газо- та нафто- трубопроводів Євразії).
- Євразійська ідея слав'яно-тюрського союзу в праці Л. Гумільова “Чорна легенда”.

Варіант 29.

- Нова військова доктрина, «ядерні ініціативи» США та еволюція НАТО (картографічне зображення країн –учасниць НАТО з відображенням етапів приєднання).
- Україна в польських геополітичних концепціях прометеїзму та неопрометеїзму.

Варіант 30.

- Колоніальне минуле країн Африки та сучасні стратегії відновлення «безкорисного колоніалізму».
- Концепція “Rimlend” Ніколаса Спідмена та її практична реалізація США (картографічне зображення американських “залежних” територій, “вільно-приєднаних”, “дружніх режимів” та ін. стратегічних просторів та ВМБ).

Варіант 31.

- Народження «імперії» та форми контролю над «просторами» (на вибір; Французська імперія, Англійська,

Російська, Отоманська та ін. тут передбачається картографічне зображення «залежних територій», «етапів територіального розширення»).

- Об'єднана Європа як історичний та геополітичний проект.

Варіант 32.

➤ Єврорегіони як геополітична стратегія відтворення клаптевої Європи: концептальне оформлення позиції.

➤ Новітні тенденції в розвитку ісламського руху на Північному Кавказі.

Варіант 33.

➤ «Євроатлантичне Причорномор'я» або новітня інтерпретація концепції “Міжмор'я”.

➤ Антіекспансіонізм французької геополітики: історична обумовленість та концептуальне обґрунтування в працях І. Лакоста, Ж. Готтмана.

Варіант 34.

➤ Балканська криза: геополітичний вимір.

➤ “Невизнані держави” Європи або “територіально-політичні утворення з невизначеним статусом” у Європі як геополітичні об'єкти.

Варіант 35.

➤ “Невизнані держави” Західної Азії або “територіально-політичні утворення з невизначеним статусом” Західної Азії як геополітичні об'єкти.

➤ Перспективи розвитку світової енергетики. Енергетична проблема геополітичних відносин (картографічне зображення головних нафтогазових трубопроводів).

Варіант 36.

➤ Південна Євразія в стратегії США.

➤ Європейські промислові ТНК в Центральній-Східній Європі та СНД: стратегія євроінтеграції чи глобалізації (в контексті проблеми «Євроінтеграція - форма глобалізації чи антиглобалізм?»)

Варіант 37.

➤ БРІК (Бразилія, Росія, Індія, Китай), ШОС (Шанхайська Організація Співпраці) та інші форми східноєвропейської співпраці як геополітичні проекти: сумісність та перспективи.

➤ Військово-стратегічна співпраця США, Китаю, Росії в оцінках сучасних геополітиків.

Варіант 38.

➤ Виникнення, загальне спрямування та еволюція «руху несприєднання» в геополітичних координатах.

➤ Геоекономіка нового світового порядку за прогнозами Ж.Атталі («Антиекономіка», «На порозі нового тисячоліття. Прийдешній світопорядок»)

Варіант 39.

➤ "Культурна революція" і її ідейні провісники в геополітичній беллетристиці (П. Бьюкенен —«Загибель Заходу», А. Кестлер «Сліпуча тьма", Олдос Хакслі «Цілі та засоби прекрасного нового світу», Ж. Парвулеско «Війна кінця між континентами» та ін.)

➤ Демографічна складова геополітичних трансформацій сьогодення (на прикладі проблеми ідентичності у Франції).

Варіант 40.

➤ «Центр у Центрі» в концепції «Європейської імперії» Г.Й. ф.Лохаузена.

➤ Іран в геополітичному протистоянні «телурократії» і «талассократії».

Варіант 41.

➤ «Чорноморська доктрина» для України (від Ю. Липи до Д. Корчинського).

➤ Етапи формування сучасної території української держави. Особливості політико-правового оформлення її державних кордонів.

Варіант 42.

➤ Територія сучасної України в концепціях західних геополітиків кінця 19-початку 20 століття.

➤ Концептуальні особливості проекту «Європа від Владівостока до Дубліна»

Варіант 43.

- «Велика гра» проти Росії в працях Емріка Шопрада.
- Латинська Америка: статус в геополітичних концепціях та можливості повернення на геополітичну арену.

Варіант 44.

- Геополітика «Стримування Росії».
- «Новий «новий світовий порядок»: обґрунтування тези (концепції Деніела Дрезнера в праці «Новий «новий світовий порядок», Роберта Харві «Глобальний безлад», Девіда Харві «Новий імперіалізм»)

Варіант 45.

- Загальні інструменти зовнішньої політики та політики безпеки ЄС: реальність та геополітичні проекти.
- Проблема поширення ядерної зброї та зброї масового ураження (ЗМУ).

Варіант 46.

- Становлення та реалізація концепції ісламського світового економічного порядку.
- Джерела фінансування терористичних організацій та їх державна підтримка: форма «державного тероризму», форма «новітнього геополітичного протистояння», форма ведення «світової війни»?

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Змістовний модуль 1	Бали
Активність на лекції (30 часов=15 занять)	15 занять по 1 = 15 балів
Готовність до семінару	10 занять від 0 до 5 балів (10*5= 50 балів)
Індивідуальна робота в якості підготовки до семінару: 1. Реферат-презентація (1) 2. багатофакторний <u>аналіз</u> (1) 3. <u>стаття, виступ на конференції</u> (за темою геополіт. дослідження) (1) 4. <u>картографічні роботи</u> (1) ** Студент обирає 2 різні з наведених форм ІНДЗ. На обидва завдання відводиться по 8 годин (разом 16 годин)	2*(від 5 до 15) = мах. 30 балів
Модульна контрольна	1-5 балів
Сумарна кількість балів 1 модулю	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	
90 – 100	A	відмінно	
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D		
60-69	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

12. Методичне забезпечення

1. Начальна програма.
2. Робоча програма.
3. Електронна програма.

13. Рекомендована література

■ Основна

- Дністрянський М. С. Основи геополітики. Львів.: Львівський Університет, 2011. 436 с.
- Дергачев В. А. Геополитика. Киев: ВИРА-Р, 2000. 448 с.
- Дергачев В. А. Глобальная геοэкономика. Одесса: ИПРЭИ НАНУ, 2003
- Дергачев В. А., Кухарская Н. А., Тараканов Н. Л. Геοэкономические основы национальной безопасности. Одесса, ИПРЭИ НАНУ, 2005.
- Геополітика [Текст] : підручник для вузів / А. Кудряченко, Ф. Рудич, В. Храмов ; МАУП, ІПЕД НАН України. К.: МАУП, 2004. 296 с.
- Колосов В. А. Мироненко Н. С. Геополитика и политическая география. М.: Аспект Пресс, 2001. 479 с.
- Цыганков П. А. Геополитика: последнее прибежище разума? // Вопросы философии. 1994. №7-8
- Шнирельман В. А. Арийский миф в современном мире. М.: Новое литературное обозрение, 2015. (Библиотека журнала «Неприкосновенный запас»).
- Нартов Н. А. Геополитика: учебник для вузов / под ред. В. И. Старовойтова. – 2-е изд. М.: Юнити-Дана, Единство, 2002. 439 с.
- Гаджиев К. С. Геополитика. М.: Международные отношения, 1997. 384 с.
- Колосов В. А. Мироненко Н. С. Геополитика и политическая география: Учебник для вузов. М.: Аспект Пресс, 2001, 479 с.
- Тихонравов Ю. В. Геополитика. М.: ЗАО “Бизнес-школа “Интел-синтез”, 1998. 368 с.
- Дугин А. Основы геополитики. Мыслить пространством. – изд.3-е. М.: АРКТОГЕЯ-ценотр, 1999. 928 с.
- Февр Л. Бои за историю. М 1991.
- Ян. Э. Что такое геополитика?// Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 4. С. 90-101

- Киссинджер Г. Дипломатия. Пер. с англ. В. В. Львова. Послесл. Г. А. Арбатова. М.: Ладомир, 1997. 850 с.
- Моргентау Г. Политические отношения между нациями. Борьба за власть и мир (1948). М., 1999.
- Моргентау Г. Реалистическая теория международной политики. URL: http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/29901/1/2000_1_JILIR_antanovich_dostanko_r.pdf
- Най Дж. С. мл., Кохэн Р. О. (ред.) Транснациональные отношения и мировая политика // Теория международных отношений: Хрестоматия / Сост., науч. ред. и коммент. П. А. Цыганкова. М.: Гардарики, 2002. С. 152–167.
- Най Дж. Какой новый мировой порядок? // США: экономика, политика, идеология. 1992. №2
- Бжезинский З. Великая шахматная доска. Господство Америки и её геостратегические императивы. М., 1998.
- Бжезинский З. Выбор: мировое господство или глобальное лидерство = The Choise / пер. с англ.: Е. А. Нарочницкая, Ю. Н. Кобяков. М.: 2010. 262 с.
- Бжезинский З., Скоукрофт Б. Америка и мир: беседы о будущем американской внешней политики / пер. с англ. И. Е. Добровольского. М.: Астрель, 2012. 319 с.
- Дергачев В. А. Цивилизационная геополитика (Большие многомерные пространства). Одесса: ИПРЭЭИ НАНУ, 2003.
- Замятин Д. Н. Геополитика: основные проблемы и итоги развития в 20 веке // Полис. 2001. №6.
- Кондратьев Н. Д. Большие циклы конъюнктуры / Проблемы экономической динамики. М, 1989.
- Милютин Д. А. Критическое исследование значения военной географии и военной статистики. СПб.: Военная география, 1846. 70 с.
- Райт К. Некоторые размышления о войне и мире / Теория международных отношений: Хрестоматия / Сост., науч. ред. и коммент. П. А. Цыганкова. М.: Гардарики, 2002. С. 384–398 // Библиотека Грачева URL: <http://grachev62.narod.ru/tmo/chapt38.html>

- Головин Н. Н. О социологическом изучении войны (Публикация доклада Головина, сделанного им на XII Международном конгрессе по социологии (Брюссель, 1935 г.)) // Социологические исследования. 1992. № 3. С. 139-147.
- Гейсман П. А. Война, ее значение в жизни народа и государства. СПб.: Тип. А. А. Пороховщикова, 1898. 320 с
- Дельбрюк Г. История военного искусства в рамках политической истории: в 6 т. М.: Воениздат, 1938. Т.IV. 1938. С. 385.
- Клаузевиц К. О войне : в 2-х т.; [пер. с нем.]. М.-Л.: Госвоениздат, 1936.
- Корф Н. А. Общее введение в стратегию, понимаемую в широком смысле. (Этюды военных наук). СПб.: Тип. шт. Отд. корп. жандармов, 1897.
- Гуревич Б. А. Социологический анализ проблемы мира и Первый конгресс. Киев: Тип. С. В. Культенко, 1912.
- Свечин А. А. Стратегия [2-е изд.] М.: Кучково поле, 2003. 656 с.
- Гумилев Л. Н. Этногенез и биосфера Земли. Л., 1989.
- Хобсбаум Э. Нации и национализм после 1780 года. М., 1998
- Хаусхофер К. О геополитике. Работы разных лет. М., 2001.
- Хаусхофер К. Геополитическая динамика меридианов и параллелей / Геополитика: Хрестоматия/ Сост. И. В. Жукова.- Екатеринбург, 2004. С. 24-28.
- Хаусхофер К. Континентальный блок/ О геополитике. Работы разных лет. М.: Мысль, 2001. С. 371-418.
- Хаусхофер К. Панидеи в геополитике/ О геополитике. Работы разных лет. М.: Мысль, 2001. С.251-265.
- Сарацин Чемберлен Х. С. Арийское мирозерцание. М., 1913.
- Гейден Г. Критика немецкой геополитики. М.. 1960.
- Ратцель Ф. Земля и жизнь. Т.1-2. Спб, 1903. – 1906.
<http://grachev62.narod.ru/hrest/chapt35.htm>
- Ратцель Ф. Человечество как жизненное явление на Земле. М., 1901.

- Ратцель Ф. Народоведение (антропогеография) / Классика геополитики, XIX век: Сб. / Сост. К. Королев. М.: ООО «Издательство АСТ», 2003
- Челлен Р. О политической науке, ее соотношении с другими отраслями знания и об изучении политического пространства. (Предисловие М. В. Ильина)// Полис. 2005. № 2. С. 115–126. URL:<http://grachev62.narod.ru/hrest/chapt30.htm>
- Науманн Ф. Срединная Европа // Геополитика: Хрестоматия / Сост. Б. А. Исаев. СПб.: Питер, 2007. С. 47–61. URL: <http://grachev62.narod.ru/hrest/chapt37.htm>
- Шмитт К. Планетарная напряженность между Востоком и Западом и противостояние Земли и Моря. // Элементы. Евразийское обозрение. – М., 1997. - №8. ;эта же работа в книге: Геополитика: Хрестоматия / Сост. И.В.Жукова.- Екатеринбург, 2004. С.39-67.
- Шмитт К. Понятие политического // Вопросы социологии. М., 1992. ИТ.1. №1.
- Шмитт К. Земля и Море: созерцание всемирной истории/ Геополитика: Хрестоматия/ Сост. И. В. Жукова. Екатеринбург, 2004. С.33-38.
- Рахшмир П. Ю. Политическая теология Карла Шмитта // Идеи и люди. Политическая мысль первой половины XX века. Пермь, 1999. С.183 – 186.
- Чемберлен Х. С. Арийское миросозерцание. М.: Мусагет, 1913.
- Пленков О. Ю. Мифы нации против мифов демократии: Немецкая политическая традиция и национализм. СПб, 1997.
- Шелленберг В. Лабиринт. Мемуары гитлеровского разведчика. М., 1991.
- Сарацин Т. Германия. Самоликвидация. 2010. (Sarrazin T. Deutschland schafft sich ab: Wie wir unser Land aufs Spiel setzen. Deutsche Verlags-Anstalt, 2010)
- Коломб Ф. Морская война. Ее основные принципы и опыт // Геополитика: Хрестоматия / Сост. Б. А. Исаев. СПб.: Питер, 2007. С. 153–162. URL: <http://grachev62.narod.ru/hrest/chapt36.htm>

- Мэхен А. Т. Влияние морской силы на историю. 1660–1783. М.-Л. 1941. URL: <http://grachev62.narod.ru/mehen/content.htm>
- Макиндер Х. Круглая земля и обретение мира(перевод с английского В. Л. Цымбурского) // Космополис. 2006/2007. № 2 (16). С. 56–69. URL: <http://grachev62.narod.ru/hrest/chapt34.htm>
- Маккиндер Х. Географическая ось истории // Полис. 1995. №4. URL: <http://grachev62.narod.ru/hrest/chapt31.ht>
- Спикмэн Н. Дж. География и внешняя политика. Часть вторая. (перевод с английского М. Н. Грачева) // Известия Тульского государственного университета. Гуманитарные науки. 2014. Вып.4. Ч.1. С. 171–182. URL:<http://grachev62.narod.ru/spykman/spykman-1938-2.html>
- Мунтян М. А. Геополитическая стратегия США в послевоенном мире в прогнозе Н. Спайкмена. URL: <https://histrf.ru/uploads/media/default/0001/26/59b04e3ccf3fc287d7d92f14caf1dcb8566b015c.pdf>
- Корбетт Дж. Операции английского флота в первую мировую войну. Мн.: ООО «Харвест», 2003. 480 с.
- Черчилль В. Мировой кризис. / Пер. с англ. И. Минца; Л.: Государственное военное издательство, 1932. 328с. URL: <http://grachev62.narod.ru/churchill/content.htm>
- Най Дж. Какой новый мировой порядок? // США: экономика, политика, идеология. 1992. №2
- Сорос Дж. Мыльный пузырь американского превосходства. М.: «Academia», 2006.
- Аттали Ж. Понятие «нация» станет отзвуком былых реалий // Россия в глобальной политике. 2007. №2.
- Страус А. Л. Униполярность. Концентрическая структура нового мирового порядка и позиции России // Полис. 1997. №2
- Моргентау Г. Политические отношения между нациями: борьба за власть и мир // Теория международных отношений: Хрестоматия / Сост., науч. ред. и коммент. П. А. Цыганкова. М.: Гардарики, 2002. С. 72–88.

- Кларк Г., Сон Л. Б. Достижение всеобщего мира через мировое право: два альтернативных плана // Теория международных отношений: Хрестоматия / Сост., науч. ред. и коммент. П. А. Цыганкова. М.: Гардарики, 2002. С. 115–130.
- Янг О. Р. Политические разрывы в международной системе // Теория международных отношений: Хрестоматия./Сост., науч. ред. и коммент. П. А. Цыганкова. М.: Гардарики, 2002. С. 241–250. URL: <http://grachev62.narod.ru/tmo/chapt22.html>
- Видаль де ля Блаш. Географическая картина Франции // Арктогея – философский портал. URL: [http:// w.w.w.arcto.ru](http://w.w.w.arcto.ru)
- Видаль де ля Блаш. Восточная Франция – Лотарингия и Эльзас // Арктогея – философский портал. URL: [http:// w.w.w.arcto.ru](http://w.w.w.arcto.ru)
- Видаль де ля Блаш. Принципы географии человека // Арктогея – философский портал. URL:[http:// w.w.w.arcto.ru](http://w.w.w.arcto.ru)
- Галлуа Пьер. Хаос грядущего миропорядка: опыт геополитического прогноза // Арктогея – философский портал. URL: [http:// w.w.w.arcto.ru](http://w.w.w.arcto.ru)
- Деманжон. А. Упадок Европы. // Арктогея – философский портал. URL: [http:// w.w.w.arcto.ru](http://w.w.w.arcto.ru)
- Ансель Ж. География границ // Арктогея – философский портал. URL: [http:// w.w.w.arcto.ru](http://w.w.w.arcto.ru)
- Готтман. Ж. Политика государств и их география // Арктогея – философский портал. URL:[http:// w.w.w.arcto.ru](http://w.w.w.arcto.ru)
- Лакост И. География необходима для войны // Арктогея – философский портал. URL:[http:// w.w.w.arcto.ru](http://w.w.w.arcto.ru)
- Аттали Ж. На пороге нового тысячелетия. Линии горизонта // Арктогея – философский портал. URL: [http:// w.w.w.arcto.ru](http://w.w.w.arcto.ru)
- Аттали Ж. Шумы// Арктогея – философский портал. URL: [http:// w.w.w.arcto.ru](http://w.w.w.arcto.ru)
- Аттали Ж. Понятие «нация» станет отзвуком былых реалий // Россия в глобальной политике. 2007 №2 URL: www.globalaffairs.ru
- Парвулеско Ж. Геополитика нового тысячелетия // Арктогея – философский портал. URL: w.w.w.arcto.ru

- Жан К., Савона П. Геоэкономика: Господство экономического пространства. М., 1997
- Жан-Франсуа Ришар Двадцать лет спустя. Глобальные проблемы и способы их решения // Россия в глобальной политике. Т.1. №2. апрель-июнь 2003.
- Гальтунг Й. Теория малых групп и теория международных отношений // Социально-политический журнал. 1998.- №2.
- Гумилев Л. Н. Ритмы Евразии: эпохи и цивилизации. СПб: Кристал, 2003. 608 с.
- Гумилев Л. Н. Этносфера. СПб: Кристал, 2003. 576 с.
- Семенов-Тянь-Шанский В. П. Географические соображения о расселении человечества в Евразии и о прародине славян. СПб, 1916.
- Семенов-Тянь-Шанский В. П. О могущественном территориальном владении применительно к России. – Спб.ю 1915.
- Ильин И. А. Наши задачи. Собр. Соч. Т.». Кн. 1. – М., 1993.
- Трубецкой Н. С. Наследие Чингисхана. Взгляд на русскую историю не с Запада, а с Востока.
- Трубецкой Н. С. Об идее – правительнице идеократического государства/ История, культура, язык. – М.: Прогресс, 1995
- Алексеев Н. Н. Духовные предпосылки евразийской культуры/Евразийская хроника. Берлин,1935, N 11
- Савицкий П. Н. Континент Евразия. М.: Граф, 1997. 464 с.
- Устрялов Н. Хлеб и Вера. // Идеология Национал – Большевизма.
URL: https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Polit/Article/Ustr_HlVer.p hp.
- Дугин А. Либо мы, либо ничто // Элементы. 2000. № 8.
URL: <http://arcto.ru/article/514>
- Дугин А. Г. Война наша мать // Философия войны : статьи / А.Г. Дугин – М.: Яуза, 2004. 256 с.
URL: <http://arctogaia.com/public/notremer.htm>.
- Дугин А. Метафизика национал-большевизма.
URL: <http://arctogaia.com/public/templars/teor.htm>

- Карагодин А. Диалектика Устрялова // Элементы. 2000. №8
URL: <http://arcto.ru/article/529>.
- Синявський А. Україна і Близький Схід у світі геополітики (Проблема торговельних зв'язків). К., 1927.
- Липа Ю. Розподіл Росії. Львів: Інститут народознавства НАН України, 1995. 312 с.
- Липа Ю. Призначення України. 1953. URL: <http://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/3695/file.pdf>
- Липа Ю. Чорноморська доктрина. Т.2. / Всеукраїнська трилогія : [у 2 т.] / Юрій Липа ; [упоряд.: О. Мислива, В. Яременко ; передм. М. Головатий]. Київ : [МАУП], 2007.
- Корчинський Дмитро, Авторитарна альтернатива. Київ: Інститут проблем регіональної політики та сучасної політології, 1998. 107 с.
- Эвола Ю. Люди и Руины. – Москва, 2007.
- Эвола Ю. Орден Железного Венца– URL:. <http://rhl.white-society.org/articles/wreath.htm>
- Эвола Ю. Оседлать тигра. – С.-Петербург, 2005
- Тириар Ж. Сверхчеловеческий коммунизм. Письмо к немецкому читателю Коммунизм // Элементы.- №8- М., 2000
- Тириар Ж. Европа до Владивостока/ Геополитика: Хрестоматия / Сост. И.В.Жукова.- Екатеринбург, 2004. – С.97-111.
- Стойкерс Р. Теоретическая панорама геополитики/ Геополитика: Хрестоматия/ Сост. И. В. Жукова.- Екатеринбург, 2004. – С.122-135.
- Террачано К. Америка – это смерть. Евразия – это путь и жизнь... – URL: <http://zvezda.ru/article.php?area=1&id=30&=9>
- Скратон Р. Христианство – самый большой прогресс истории – URL: <http://future-forum-fund.com/2014/?lang=ru>
- Фай Г. Всемирный переворот. – URL: <http://www.velesova-sloboda.org/geo/guillaume-faye-worldwide-coup-ru.html>
- Кребс П.Наша внутренняя империя \ Сборник «Мужество ради идентичности Альтернативы принципу равенства / под редакцией Пьера Кребса – URL: <http://velesova-sloboda.vho.org/archiv/pdf/krebs-nasha-vnutrennyaya-imperiya.pdf>

- Кребс П. Проект Евросибирь как спасение Евроцивилизации – URL: http://www.volksdeutsche-stimme.de/interviu/krebs_140807.htm
- Райзеггер Г. От великой американской мечты до великой катастрофы. URL: <http://www.conspirology.org/2009/07/ot-velikoj-amerikanskoj-mechty-do-velikoj-katastrofy.htm>
- Фай Г. Всемирный переворот. Эссе о новом американском империализме. М. 2005. 240 с.
- Фай Г. За что мы сражаемся? Идеологический словарь. М., 2006. 240 с.
- Фай Г. Археофутуризм. Тамбов, 2011. 256 с.
- Хоффмайстер К. фон. Воля нашей крови. URL: <http://www.ateney.ru/Hoffmeister.htm>
- Повель Л., Бержье Ж. Утро магов. Пер. с фр. К.: "София", Ltd. 1994. 480 URL: [.ru/assets/files/books/okolo_psihologia/povel_berje_utroMagov.pdf](http://www.ateney.ru/assets/files/books/okolo_psihologia/povel_berje_utroMagov.pdf)
- Умланд А. Фашизм и неофашизм в сравнении: западные публикации 2004-2006 годов Западная наука о сущности фашизма. URL: http://www.apn.ru/publications/article19710.htm#_edn30
- Умланд А. Теоретическая интерпретация фашизма и тоталитаризма в работах В. Виппермана // Социологический журнал. 2000. № 1-2. С. 205-210.
- Умланд А. Сравнительный анализ новых крайних правых групп на Западе (по поводу книги М. Минкенберга) // Полис. 2001. № 3. С. 174-179.
- Умланд А. «Консервативная революция»: имя собственное или родовое понятие? // Вопросы философии. 2006. № 2. С. 116-126
- Гриффин Р. Палингенетическое политическое сообщество: переосмысление легитимации тоталитарных режимов в межвоенной Европе (перевод А. Шеховцова) // Вопросы философии. 2006. № 12. С.
- Жданов Н. В. Исламская концепция миропорядка. М., 2003. 568 с.
- Васильев Л. С. Часть 4. Современный Восток. Процессы и проблемы. // История Востока. В 2 т. Т. 2. – М., 2001. 559 с. С. 281-556
- Тарик Али. Столкновение цивилизаций: крестовые походы, джихад, современность. М.: Астрель, 2006. 527 с.

- Валид Фарес. Революция грядет: борьба за свободу на Ближнем Востоке. М., 2010. URL: <https://books.google.com.ua>

Додаткова

- Цымбурский В. Л. Геополитика как мировидение и род занятий // Полис. 1999. 4.
- Туровский Р. Ф. Политический ландшафт как категория политического анализа // Вестник Московского университета. Сер. 12. Политические науки. 1995. №3.- С. 33-44.
- Шевчук Л. Т. Сакральна географія. Львів, 1999.
- Блй Г. Де, Муллер П. Географія: світи, регіони, концепти / Пер.с англ., Передмова О. Шаблія. К., 2004
- Мадіссон В. В, Шахов В. А. Сучасна українська геополітика. К, 2003
- Соловьев Э. Г. Геополитический анализ международных проблем современности: pro et contra // Полис. 2001. №6.
- Переслегин С. Самоучитель игры на «мировой шахматной доске». Основные понятия геополитики // Классики геополитики. 19 век. М., 2003.
- Переслегин С. Б. Основные понятия «аналитической стратегии» : [Приложение к книге] / Сергей Переслегин // Манштейн Є. Утерянные победы : [сост. С. Переслегин, Р. Исмаилов] / Эрих Манштейн - М.: АСТ; СПб Terra Fantastica, 1999. – 896 с. – (Военно-историческая библиотека).
- Каганский В. Невменяемое пространство // Отечественные записки. 2002. № 6(7)
- Образцов И. В. Военная социология в России: история, современное состояние и перспективы // Журнал Социологии и социальной антропологии. 1998. Т.1 (Вип. 3) . С. 17-25.
- Образцов И. В. Век российской военной социологии (1897-1997). М.: Воен. ун-т, 1997.
- Поляков Л. І. Воєнна організація держави і сектор безпеки: актуальні питання інституціалізації та розвитку / Поляков Л. І., Корендович В. С., Рудніцький І. А. // Наука і оборона. 2008. №1. С. 3 – 7.

- Иминов В. Т. Военные теоретики: известные и забытые. Из истории становления теории военной стратегии // Военно исторический журнал. 2006 №10. С. 3-9
- Кокошин А. А. Политология и социология военной стратегии / [предисл. акад. РАН Г.В.Осипова / науч.ред. О. А. Кубицкая]. М.: КомКнига, 2005. 616 с.
- Кокошин А. А. Стратегическое управление: Теория, исторический опыт, сравнительный анализ, задачи для России : [Ред.совет : А. В. Торкунов, М. В. Ильин, Ю. М. Колосов, Н. Н. Ливенцев, А. Ю. Мельвиль, А. К. Сорокин, И. Г. Тюлин, О. Г. Ульциферов]. М.: Московский государственный институт МО (Университет); «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2003. – 528 с.
- Соловьёв А. В. Полемология – французская социология войны /Алексей Васильевич Соловьёв // Социс. 1993. № 12. С. 125 – 133.
- Грачев М. Н. Концепция мир-системного анализа И. Валлерстайна: объяснительные и прогностические возможности Куда движется мировое сообщество? Геополитика третьего тысячелетия / Отв. ред.: Э. Р. Григорьян. М.: Институт социальных наук, 2006. С. 50–54.
- Замятин Н. Д. Мета-география: пространство образов и образы пространства. – М.: Аграф, 2004, 512 с.
- Ильин М. В, Геохронополитика – соединение пространств и времен // Вестник МГУ. Сер. 12. Полит. науки – 1997. - №2.- С. 28- 44.
- Ильин М. В. Ритмы и масштабы перемен (о понятиях «процесс», «изменение» и «развитие» в политологии). // Полис. 1993. № 2.
- Ильин М. В. Очерки хронополитической типологии. Проблемы и возможности типологического анализа эволюционных форм политических систем. Часть I. Основания хронополитики. МГИМО, М., 1995
- Ильин М. В, Геохронополитика – соединение пространств и времен // Вестник МГУ. Сер. 12. Полит. науки. 1997. №2. С. 28- 44.

- Пантин В. И., Лапкин В. В. Философия исторического прогнозирования: ритмы истории и перспективы мирового развития в первой половине XXI века. Дубна, Феникс, 2006, 448 с.
- Дергачев В. А. Геоэкономическая теорія больших многомерних пространств: соціально-економічний аспект // Економічні інновації – 2010 № 40 – С.111-126 – URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/66252/08-Dergachev.pdf?sequence=1>
- Валлерстайн И. Время и длительность: в поисках неисключённого среднего // Философские перипетии. Вестник Харьковского государственного университета. №409'98. Серия: Философия. ХГУ – 1998. – С. 186-197)
- Рашковский Е. Б. Европейская культура нового времени: библейский контекст // Вопросы философии. – 1996. № 1. – С. 80-93.
- Репина Л. П. Вызов постмодернизма и перспективы новой культурной и интеллектуальной истории // Одиссей. Человек в истории. Ремесло историка на исходе XX века. –1996. М- Coda.- 1996,- С. 25-38.
- Пригожин И. Переоткрытие времени // Вопросы философии. – 1989. - № 8. – С. 3-19.
- Пригожий И., Стенгерс И. Порядок из хаоса: Новый диалог человека с природой. М., 1986.
- Дьомін О. Б. Біля витоків англійського атлантизму. Зовнішня політика Англії кінця 50-початку 80-х років XVI століття. – Монографія. – Одеса, “Астропринт”, 2001. – 360 с.
- Непризнанные государства: возможности и вызовы XXI века // МЭМО. 2006. №12
- Хорос В. Г. Центро-периферийные отношения за полвека: основные тренды изменений// Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 2. С. 53-66
- Иноземцев В. Трагедия народов мировой периферии и проблемы «западной помощи. М.: «Academia» - “Наука”, 2006.
- Лабрус А., Курузис М. Геополитика и геостратегия наркотиков. Париж: Экономика, 1996.

- Шеховцов А. Религиозные истоки идеологии движения «Талибан» URL: www.svonz.lenin.ru/articles/Taliban-Religious_ideology.html
- Сикоев Р. Р. Талибы (религиозно-политический портрет). М.: Из-во «Крафт», 2004. 240с.
- Хохлов И. Глобальный джихад Салафи и Аль-Каиды // МЭМО. 2007. №3
- Добаев И. Экстремистские группировки в США: исламский фактор // МЭМО. 2007. №1
- Щенин Р. Наркобизнес – глобальная проблема XXI века // МЭМО. 2006. №5
- Мирский Г. Наркотики и терроризм // МЭМО. 2006. № 8.
- Эллисон Грэм Как остановить ядерный терроризм // Россия в глобальной политике. 2004. №2.
- Лебедев М. Международное сотрудничество в борьбе с терроризмом: роль бизнеса // МЭМО. 2007. №3
- Хрусталёв М. Диверсионно-террористическая война как военно-политический феномен // Международные процессы: журнал теории международных отношений и мировой политики. 2003. Том 1. № 2 (2). С. 45-53.
- Афонцев С. А. Мировая экономика в поисках новой модели роста // МЭМО. 2014. № 2. С. 3-12
- Макаров А., Галкина А. Перспективы мировой энергетики до 2040 г. // МЭМО. 2014. № 1. С. 3-20
- Рашковский Е. Б, Мир религий в глобальной динамике: “традиционное” и “нетрадиционное” // МЭМО. 2014. № 8. С.110-119
- Калядин А. Н. Вопросы регионального разоружения в ракурсе Советабезопасности ООН // МЭМО. 2015. № 1
- Хилдрет С. А. Кибертерроризм : материалы Исследовательской службы Конгресса // Кибервойна : доклад Исследовательской службы Конгресса RL30735. URL: <http://www.infousa.ru/information/bt-1028.htm>.
- Дубов Д. В. Кіберпростір як новий вимір геополітичного суперництва : монографія. К. : НІСД, 2014. 328 с.

- F-Secure: Человечество стоит на пороге развития гонки кибервооружения. URL: <http://www.securitylab.ru/news/428659.php>
- Лепешков Ю. Определение терроризма и универсальные международные стандарты в сфере борьбы с ним // Журнал международного права и международных отношений 2010. №4. URL: <http://evolutio.info/content/view/1754/232/>.
- Громовенко К.В. Международный терроризм и частные военные охранные компании : проблемы международно-правовые аспекты // Международное криминальное право. 2013. Вип. 4. URL: <http://intlwalmanac.net/v4/13.pdf>
- Шнирельман В. А. От ариасофии и неоязычества к нацизму . В кн.. Шнирельман В. А. Арийский миф в современном мире. М.: Новое литературное обозрение, 2015. URL: https://books.google.ru/books?id=Aa8qCwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru&source=gbbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
- Можаяев П. Дискуссии о понятии “Центральная Европа” в Германии (географический подход). 2000. 122 с.
- Ерусалимский А. С. Внешняя политика и дипломатия германского империализма в конце XIX века. М., 1982.
- Вяткин К. Гельмут Коль // Диалог. 1991. №46
- Иорданская Э. Расширение ЕС на восток: позиции Германии // Мировая экономика и международные отношения. 2002. №2.
- Карагодин А. Русско-германский союз по Бисмарку / Геополитика: Хрестоматия / Сост. И. В. Жукова.- Екатеринбург, 2004. С. 29-32.
- Синдеев А. А. Двусторонние отношения США и ФРГ: из прошлого в будущее // США – Канада: экономика, политика, культура. 2010. № 12. С. 78
- Сорос Дж. Вибір Німеччини // День. 11 квітня 2013. С. 3.
- Состояние и перспективы развития общей политики в области безопасности и обороны Европейского союза // Зарубежное военное обозрение. 2013. № 2. С. 10.
- Ватлин А. Ю. Германия в 2000–2010 годах // Новая и новейшая история. 2010. № 6. – С. 18–38.

- Мартинов, Андрій. Зовнішня політика ФРН за часів другої «великої коаліції»: основні напрями та результати (2005–2009 pp.) URL:http://shron1.chtyvo.org.ua/Martynov_Andrii/Zovnishnia_polityka_FRN_za_chasiv_druhoi_velykoi_koalitsii_osnovni_napriamy_i_rezultaty_2005_2009_rr.pdf
- Кухтін М. М. Зовнішня політика ХДС у новому світопорядку // Актуальні проблеми політики. 2014. №51. URL:<http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/284/Kukhtin%20Zovni%20pol1.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Кокеев А. М. Германия и реформы ЕС // МЭМО. 2014. № 11. С. 27
- Степовик М. Der Spiegel: Коль критикует европейскую политику Меркель URL: <http://www.dw-world.de/dw/article/0,,15241097,00.html>.
- Желтов М. «Сумерки Меркель» или с чем пришла в бундестаг «Альтернатива для Германии» // Интеризбирком . 23.11.2017 URL: <http://izbircom.com/2017/11/23/%>
- Молчанов А. Меркель-рейх отнимает лидерство Америки на Западе / Геополитика, Май 17, 2017. Режим доступа: <http://geopolitica.info/merkel-reykh-otnimaet-u-ameriki-liderstvo-na-zapade.html>
- Дергачев В. Германия. Геополитика Старушки «Фрекен Бок» // Институт геополітика професора Дергачева. http://dergachev.ru/geop_events/251214-03.html#.W4fEhs4zbcs
- Брюгманн, Матиас. Дни хаоса в Берлине //Россия в глобальной политике. Март 12, 2018 <https://www.globalaffairs.ru/global-processes/Dni-khaosa-v-Berline-19413>
- Карл фон Габсбург. «Европейский Союз не имеет будущего без Украины». 19 лютого, 2017 - URL: https://ru.espresso.tv/article/2017/02/19/karl_fon_gabsburg_evropeyskyy_soyuz_ne_ymeeet_buduschego_bez_ukrayn
- Дом Габсбургов : вчера и сегодня. Культурный ландшафт. URL: <https://culturelandshaft.wordpress.com>
- Габсбургі та Україна. Історична розвідка «Дня» // «День», липень 8, 2011. URL: https://blogs.pravda.com.ua/authors/medvedev/4e1759292a9c7/page_5/

- Гогенцоллерны пригласили Романовых. Российско-германскую дружбу укрепили династически // Коммерсант, 23.10.2016. URL: <https://www.kommersant.ru/doc/3124669>
- Удовік В. Японо-українські відносини (1991-2016). Дисертація 2017р. URL: <https://drive.google.com/file/d/0B-mcoASMyKqXSzE2NUlaSmZkbVE/view>
- Коломієць О. В. Паняпонізм і азіяцентризм японської моделі національної безпеки / О. В. Коломієць // Гілея. Київ. 2012, Вип. 58 (№3). С.745–750.
- Молодяков В. Собиратели “Восьми углов” / Геополитика: Хрестоматия / Сост. И.В.Жукова. Екатеринбург, 2004. С.182-194.
- Пронь С. В. Японія. Зовнішня політика та дипломатія у післявоєнний період (1950–1990 роки). Миколаїв: Видавництво НВЦ «ЕОЛІС», 1997. 145 с.
- Гончар Б. Подолання Японією обмежень на використання сил самооборони за межами країни в 1990–ті рр. / Б. Гончар, І. Семеніст // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія. 2010. Вип. 101. С. 6–9.
- Басистий А. Зовнішньополітичні підходи Японії щодо реформування ООН: глобальний гуманітаризм проти національного егоїзму// Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки». 2016. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/issue/view/159.
- Басистий А. Політика ядерного роззброєння Японії в ООН: прогресивність чи консерватизм? // Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки». 2016. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/2922/2618.
- Исмаилзаде Г. Новое направление внешней политики Японии: Дуга свободы и процветания – политика в отношении ГУАМ // Центральная Азия и Кавказ. 2008. №3. – С. 222–229.
- Болтівець Я. С. Концепція створення «Арки свободи і процвітання» у новому зовнішньополітичному курсі Японії // Стратегічні пріоритети. 2008. № 4(9). С. 241–247.

- Стрельцов Д. В. Политика Японии в сфере военной безопасности при кабинетах С. Абэ: новые подходы // Проблемы Дальнего Востока. 2016. №3. С. 21–31.
- Стрельцов Д. Япония: новая политика национальной безопасности в // Российский совет по международным делам. 2014. URL: http://russiancouncil.ru/inner/?id_4=3078#top-content.
- Курнишова Ю. В. Фактор суперництва в інтеграційних процесах Азії // Стратегічні пріоритети. 2007. № 1 (2). С. 181–186.
- Семин А. В. Японо–китайские отношения: состояние, проблемы и тенденции (конец XX –начало XXI века) . Москва: Ин–т Дальнего Востока РАН, 2008. 280 с.
- Бузаджи І. О. Архіпелаг Сенкаку (острови Дяоюйдао) в контексті японо–китайських відносин / І. О. Бузаджи, М. В. Булик // Вісник Маріупольського державного університету. Сер. : Історія. Політологія. – 2014. –Вип. 10. – С. 58–64.
- Белова О. В. Конфликт между Японией и Китаем вокруг островов Сенкаку/Дяоюйдао: причины обострения после 2004 г. / О. В. Белова // Вісник Одеського національного університету. Сер. : Соціологія і політичні науки. – 2013. – Т. 18, Вип. 3. – С. 171–179.
- Городня Н. Д. Східна Азія у зовнішній політиці США (1989–2013 рр.): монографія / Н. Д. Городня. К.: «Прінт–Сервіс», 2014. 528 с.
- Гончарук А. З. Азіатський вектор зовнішньої політики України: новий прагматизм / А. З. Гончарук // Стратегічні пріоритети: Науково–аналітичний щоквартальний збірник. 04/2011. № 2. С. 168–176.
- Швед В.О. Азійський напрям зовнішньої політики України: проблеми і перспективи. Аналітичні оцінки : монографія / В. О. Швед, П. А. Варбанець, В. В. Величко, О. О. Волович, В. Ю. Константинов, С. В. Корсунський. – Нац. ін–т стратег. дослідж. – К., 2008. – 222 с.
- Узун, Ю. В. Развитие стратегического партнерства между Украиной и Китайской Народной Республикой // Науковий вісник

МГУ.: 36-к наук. праць. Одеса: Фенікс, 2015. Вип. №10. С. 167 – 172.

- Дьомін О. Б. Біля витоків англійського атлантизму. Зовнішня політика Англії кінця 50-початку 80-х років XVI століття. Монографія. Одеса, “Астропринт”, 2001. 360 с.
- Юлдашбаева Ф. Х. Из истории английской колониальной политики в Афганистане и Средней Азии (70-80-е гг. 19 ст.) Ташкент, 1963. 191 с.
- Датт Р. П. Кризис Британии и Британской империи. Пер. с англ. М., 1959.
- Грулев М. В. Соперничество России и Англии в Средней Азии. СПб., 1909.
- Иноземцев В. Британская империя и современная геополитика // Мировая экономика и международные отношения. 2003. №8.
- Иноземцев В. К воссозданию Вестфальской системы: хаос и порядок в международных отношениях // МЭМО. 2005. №8, №9.
- Терентьев А. Торийская внешняя политика Тони Блэра // МЭМО. 2005. №9, №10.
- Блер Тони. Битва за глобальные ценности // Россия в глобальной политике. 2007. №
- Милин Н. «Третий путь» Тони Блэра // Международная жизнь. 1999. №7.
- Андреева Т. Британская оборонная политика в переломные годы / Т. Андреева // Мировая Экономика и международные отношения. 2001. № 6. С. 123-127
- Четверикова О. Ислам в современной Европе : стратегия «добровольного гетто» против политики интеграции; [// Россия. XXI. 2005. № 1. С. 54-66. .
- Андреева Т. Великобритания и европейские интеграционные процессы после еврокризиса // МЭМО. 2014. № 11. С. 40-47
- Мельников Ю. М. Сила и бессилие: внешняя политика Вашингтона. 1946-1982. М.: Политиздат, 1983 .
- Аллисон Г. Т. Концептуальные модели и кубинский ракетный кризис // Теория международных отношений: Хрестоматия /Сост.,

науч. ред. и коммент. П. А. Цыганкова. – М.: Гардарики, 2002. С. 271–295. <http://grachev62.narod.ru/tmo/chapt26.htm>

- Берге И. История недоразумения? Холодная война. 1917 – 1991. М., 1998.

- Эдельман Дж. Р. Прелюдия холодной войны: к истории советско-американских отношений // Вопросы истории. –1991 - №6

- Фукуяма Ф. Конец истории? <http://grachev62.narod.ru/hrest/chapt28.htm>

- Хаас Э.Б. За пределами нации-государства:Функционализм и международная организация // Теория международных отношений: Хрестоматия / Сост., науч. ред. и коммент. П. А. Цыганкова. – М.: Гардарики, 2002. С. 321–333. <http://grachev62.narod.ru/tmo/chapt30.html>

- Батюк В., Евстафьев Д. Первые заморозки. Советско-американские отношения в 1945-50 гг. М., 1995

- Алперовиц Г. Ядерное оружие и политика // США: экономика, политика, идеология. – 1994 - №2.

- Поташов В. В. Теория "сдерживания" в ядерной стратегии США / В. В. Поташёв – М.:АН СССР Институт США и Канады, 1983. – 77 с.

- Морозов Е. План "Анаконда". Великая война континентов/ Геополитика: Хрестоматия/ Сост. И. В. Жукова.- Екатеринбург, 2004. – С.195-208.

- Виноградов А. Тайные битвы XX столетия. – М.: Олма –Пресс, 1999.

- Ознобищев С. К. Как готовился «асимметричный ответ» на «Стратегическую оборонную инициативу» Р. Рейгана: Велихов, Кокошин и другие / Ознобищев С. К., Потапов В. Я., Скоков В. В. – М.: 2008. – 56 с.

- Арбатов А. Г. Безопасность в ядерный век и политика Вашингтона / Алексей Георгиевич Арбатов – М.: Политиздат, 1980, – 323 с.

- Арбатов А. Г. Не разбрасывать камни в стеклянном доме / А. Г. Арбатов // Россия в глобальной политике – 2008 – Т.6, № 3 (май-июнь). – С. 182-195.
- Арбатов А. Г. Грядет ли холодная война? - 2007 URL:www.globalffairs.ru
- Беблер А. НАТО и транснациональный терроризм // МЭМО. 2006. №10.
- Сіновець П. А. Ядерный аргумент Трампа: какие изменения принесет новый оборонный бюджет США // Европейская правда, 20 августа, 2018 URL: <https://www.eurointegration.com.ua/rus/articles/2018/08/20/7085749/>
- Сороко-Цюпа А. О. Проблемы геополитики в исследованиях французских авторов. – Геополитика: теория и практика. М., 1993
- Бирюков С. Германия и Франция: к согласию во имя Европы?// Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 12. С. 82-90
- Стрельцова Я. Франция и проблема интеграции мигрантов // МЭМО. 2005.№9
- Стрельцова Я. О проблеме национальной идентичности во Франции // МЭМО.2006.№7
- Посельский В. Европейский союз. К.: “Смолоскип”, 2002.
- Дубинин Ю. В. О Шарле де Голле // Новая и новейшая история. 2001. №1.
- Де Голль, Шарль. Военные мемуары. Призыв 1940-1942; «На острие шпаги» 1957,1960
- Наумова Н. Н. Голлизм в оппозиции. М.: Издательство Московского университета, 1991.-190с.
- Рубинский Ю. И. За колоннами Бурбонского дворца. М.: Издательство МГУ, 1967.169с
- Нарочницкая Е. А. Франция в блоковой системе Европы. М.: Науки, 1993.-236с.
- Шнирельман В. А. Арийский миф в современном мире. – М.: Новое литературное обозрение, 2015. – (Библиотека журнала «Неприкосновенный запас»). URL:

https://books.google.ru/books?id=Aa8qCwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

- Шнирельман В. Этничность, цивилизационный подход, «право на самобытность» и «новый расизм» // Социальное согласие против правого экстремизма. Выпуск №3-4 / Под ред. Л.Дадани, Г. Денисовского. М., 2005. С. 216-244;
- Козлов С. Я. Французские «новые правые»: новый «научный» расизм? // Этнографическое обозрение 1999. № 2.
- Манифест Новых правых в Европе URL: <http://www.4pt.su/en/content/manifesto-french-new-right>
- Бурий Д. Пространство Европы в системы взглядов «Новых правых»// Політична сфера. 2007. №8. с. 65-72
- Жириновский В., Кулешов Н. Россия, Индия, Китай: политико-идеологические доминанты в XX столетии – М.: Изд-во ЛДПР, 2000
- Шнирельман В. А. Источники и корни русского арийского мифа. В кн.. Шнирельман В. А. Арийский миф в современном мире. М.: Новое литературное обозрение, 2015. URL: https://books.google.ru/books?id=Aa8qCwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
- Шнирельман В. А. Мифы русского неоязычества. В кн.. Шнирельман В. А. Арийский миф в современном мире. – М.: Новое литературное обозрение, 2015. URL: https://books.google.ru/books?id=Aa8qCwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
- Шнирельман В. А. Русская империя или русское национальное государство. В кн.. Шнирельман В. А. Арийский миф в современном мире. М.: Новое литературное обозрение. 2015. URL: https://books.google.ru/books?id=Aa8qCwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
- Митрофанов А. В. Шаги новой геополитики. М.: Русский вестник. 1997. 277 с.
- Лабеецкая Е. О. Трансарктика в контексте российских приоритетов // Мировая экономика и международные отношения. – 2015. – № 2. – С. 106-114

- Военные базы России и США. URL: <http://ruspravda.info/Voennie-bazi-Rossii-i-SSHA-v-mire-detalniy-rasklad-20728.html>
- Информационные акценты новой Военной доктрины / Гусаров В. // Центр воєнно-політичних досліджень, група “іс” URL: <http://sprotyv.info/ru/news/11034-informacionnyeakcenty-novoy-voennoy-doktriny-kremlya>; 09.01.2015 - 12:00.
- Указ Президента РФ от 15 мая 2009 г. N 549 «О Комиссии при Президенте Российской Федерации по противодействию попыткам фальсификации истории в ущерб интересам России» // ГАРАНТ.РУ: URL:<http://www.garant.ru/hotlaw/federal/196402/#ixzz5LKltRtkK>
- Новые смыслы Военной доктрины / Балуєвський Ю. URL: <http://vpk-news.ru/articles/22618>
- Указ президента Російської Федерації від 25.12.14 року № 815 “Об утверждении Военной доктрины Российской Федерации”.
- Шапталенко М. І., Грінченко О. І. Воєнна доктрина РФ. 2016. URL: [file:///C:/Users/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C/Ddownloads/126056-268938-1-PB%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C/Ddownloads/126056-268938-1-PB%20(1).pdf)
- Міхай Варга, Катаріна Блум. “Як популісти та правоконсерватори перемагають лібералів. Приклад Польщі, Угорщини, Росії” Vox.Ukraine (Березень 20, 2018) URL:<https://voxukraine.org/uk/yak-populisti-ta-konservatori-peremagayut-liberaliv-priklad-polshhi-ugorshhini-ta-rosiyi/>
- Узун Ю. В. Румынский Унионизм как фактор «внутренней» и «внешней» геополитики: к проблеме государственного управления региональным развитием // Постфактум: історико - антропологічні студії. Етнічне, соціальне, політичне: перехрестя просторів - Одеса, 2013. №3. С.47-57. URL:http://luceafarul.in.ua/news_detail.php?id_art=7318466671&idd=1&&lang=r
- Узун, U. V. PROJECT “GREATER ALBANIA” AND PROCESSES OF ITS PRACTICAL REALIZATION (Велика ідея Албанії: історія формування та сучасні політичні практики реалізації) European Political and Law Discourse («Європейський

політико-правовий дискурс»). 2015. №2. Р.166–174.
URL:<http://eppd13.cz/wp-content/uploads/2015/2015-2-2/27.pdf>

▪ Узун Ю. В. Геополітичний проект "Велика Сербія": формування та сучасне використання / Ю. В. Узун // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]. Серія : Політологія. - 2014. Т. 248, Вип. 236. С.105-109. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Npchdupol_2014_248_236_18.pdf

▪ Узун Ю. В., Коч С. В. Диаспоры Юга Украины в системе региональных геополитических отношений / // Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Історія. Філософія. Політологія. Збірник наукових праць Випуск 4 - Одеса . 2012. С. 139 – 148 URL: <http://mgu.edu.ua/docs/vestnik/obshegum/gumanit4.pdf>

▪ Узун Ю. В. Коч С. В. Регіональне конструювання в геополітиці західних сусідів України: Пост-правда пост-імперії. 2018.

▪ Український інститут національної пам'яті (УІНП) Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. URL: <http://memory.gov.ua>

▪ Миллер А. и др. Историческая политика в Восточной Европе начала XXI в. // Историческая политика в XXI веке. 2012. С. 7-32. URL:www.viv.ua/files/session/miller_intro_264.doc

▪ Чугров С.В. Post-truth: трансформация политической реальности или саморазрушение либеральной демократии? // Полис. Политические исследования. 2017. № 2. С. 42-59 URL:[file:///C:/Users/User/Downloads/Chugrov_S.V._Post-truth_\(1\)%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/Chugrov_S.V._Post-truth_(1)%20(1).pdf)

▪ Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания. М.: «Медиум», 1995. 323 с.

▪ Брусиловская О. И. Німецький чинник посткомуністичної трансформації країн Східної Європи // Буковинський журнал. 2007. № 1. С. 95-103.

▪ Бжезинский З. Необходимо обновление Европы // Форум. Общественно-политический журнал. Мюнхен: Изд. Сучасність, 1985. № 12.

- Бжезинский З. Посткоммунистический национализм. М.: ИНИОН, 1991. 15 с.
- Лещинский, Ярослав. «Речь Посполита Чотирьох народів» . 2011.
- Касьянов Г. Past continuous: історична політика 1980-х – 2000-х. Україна та сусіди. – К.: Laurus, Антропос-Логос-Фільм. 420 с.
- Узун Ю. В. Розвиток ідеї тюрко-турецького культурного простору в XX столітті на її політичне значення для геостратегії Туреччини / Evropský politický a právní diskurz / European political and law Discourse . Volume 3. Issue 3. 2016. с.33-45 URL:<http://eppd13.cz/wp-content/uploads/2016/2016-3-3/06.pdf>
- Абдуллаев Р. Т. Тюркизм – идеология Турана. Баку: «Азербайджан», 1992.
- Акчура Ю. Три вида политики. ; [Пер. с тур.яз.] / Ю. Акчура // Татарстан. Казань. – 1994. № 3. С. 130–135; № 4. С.129–135.
- Гаспринский И. Русское мусульманство. Оксфорд: РИ-«ОИСА», 1985. С.24-26
- Васильева С. А, Влияние пантюркизма на идеологический процесс в турецкой республике. URL: http://teoria-practica.ru/rus/files/arhiv_zhurnala/2012/3/politika/vasilieva.pdf
- Гасанова Э. Ю. Идеология буржуазного национализма в Турции в период младотурок (1908-1914). Баку: Изд. АН АССР., 1966. –148 с.
- Губогло М. Н. Крымско-татарское национальное движение: в 2-х т. / М. Н. Губогло, С. М. Червонная. М.: Ин-т этнологии и антропологии, 1992.
- Джамиль Гасанлы: Послевоенные территориальные претензии СССР к Турции или «нереальные планы» г-на С. Саргсяна. URL: <http://www.regnum.ru/news/polit/1433328.html#ixzz3JnJhbwm4>.
- Марунов Ю. Пантюркизм и панисламизм младотурок (1908-1918) // Краткие сообщения Института народов Азии. Т.XIV. М., 1961. С. 38–5
- Мухаметтдинов Р. Ф. Зарождение и эволюция тюркизма – Казань: Издательство «Заман», 1996. 272 с.

- Шерьязданова К. Г. Зигзаги внешней политики Турции. URL: <http://credonew.ru/content/view/1132/67/>.
- Неооттоманство – новая внешняя политика Турции. URL: http://www.volksdeutsche-stimme.de/analyse/neootto_200110.htm.
- Петросян Ю. А. «Новые османы" и борьба за конституцию 1876г. в Турции. М.: Изд-во «Восточ. лит-ра», 1958 – 157 с.
- Расул-Заде М. О пантюранизме в связи с кавказской проблемой; Доклад, прочитанный в Париже в 1930 г. Оксфорд: «ОИСА», 1985 URL: <http://irs-az.com/pdf/090622152150.pdf>
- Сваранц А. А. Пантюркизм и геостратегии Турции на Кавказе / Антонович И. И., Барсегов Ю. Г. Сваранц А. А. // Право и политика. 2002. № 8. С. 139 – 142 .
- Тверитинова А. С. Младотурки и пантюркизм / А. С. Тверитинова – «Краткие сообщения Института востоковедения» АН СССР . Т. XXII . М.,1956. . С. 66-74.
- Турецкий журнал «Самореализация» организации «Серые волки». URL: <https://twitter.com/otukendergi>
- Хузангай А. П. Ассамблея тюркских народов: истоки и перспективы / А. П. Хуназгай, Р. Ф, Мухаметдинов, Г. И. Тафаев.– Чебоксары: Чуваш. ун-т, 1990-2000 гг. 177 с.
- Червонная С. М. Пантюркизм и пантюранизм в российской истории; [Ел. ресурс] / С. М. Червонная // Отечественные записки. № 5 (14). 2003. URL: <http://www.strana-oz.ru/2003/5/pantyurkizm-i-panislamizm-v-rossiyskoy-istorii>
- Павленко В. І. Політика безпеки і воєнно-політичні відносини Туреччини // Наука і оборона. 2015. № 1.
- Мирский Г. Драма Арабского Востока // Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 11. С. 77-87
- Прозоров С. М. Ислам как идеологическая система. М., 2004. 471 с.
- Модестов С. А. Геополитика ислама. М.: Молодая гвардия, 2003. 192 с.
- Ланда Р. Г. Исламизм и арабская весна // Восток. 2014.- № 1

- Четверикова О. Ислам в современной Европе: стратегия «добровольного гетто» против политики интеграции // Россия XXI. 2005. №1. С. 54–66. URL: <http://www.mgimo.ru/files/144983/144983.pdf>
- Плещунов Ф. О. Солдаты-мусульмане в Британской Армии или рекруты «Исламского государства»: выбор идентичности мусульманами Великобритании в актуальном противостоянии // Ближний Восток и современность Сборник статей (выпуск пятидесятый) М., 2016, 312 стр. – С. 101-121.
- Нарочницкая Н. Исламский мир: геополитическое и цивилизационное соперничество. // Аналитическое обозрение. 2003. 19 марта; URL:<http://www.pravoslavie.ru/analit/islammir.htm>
- Беренкова Н. А. Сирийская война «Хезболлы» // Азия и африка. 2015. № 1
- Яшлавский А. Я. Экстремистские группировки в сирийской гражданской войне: новые игроки и новые угрозы// МСМО. 2014. № 10 С. 93-104
- Густерин П. Йемен в переходный период. На пути к миру или распаду? : Lambert Academic Publishing, 2014.
- Долгов Б. В. Феномен исламского фундаментализма (Алжир) // Восток. 2001 №2.
- Умнов А. «Талибан» в исламском контексте// Ислам на постсоветском пространстве: взгляд изнутри/ Под ред А. Малашенко и М. Олкотт; Моск. Центр Карнеги. М.:Арт-бизнес центр, 2001. 320 с
- Зеленый В. В, Борьба с терроризмом в Израиле: понятийный аппарат и институциональная структура // Восток. 2014. № 2
- Примаков Е. Конфиденциально. Ближний Восток на сцене и за кулисами. М., 2006.
- Абрамова И. О. Фитуни Л. Л. Агрессивные участники геостратегического соперничества в «Исламской Африке» // Азия и Африка. 2014. № 12. С. 8-15. URL: http://asiaafrica.ru/images/AA_nomers/2014/201412/Fituni_Abramova_agresia.pdf

- Макаров А., Галкина А. Перспективы мировой энергетики до 2040 г. // Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 1. С. 3-20
- Калядин А. Н. Вопросы регионального разоружения в ракурсе Совета безопасности ООН // Мировая экономика и международные отношения – 2015 – № 1
- Хилдрет С. А. Кибертерроризм : материалы Исследовательской службы Конгресса // Кибервойна : доклад Исследовательской службы Конгресса RL30735. URL: <http://www.infousa.ru/information/bt-1028.htm>.
- Громовенко К. В. Международны терроризм и частные военные охранные компании : проблемы международно-правовые аспекты. // Міжнародне кримінальне право – 2013. Вип. 4. URL: <http://intlawa.lmanac.net/v4/13.pdf>

14. Електронні інформаційні ресурси

1. ж-л «Новая и новейшая история» . URL:
<http://annales.info/sbo/contens/nni.htm>
2. ж-л «Латинская Америка». URL: <http://www.ilaran.ru/?n=964>
3. ж-л «США: политика, экономика, культура». URL:
<http://www.iskran.ru/journal.php>
4. ж-л «Мировая экономика и международные отношения». URL:
<http://www.polisportal.ru/meimojournal.html>
5. ж-л «Вопросы экономики». URL: <http://www.vopreco.ru/>
6. ж-л «МЕМО». URL: <https://www.imemo.ru/>
7. ж-л « Международная жизнь» .URL:
<https://interaffairs.ru/virtualread>
8. наукова бібліотека Київської Могилянської Академії. URL:
<http://www.library.ukma.kiev.ua/?id=36>
9. бібліотека М.Грачева. URL:<http://grachev62.narod.ru/catalog.htm>
10. сайт В.Дергачова. URL: <http://dergachev.ru/>
11. сайт «VoxUkraine». URL:
<https://voxukraine.org/uk/category/temy/geopolitika/>
12. сайт Національного інституту стратегічних досліджень. Див.
Проблеми національної безпеки. Аналітичні довідки. URL:
<http://www.niss.gov.ua/catalogue/13/>

Навчальне видання

Узун Юлія Вадимівна

Геополітика

**Методичні вказівки
та завдання до навчального курсу**

*для здобувачів IV курсу спеціальності 052 – «Політологія»
факультету міжнародних відносин, політології та соціології
ОНУ імені І. І. Мечникова*

За редакцією автора

Підп. до друку 19.03.2019. Формат 60х84/16.
Ум.-друк. арк. 8,95. Тираж 25. Зам. № 1880.

Видавець і виготовлювач
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4215 від 22.11.2011 р.
Україна, 65082, м. Одеса, вул. Єлісаветинська, 12
Тел. (048) 723-28-39. E-mail: druk@onu.edu.ua